

Міністерство освіти і науки України
ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»
Інститут післядипломної освіти
Магістратура державного управління
Кафедра історії та права

Публічне управління: проведення реформи в Україні

Матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції,
присвяченої тижню права в ДВНЗ «Донецький національний технічний
університет»

(Покровськ, 9-10 грудня 2021 р.)

Покровськ-2021

Редакційна колегія:

д-р техн. наук, проф. С.В. Подкопаєв;
канд. юрид. наук, доц. О.А. Ганич;
канд. іст. наук, доц. Моїсеєнко Л.М.;
В.М. Сурженко (відповідальний секретар).

Відповідальність за зміст, новизну та оригінальність наданого матеріалу несуть автори.

Контактна інформація організаційного комітету конференції:
ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»
Навчально-науковий інститут післядипломної освіти
Магістратура державного управління
Тел. (+380)50-012-92-48, e-mail: nnipo@donntu.edu.ua
офіційний сайт: [http:// dontu.edu.ua/ipo](http://dontu.edu.ua/ipo)

- П88 **Публічне управління: проведення реформи в Україні:** матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої тижню права в ДВНЗ «Донецький національний технічний університет». (Покровськ, 9-10 грудня 2021 р.) / Донецький національний технічний університет; [редкол.: С.В. Подкопаєв та ін.]. – Покровськ, 2021. – 154с.

До збірника увійшли матеріали доповідей представлених на VIII Всеукраїнській науково-практичній конференції «Публічне управління: проведення реформи в Україні», що була присвячена тижню права в ДВНЗ «Донецький національний технічний університет». Конференція проводилась Навчально-науковим інститутом післядипломної освіти ДВНЗ «Донецький національний технічний університет» 9-10 грудня 2021 р.

У збірнику представлені доповіді слухачів магістратури державного управління, аспірантів, кандидатів наук, доцентів, професорів із наукових та навчальних закладів України, а також державних службовців, працівників органів виконавчої влади та посадових осіб органів місцевого самоврядування.

Зміст

Історичні аспекти становлення незалежності України

Бейлярова

Захист культурної спадщини, як шлях до незалежності..... 6

Романій С.В.

Історичне значення олімпійського руху в Україні..... 11

Соціальна політика: історична ретроспектива та сучасний стан

Дяченко Н.І.

Соціогуманітарні проблеми людини у гіперреальності Жана Бодрійяра..... 15

Завгородня Ю.В.

Міграційний конфлікт на кордоні Європейського Союзу та Білорусі: роль інформаційно-комунікаційних потоків..... 19

Українське суспільство в умовах трансформацій: нові дослідження

Babarykina N.

Regional and political identity in the context of civil society development..... 24

Батракова А.В.

Сутність і зміст християнської есхатології..... 25

Даниленко О.Ю.

Чинники формування підтримки суспільством євроінтеграційних реформ в Україні..... 29

Деркач М.С.

Трансформація якостей сучасного лідера в публічному управлінні..... 33

Мамаєва Ю.М.

Філософські проблеми екологічної безпеки людства..... 37

Моїсєєнко Л.М.

Християнська правова традиція як об'єкт дослідження..... 41

Назаренко В.Д.

Екологічна етика і екологічний гуманізм..... 45

Полівко М.С.

Негативні впливи соціальних мереж на сучасну молодь: на прикладі відео платформи TikTok..... 50

Економічний та культурний потенціал держави

Галупова Л.І.

Державна політика у сфері інтелектуальної власності..... 53

Мацука М.В.

Комплексна модель діагностики туристичного потенціалу України та її регіонів..... 57

Myroshnuchenko G.B., Podolianiuk Y.V. <i>Modern models of inventory management at state enterprises.....</i>	62
Письменна Я.С. <i>Діджитал-економіка в Україні.....</i>	64
<u>Державно-приватне партнерство: перспективи розвитку в Україні</u>	
Гавриченко Д.Г., Попова Т.О. <i>Державно-приватне партнерство у сфері охорони здоров'я України.....</i>	67
<u>Бюджетна політика держави</u>	
Ящук С.А. <i>Дослідження рівня монетизації економіки України.....</i>	70
<u>Публічне адміністрування та державно-управлінська діяльність</u>	
Андріяш В.І., Самбура С.Л. <i>Шляхи вдосконалення управління земельними ресурсами об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації.....</i>	73
Бицань Є.О. <i>Узгодження основного термінологічного апарату у галузі публічного управління та адміністрування.....</i>	76
Ганич О.А., Ліподаєв Д.А., Хижняк Л.Г. <i>Нові виклики та кадрові вимоги до медичного персоналу в умовах реформації законодавства щодо охорони здоров'я.....</i>	78
Грудницький В.М. <i>Становлення інститутів громадянського суспільства в контексті євроінтеграційних процесів в Україні.....</i>	82
Дурман М.О., Грицак Л.Б. <i>Неформальна освіта депутатів місцевих рад за участю міжнародних проєктів.....</i>	85
Дурман О.Л., Мар'янська А.О. <i>Перспективні новації законодавства у сфері діджиталізації публічного управління.....</i>	90
Кузів Р.М. <i>Доцільність створення Об'єднаних військово-медичних сил Збройних Сил України.....</i>	95
Кордюкова Г.О. <i>Місце єдиної системи авіаційної безпеки та цивільного захисту населення в системі взаємодії Міністерства внутрішніх справ України з органами місцевого самоврядування та управління.....</i>	98
Костенко М.М. <i>Адміністративні послуги та електронне врядування в Україні: досягнення та провали.....</i>	101

Миняйленко М.О. <i>Вплив діджиталізації послуг мобільних операторів на сферу публічного управління.....</i>	104
Мирошниченко Г.Б., Бекетова А.П. <i>Технології тайм-менеджменту як запорука подолання синдрому «емоційного вигорання» у сфері публічного адміністрування.....</i>	107
Оленцевич Н.О. <i>Вплив децентралізації влади на формування місцевих бюджетів.....</i>	111
Савченко Ю.В. <i>Електронна демократія для розвитку територіальних громад.....</i>	116
<u>Проблеми забезпечення ефективності державної влади і публічного управління</u>	
Антоненко В.О., Сервачук М.О. <i>Корупційний складник у забезпеченні ефективності публічного управління.....</i>	119
Зайка В.С. <i>Рівень інституційного забезпечення макроекономічної стабільності в Україні: правила та алгоритми.....</i>	123
Мироненко Є.В. <i>Ефективність діяльності органів влади в сучасних умовах.....</i>	127
Пархоменко-Куцевіл О.І. <i>Формування податкової безпеки в системі національної безпеки України: проблеми та перспективи.....</i>	130
Половін С.М. <i>Government employees and learning English.....</i>	133
Рагуліна О.О. <i>Наукові підходи до визначення людського капіталу держаних установ.....</i>	138
Русакова Н.П. <i>Екологічний аудит в Україні: шляхи вирішення деяких проблем.....</i>	141
Ташлицька Н.М. <i>Розвиток державної політики щодо забезпечення національної безпеки в сучасних умовах.....</i>	144
Фоміна О.В. <i>Трансформація державного управління: оцінка Transformation Bertelsmann Index.....</i>	147
Шаповал І.А. <i>Системний зв'язок між фінансовим менеджментом та фінансовою безпекою.....</i>	150

Історичні аспекти становлення незалежності України

*Бейлярова Л.Ш., студентка групи АМ-20
Науковий керівник: Сервачак О.В., к.психол.н.,
доцент кафедри історії та права
ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»
м. Покровськ*

ЗАХИСТ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ УКРАЇНИ, ЯК ШЛЯХ ДО НЕЗАЛЕЖНОСТІ

Культурне багатство, що створено минулими поколіннями та передається поколінням як шановану цінність, відіграє велику роль в розвитку нації, здійснює потужний вплив на формування та становлення особистості. Україна пройшла довгий шлях до розбудови суверенної держави. Незважаючи на те, що протягом всієї української історії, вороги намагалися та зараз прагнуть знищити та принизити український народ, нація змогла залишитися вільною зі своєю національно-культурною спадщиною.

В Україні завжди захист культурної спадщини був у пріоритеті. Наприклад, у 1917 році за існуванням Української Центральної Ради та Української Народної Республіки розпочали діяльність Центральний комітет охорони пам'яток старовини і мистецтва в Україні. У 1960-х роках значна частина української інтелігенції перейшла до боротьби з режимом через культурно-освітні проблеми, головними серед яких були проблеми української мови та культури. Першими представниками шістдесятників були: В. Симоненко, М. Вінграновський, Д. Павличко, І. Драч, І. Дзюба та інші.

На сьогодні питаннями захисту культурної спадщини займаються не тільки волонтери, а й держава. З 2000 року діє Закон України «Про охорону культурної спадщини» [1]. Згідно з цим актом об'єкти культурної спадщини забезпечуються захистом від загрози знищення, руйнування або пошкодження. Також були прийняті Закон України «Про Загальнодержавну програму збереження та використання об'єктів культурної спадщини», Закон України «Про охорону

археологічної спадщини» та інше.

Сучасні глобальні процеси культурної інтеграції, асиміляції та уніфікації, насадженням культури домінуючої нації в державі призводять до втрати елементів культури окремих народів. Проблема знецінення української культури є також актуальною.

Соціально-економічні, політичні процеси нашої держави впливають на демографічні процеси. За даними міністерства закордонних справ України лише за 2017 рік Україну покинуло понад 1 млн українців і щомісяця після введення безвізу з ЄС країну. В 2021 році за даними Інституту демографії та соціальних досліджень Е. Лібанової за кордоном перебуває приблизно 3 млн. українських громадян. Більшість українців їдуть до країн ближнього зарубіжжя – Росії, Білорусі, Польщі, Чехії та Словаччини.

Емігрування впливає на зменшення обізнаності нового покоління про українську культуру, створює у них нові культурні орієнтири, втрату ціннісного ставлення до складових національної культури. Криза національної культури впливає на національну самоідентифікацію українців, що в подальшому негативно впливає на всі аспекти соціального життя країни [2].

Метою автора стало дослідження процесу формування у молоді інтересу до вивчення та захисту української спадщини.

Автор звернувся до досвіду формування патріотичного ставлення до національної культури інших держав. Прикладів, коли культурні цінності ставали тим, що об'єднує націю, допомагає її розвитку та звеличенню на історичній карті світу достатньо. Це й Франція XVIII ст., Німеччина XIX ст., США і т.ін. Велика увага приділяється вихованню патріотизму в Китаї [3, с.206].

Китайський патріотизм, що веде свій початок з давньої історії держави, передавався від покоління до покоління, підкріплюючись общинним способом життя й колективною працею, з одного боку, та національно-психологічними якостями, а з іншого – жорстка дисципліна, висока залежність індивіда від групи, особливий характер співчуття та співпереживання. Кожен, з наведених прикладів, має свій історичний соціальний контекст, своє позитивні та негативні риси, тому

повному обсязі є невідповідним, іноді неможливим для втілення в українських реаліях.

Теоретичне дослідження питання національної ідентичності здійснюється в рамках філософії, антропології, соціології, психології, педагогіки, політології, генетики, літератури й мистецтві. Питанню формування національної самосвідомості присвячені численні дослідження учених: А. Бичко, С. Булгаков, М. Боришевського, Е. Вільсона, Б. Гаврилишина, Е. Гелнера, М. Головатого, В. Жмира, Г. Люббе, Т. Мітчелл, Д. Міллера, С. Мофи, М. Пірен, Ю. Римаренка, Е. Сміта, П. Ситника, О. Шморгуна, М. Юрій, Т. Ящук та інші.

Усвідомлення людиною приналежності до тієї чи іншої нації впливає як на соціальне життя спільноти, так й на особисте, допомагає молодій людині побудувати оптимальні стосунки з оточенням, виступає ціннісним орієнтиром в складних ситуаціях. В процесі соціалізації, людина входить до складу різних груп, набуває різних статусів. Спочатку етнічна ідентичність набувається при народженні відповідно до етнічної приналежності батьків, але в процесі розвитку особистості на те, до якої національної спільноти буде відносити себе людина, впливають різноманітні чинники: історія нації, держави, національні цінності, сучасний соціально-економічний стан держави, релігія. Одні дослідники вважають, що найважливішими факторами, що формують національну самоідентичність є досвід народу, його цінності, морально-релігійні ідеали, інші виділяють активне вивчення історичного минулого нації, але більшість серед найпотужніших за силою впливу називають саме культурне середовище, мову спілкування, вивчення національної творчості, активне включення до національних традицій.

Культура – це характеристики та знання певної групи людей, що охоплюють мову, релігію, кухню, соціальні звички, музику та мистецтво, а найголовніше те, що все це передається із покоління в покоління. Культура є відображенням громади чи нації. Це робить культуру життєво важливим і важливим визначальним фактором того, як спільнота реагує та розвивається. Культура відіграє важливу роль у житті кожного в суспільстві. Культура дає відчуття приналежності, особливо коли всі говорять однією мовою. Мова розвивається разом із культурою як

інтимний продукт того, як люди в суспільстві спілкуються.

Перед молоддю України питання вибору національної ідентичності постає особливо гостро, на це впливає ціла низка факторів, які часто призводять до відмови від української ідентичності, особливо у заробітчан, або зниженню інтересу до питань національної культури, пошуку компромісу в питаннях мовного середовища тощо. Все це в майбутньому може привести до кризових ситуацій в нашій державі. Отже, потрібно скоригувати національно-державну ідеологію, врахувати сучасні світові та регіональні культурні процеси, наявні проблеми та з метою попередження негативних наслідків. Політичний курс влади на підвищення інтересу до української культури повинен відповідати сучасним потребам громадян та активізувати їх власну роль, створювати таку розвиваюче, мотивуюче середовище, в якому громадяни будуть ініціювати свою українську ідентичність.

По-перше, знання про культуру закладаються у сім'ї. Із самого дитинства батьки повинні виховувати в дитині патріотизм та любов до Батьківщини. Завдяки цьому, підрастаюче покоління буде цінувати свою культуру. Батьки автора переїхали в Україну з іншої країни, але з самого дитинства розповідали про культуру та виховували шанобливе ставлення до українських традицій та звичаїв. Отже, необхідна розробка культурно-освітніх та впровадження заходів, що націлено на активізацію інтересу до національної української культури, не лише для дітей, а для цілих родин, цілеспрямована просвітницька робота окремо батьками.

По-друге, особливої уваги потребує населення сходу України, де більша кількість громадян не розмовляє українською. На Донбасі майже всі використовують російську мову замість рідної української, бо погано володіють неї. Згідно за даними Всеукраїнського перепису населення за мовою на 2001 рік, українською мовою розмовляло лише 24% [4]. Можливо саме це стало одним з провокуючих моментів для початку військової російської агресії в 2014 році. Кардинальні зміни в політиці функціонування ЗМІ, державних установ, де на сьогодні звучить українська мова повинні були здійснитися ще в 1991 році. На жаль, таке довге відтермінування українізації створило негативні соціальні та

політичні процеси. Висновку з цієї ситуації та розробка подальших дій відбувається зараз та повинна крокувати вперед.

Україна має дуже давню історію та разом з цим пов'язано те, що країна має велику культурну спадщину: літературу, музику, архітектуру інше. Ми повинні цінувати та берегти те, що маємо. У Бориса Грінченка є дуже гарний вислів «Ще не вмерла Україна, але може вмерти: ви самі її, ледачі, ведете до смерті» [5]. Слід погодитись з його словами, бо країна може зникнути лише тоді, коли народ втрачає її.

Відсутність у людини почуття національної приналежності, веде до втрати ціннісних орієнтирів, сенсу життєдіяльності, невизначеності майбутнього. Автор вважає, що не потрібно кожному окремо взятому громадянину, кожній державній інституції знімати з себе відповідальність за збереження нашої культурної спадщини. Особливо роль, на думку автора, в цьому процесі повинно відіграти молоде покоління, бо, як писав М. Рильський «Той, хто не знає свого минулого – не вартий майбутнього».

Список використаних джерел:

1. Про охорону культурної спадщини: Закон України № 1805-III від 08.06.2000р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-14#Text>
2. Проблеми збереження та захисту культурно-релігійних цінностей України. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/gumanitarniy-rozvitok/problemi-zberezheniya-ta-zakhistu-kulturno-religiyних>
3. Данилова Л.М. Патріотичне виховання школярів: із зарубіжного досвіду / Данилова Л.М. // Народна освіта. 2010. № 4. С. 204-210
4. Розподіл населення регіонів України за рідною мовою URL: <http://2001.ukrcensus.gov.ua/i/u/cens2001.pdf>
5. Грінченко Б. Землякам / Б. Грінченко // Бібліотека української літератури. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=12814>

ІСТОРИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ОЛІМПІЙСЬКОГО РУХУ В УКРАЇНІ

Так склалося історично, що Верховна Рада УРСР 16 липня 1990 р. прийняла Декларацію про суверенітет Держави Україна, після чого 24 серпня 1991 р. було ухвалено Акт проголошення незалежності України та вже у грудні 1991 р. цю подію підтримали 90% громадян, які висловили свою позицію на Всеукраїнському референдумі. Результати цього референдуму поклали початок міжнародному визнанню України [1, с. 145-153].

Слово незалежність має різні визначення у різних сферах життя. Незалежність для держави – це політична самостійність, відсутність підлеглих, суверенітет. На думку багатьох видатних діячів науки, культури та мистецтва, підприємців і спортсменів, незалежність України лежить на плечах українського народу: сильного, мудрого, багатого своєю історією та культурою, на живучій генетичній українській ментальності, на спадщині українських геніїв, на людях, які люблять свою Україну, підтримують, зміцнюють і розвивають її державність [2].

У цій статті я хочу розкрити роль діячів сфери спорту та спорту загалом у становленні України на міжнародній арені. Існує багато тлумачень визначення поняття «спорт». Спробую надати кілька. Стаття І Закону України «Про фізичну культуру і спорт» визначає це поняття як органічну частину фізичної культури, особливу сферу виявлення та порівняння досягнень людей в окремих видах фізичних вправ шляхом змагальної діяльності [3]. У підручниках з теорії та методики фізичного виховання спортивне тренування, спорт є фактично змагальним видом діяльності людини, що передбачає підготовку до неї, специфічний характер взаємостосунків. На основі розвитку індивідуальних здібностей і здоров'я людини досягається запланований спортивний результат. Спорт – це сфера задоволення етичних, естетичних, наукових, соціально-економічних потреб людини, педагогічна форма розвитку особистості, реалізації її індивідуального таланту у сфері аматорського чи професійного спорту. Але як би

ви не визначали це поняття, воно займає важливе місце у фізичній і духовній культурі суспільства будь-якої країни. Особливо це стосується «великого спорту», однією з функцій якого є створення престижу. Воно полягає в тому, що успіхи в розвитку спорту та перемоги спортсменів підіймають престиж окремих осіб і команд, регіонів, держави в цілому. Професійні спортсмени на тренуваннях закладають основу для своїх майбутніх перемог на змаганнях, які проводяться як у країні, так і за кордоном, що позитивно впливає на імідж країни у світі. Сьогодні є багато видів спорту, які не піддаються точному обліку. Найважливішими з них є Олімпійські, об'єднані в Міжнародні спортивні федерації. Національна спортивна класифікація України об'єднує близько п'ятдесяти олімпійських видів спорту та понад сто інших.

Олімпійські ігри мають давню історію. Їх Батьківщиною є Стародавня Греція. Поновленню ігор з 1896 року людство завдячує французькому барону П'єру де Кубертену, з чого починається новий відлік часу Олімпіад.

Початком історії олімпійського руху України можна вважати 1952 рік, коли українські спортсмени вперше взяли участь у XV Олімпійських іграх у складі збірної СРСР. В період до 1990 року олімпійський рух в Україні не зупиняв свого існування і набував міцності. Кожна олімпійська збірна СРСР складалася щонайменше з 25% українських спортсменів і, навіть, кілька футбольних матчів Олімпіади 1980 року було проведено у м. Київ.

22 грудня 1990 року вважається датою створення Національного олімпійського комітету України (далі НОК України), а вже у 1993 році він був визнаний Міжнародним олімпійським комітетом. НОК України діє відповідно до чинного законодавства України та загальновизнаних положень олімпійського руху. Основним його завданням є різноманітна робота у напрямку Олімпійських ігор, включаючи питання міжнародної співпраці. Для цього ведеться спільна діяльність з різними організаціями, федераціями з видів спорту, відкриваються філії по всій території України. У НОК України існує видавництво власного журналу, а також ведеться робота відповідно до угод з всесвітньо відомими компаніями. Завдяки плідній роботі членів цієї установи налагоджені тісні зв'язки з подібними

комітетами багатьох сусідніх країн, організацій та асоціацій, у тому числі за кордоном. Останнім Президентом НОК України є олімпійський чемпіон Сергій Бубка, який зарекомендував себе під час роботи у Міжнародному олімпійському комітеті [4].

Спорт в Україні має певне значення у формуванні загального уявлення про неї та її культуру. Після розпаду Радянського Союзу вперше державний гімн України прозвучав на Олімпіаді 1992 року. Після проголошення незалежності сфера фізичної культури України продовжила свою роботу. Певна кількість українських спортсменів здобули світову популярність, виступаючи у складі команд СРСР. Один із них – переможець світових змагань та олімпійський чемпіон Сергій Бубка, який свою спортивну кар'єру продовжив у складі збірної України. У 1994 році у Ліллегаммері українські спортсмени вже були самостійною збірною. Першу олімпійську золоту медаль для незалежної України виборола представниця фігурного катання Оксана Баюл. Виступ представників української держави на Олімпійських іграх в Атланті заслужено вивів Україну в десятку найкращих спортивних країн світу. Імена цих спортсменів стали відомими всьому світові, лунають і по теперішній час завдяки активній праці в напрямку спорту (Подкопаєва Л., Серебрянська К., Кличко В. та багато інших). Олімпійська збірна України ще не опустилася нижче 44-го місця в командному рейтингу, що працює на благо її репутації, дозволяє впевнено тримати зв'язки з іншими державами.

Серед олімпійських ритуалів, що особливо захоплюють, є церемонія запалювання вогню. Це одна з традицій сучасного олімпійського руху, за якою можуть спостерігати мільйони людей в будь-якій точці світу, що не може не відігравати певної ролі у популяризації та становленні значення країни на міжнародній арені.

Список використаних джерел:

1. Сорочинська Н., Гісем О. Історія України: підручник для 11 кл. закл. загальн. серед. Освіти / Н. М. Сорочинська, О. О. Гісем. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2019. – 240 с.
2. Штогрін І. (2020) На чому тримається незалежність України: відповідають

науковці, письменники, підприємці, спортсмени. Радіо Свобода. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/na-chomu-trymaetsya-nezalezghnist/30793874.html>

3 Про фізичну культуру і спорт: Закон України №3808-XII від 24.12.1993р. URL: https://kodeksy.com.ua/pro_fizichnu_kul_turu_i_sport/statja-1.htm

4. Національний олімпійський комітет України. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9D%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D0%BE%D0%BB%D1%96%D0%BC%D0%BF%D1%96%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D1%96%D1%82%D0%B5%D1%82%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8 (дата звернення: 30.11.2021)

Соціальна політика:
історична ретроспектива та сучасний стан

*Дяченко Н.І., к.і.н., доц., доцент кафедри історії та права
ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»
м.Покровськ*

**СОЦІОГУМАНІТАРНІ ПРОБЛЕМИ ЛЮДИНИ У
ГІПЕРРЕАЛІЗМІ ЖАНА БОДРІЙЯРА**

В умовах інформаційної революції людина починає жити в середовищі, яке все більше віддаляє її від природного світу в його різноманітті. Науково-технічний прогрес не приніс людині ані безпеки, ані свободи, ані віри в позитивне майбутнє. Більш того, спостерігається тенденція зміни духовних цінностей, розмежування всього і всіх; зростає розрив між уявленнями і реальністю, змістом і значенням; все більше проявляє себе моральний індивідуалізм та релятивізм. Ф.Фукуяма назвав ці зміни «Великим розривом», Ж.-П.Ліотар – «некерованим зростанням складності», Г.Дебор – «суспільством спектаклю», а Ж.Бодрійяр – «кінцем реальності». Вони пропонують аналізувати буття в новій реальності: в умовах тотальної невизначеності, руйнування системності, ієрархії, добра і зла, історії, об'єкта і суб'єкта. Формується феномен симуляції дійсності; створюється штучна, віртуальна реальність, яка прагне замінити реальність знаками реальності. Класична модель смислів, яка породжувала відчуття надійного, системного реального світу, замінюється добою симуляції, віртуальності тобто гіперреальністю.

Поняття «гіперреальність», «симулякр» ввів в обіг Жан Бодрійяр (1929-2007) – французький філософ-постмодерніст, культуролог і соціолог.

Метою статті є розгляд людини в епоху гіперреальності з погляду концепції Жана Бодрійяра.

Останнім часом більш пильною стає увага до філософії постмодернізму. Це пов'язано з проблемами, які все яскравіше проявляються в суспільному житті та впливають на формування людини як творчої особистості. Серед вітчизняних дослідників: В.М.Лукашевич, О.М.Соболь, М.Н.Яцино та інші, які розглядають

впливи епохи віртуальності на окремі сфери нашого існування [1].

Гіперреальність – це суспільство споживання, суспільство спектаклю, організоване навколо знаків та їх форм, зображень; маніпуляцій, здатних зводити суб'єктів дії до рівня пасивних споживачів. Суспільство, яке побудоване на віртуальності, вербальних та аудіовізуальних практиках, стає могутнім інструментом глобального впливу на людську суб'єктність. Девальвація реального охоплює всі інтегральні компоненти навколишнього суспільства: сферу владних відносин, мережу установ представницької демократії, систему освіти і виховання, мистецтво і культуру в цілому. Як суб'єкт культурного життя, людина активно відтворює своє реальне існування в формах і проявах, які створені нею самою та іншими людьми. Суб'єктивно людина зосереджує сенс і сутність цілих пластів епохи та здійснює їх передачу наступним поколінням. Меморати та історичні сенси окремого суб'єкта можуть діяти в межах цього набутого знання та проявляти його в комеморативній практиці. Коли культура суспільства занепадає, відносини між членами суспільства руйнуються, зникає зв'язок, який втілює історичну пам'ять, досвід та знання. Реальність вироджується у видимість, повсякденне життя стає менш значущим та знецінюється. На заміну реальності приходить світ симуляцій: світ задоволення, насолоди, зачарованості формою, а не смыслом. В роботі «Симуляція і симулякри» Ж.Бодрійяр пише: «Світ симуляції трансреальний і безкінечний: жодне випробування реальністю вже не зможе покласти йому край - хіба що всеохопним обвалом і зсувом, що лишається нашою найбожевільнішою надією» [2, с.568]. Що відбувається з людиною в цьому світі? Досвід людини перетворюється на хаотичний світ блискучих образів та знаків. В цьому ілюзорному світі замість «конституювання своїх власних життів індивіди споглядають глянсові поверхні товарного світу і засвоюють психологію товарної самості, яка визначає себе через споживання, через зовнішній вигляд та стиль, через образ – знак» [3,с.63].

Освіта як суспільний інститут завжди була соціумною надією, незважаючи на її передбачувану сталість та незмінність. На думку Ж.Бодрійяра, «університет занепадає». Стандартні методи освіти залучають молодь до практики механічного

навчання, запам'ятовування окремих фактів, які потім через безліч контрольних заходів та екзаменів повертаються викладачу. Така методика руйнує творчість, пригнічує та не дає радості відкриття. Ми все більше прагнемо комп'ютеризувати всі освітні процеси, але часто новітня техніка не тільки не розвиває молодь, а й збільшує їхню пасивність. Прикладом може бути вимушена дистанційна освіта, яка, з одного боку, позбавила найважливішої компоненти навчання – безпосереднього та предметного спілкування вчителя і учня; а з другого, – надає можливість учню просимулювати свою активність, комунікативні здібності і навіть свою присутність. Але філософ захищає сучасну молодь: «сучасні покоління ще мріють читати, вивчати, змагатися, однак душа вже не лежить до цього – одним словом, аскетична культурна ментальність повністю скомпрометувала себе» [2, с.568].

Але влада (або те, що займає її місце) не вірить в інститут освіти, вважає, що це лише «зона розміщення та нагляду за цілою віковою категорією», «дипломи нічого не варті: то чому ...відмовлятися видавати їх, втім, вона (влада – прим. авт.) готова видавати їх усім, тоді для чого ця провокаційна політика, якщо не для того щоб конкретно спрямувати енергію на досягнення фіктивної мети (відбір, робота, дипломи тощо), на вже мертве референційне, що загниває?» [2, с.567]. В широкому розумінні університетські цінності починають занепадати, перетворюючи інститут освіти в місце «безнадійної ініціації» та «примарної вартості». Таким чином, людина втрачає важливе підґрунтя для свого розвитку і стабільності, замінюючи їх примарністю останніх.

Людина, яка має раціональну структуру, не здатна адекватно сприймати взаємовиключну інформацію: людина відчуває нестійкість своєї логічної позиції, невпевненість і страх перед знанням, а, значить може заміняти знання на симулякри, а процес пізнання на симуляцію. Ж.Бодрійяр підкреслює, що сучасна навала інформації призводить до імплозії смислу, його катастрофічного руйнування. Це відбувається внаслідок того, що інші форми культурного існування духовного (література, поезія, театр) просто зникають, бо вимагають і відповідної освіти, і підготовки, і тривалої внутрішньої роботи. В свою чергу, інформація

швидко споживається, і так же швидко забувається. Такий чисто споживчий процес Бодрійяр називає «тріумфом поверхневої форми, нульовим ступенем смислу». Люди бачать події з екранів телевізорів та дисплеїв, але вони просто їх бачать, через мить ці події, навіть важливі та необхідні, перетворюються в ніщо. Події вже втрачають смисл, значення, сутність, ми не слідкуємо за їхніми наслідками і не прагнемо висновків. Небезпека втрати можливості логічного та системного мислення – проблема, яка вимагає рішення вже сьогодні.

В умовах гіперреального, на думку Ж.Бодрійяра, відбувається відмова і від самої людини, її унікальності та неповторності. Так, в роботі «Ксерокс і безкінечність» він вказує на можливість втрати ідентичності людини та постановки антропологічних питань: хто я – людина чи машина? Чоловік чи жінка? Непевність, породжена поступово зростаючим удосконаленням машинних мереж, призводить до втрати уявлень і про самого себе. Людина завжди мріяла про вічне життя, але це була мрія, яка руйнувалася при спробах її втілити в реальність. А фантастичні твори на кшталт «Засіб Макропулоса» Карла Чапека тільки додавали екзистенційних роздумів. У нашому сучасному світі кожна клітина індивідуального організму може стати матрицею для іншого в процесі клонування: «одноклітинна утопія, яка за допомогою генетики відкриває складним істотам доступ до долі, призначеної для найпростіших» [2, с.565]. Людина вже не визначає своє життя самостійно, вона втрачає його сенс і значення. Непотрібною стає робота над власним Я та його вдосконаленням. Зникають батьки та родинні зв'язки – вони також не потрібні. А нестачу чогось породжує не природа, а економіка та виробничі технології. Все більше людей включається в процес споживання, створюючи нове суспільство – суспільство ілюзій, симулякрів, яке рухається до ірраціональних цілей. Це породження моделей реального без першопричини та без реальності.

Людина сучасного світу тотальної симуляції приречена чи має можливість протистояти спекталізації та девальвації реального? Ж. Бодрійяр жорстко проголошує: людина сучасного світу вбила світ і культуру, замінила все людське і цінне на симулякри. Відомий його приклад про Нарциса, який полюбив не себе, а свою подобу, віддзеркалення себе. Колись люди жили в уявному світі дзеркала, а

зараз – в світі екранів. Але людина не приречена, адже людський світ – це світ питань до навколишнього світу. Коли у людини немає питань і вона є споживачем, навіть усвідомлюючи симулятивність того, що їй пропонується, – вона втрачає смисли і бачить тільки речі. Якщо для відповідей людина використовує запропоновані сучасними технологіями можливості для свого творчого зростання, відновлення людського в самій собі.

Список використаних джерел:

1. Лукашевич В.М. Глобалистика: Учебное пособие / В.М. Лукашевич. – Львов: «Новий Світ-2000», 2004. – 320с.
2. Бодрійяр Ж. Симулякри і симуляція/ Жан Бодрійяр. – Хрестоматія з історії європейської філософії / Під заг. редакцією проф. В.Л. Петрушенка. – Львів: Новий світ. 2020. – 272 с.
3. Соболев О.М. Феномен спектакуляризації: сучасне осмислення// Філософська думка. 2004. №2. С.53-80.

*Завгородня Ю.В., доц., к.політ.н., доцент кафедри політичних теорій
Національний університет «Одеська юридична академія»
м. Одеса*

МІГРАЦІЙНИЙ КОНФЛІКТ НА КОРДОНІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ТА БІЛОРУСІ: РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНАКАЦІЙНИХ ПОТОКІВ

У сучасному світі конфлікти з політичним підтекстом формують систему взаємовідносин не лише між суб'єктами конфлікту, а й серед учасників глобального світу, як впливових політичних діячів, які здатні впливати на розвиток регіональної політики. Така специфіка сучасних форм взаємодії у політичній спільноті формує новітні методи впливу на суб'єктів політичного конфлікту, а дипломатія на глобальному рівні стає єдиним ефективним ключем до суб'єктної взаємодії. У світі продовжується перехід до демократичного політичного режиму, який підкреслює значимість кожного індивіда у суспільстві рівні права для усіх

людей та можливості до реалізації без обмежень по релігійним чи расовим ознакам.

Яскравим прикладом політичного конфлікту на кордоні Білорусі та Польщі стала міграція людей, які мали намір пересікати кордон до Європейського союзу. Листопад 2021 року став багатий на події в засобах масової інформації в різних політичних напрямках, однак усі вони виходили від причини прориву кордону Європейського союзу [1]. Польська сторона не розуміла, що відбувається та які наміри мігрантів, або власне керівника, який ними управляв.

Для деталізації процесу конфронтації подій щодо міграційною кризи варто визначитись зі сторонами цього протистояння, об'єктом конфлікту та методами його врегулювання. Суб'єктами, які безпосередньо стали учасниками активної фази протистояння стали: суб'єкти владних повноважень – прикордонники зі сторони Польщі і Білорусі, та власне мігранти, які мали намір потрапити до Польщі, яка є частиною Європейського Союзу. Тому, об'єктом протистояння можна відзначити саме намір перетнути кордон Європейського Союзу та стати суб'єктами на яких розповсюджуються права учасників такого наддержавного утворення. Тобто такий склад елементів конфлікту визначений із фактичних обставин справи.

Однак, після розмови між А. Меркель та О. Лукашенком стає зрозуміло, що активізації протистояння на кордоні з Європейським Союзом це лише привід для легалізації діяльності влади О. Лукашенка, який після революційних процесів в Білорусі офіційно не признається на міжнародній арені, як представник, глава, лідер Білорусі. Тобто, в такому випадку політична криза, яка настала у взаємовідносинах між владою Європейського Союзу та владою Білорусії стали відправною точкою активної фази протистояння на кордоні між суб'єктами протистояння.

Тому, з політичної точки зору суб'єктами цього конфлікту є влада в Білорусі на чолі з невизнаним Президентом О. Лукашенком з одного боку та владою Європейського Союзу з іншого боку. Об'єктом протистояння є визнання владних повноважень О. Лукашенка, як президента Білоруської держави без проведення повторних виборів.

Визначення суб'єктно-об'єктного складу є важливою складовою для проведення подальших форм перемовин, щодо можливого врегулювання загострення на кордоні. Однак, сучасні позиції суб'єктів протиборства не створюють умов для його ефективного та швидкого врегулювання. У процес перемовин не можливо залучати О.Лукашенка, як офіційного представника чи сторону конфлікту, бо власне його управління і є об'єктом конфлікту. Це той випадок коли особа одночасно виступає і суб'єктом і об'єктом політичного протиборства, а залучення його до перемовин буде означати фактичне визнання його влади у державі. Тому ведення перемовин ускладнюється, а відповідно і врегулювання шляхом компромісних рішень не актуалізується в такого виду конфлікту.

Проведенні перемовини телефоном між О. Лукашенком та А. Меркель уже піддані осуду та критиці з різних сторін [2]. Однак у політиці так як і в адміністративному праві також є принципи діяльності, які виходять за межі дозволеного. Відповідно до ст.17,18,19 КпАП України «особа, яка діяла в стані крайньої необхідності, необхідної оборони, або яка була в стані неосудності, не підлягає адміністративній відповідальності» [4].

У Кодексі чітко роз'яснюється поняття «крайня необхідність, як усунення небезпеки, яка загрожує державному або громадському порядку, власності, правам і свободам громадян, установленому порядку управління, якщо ця небезпека за даних обставин не могла бути усунута іншими засобами і якщо заподіяна шкода є менш значною, ніж відвернена шкода », в свою чергу «необхідна оборона характеризується як захист державного або громадського порядку, власності, прав і свобод громадян, установленого порядку управління від протиправного посягання шляхом заподіяння посягаючому шкоди, якщо при цьому не було допущено перевищення меж необхідної оборони» [4].

Враховуючи так звану легалізацію в нормах права можливих правопорушень, які вчинені у встановлених умовах, які не містять форму злого умислу, а навпаки порушуючи встановлені норми забезпечити порядок у суспільстві та світі загалом. То власне подія на кордоні Європейського Союзу сигналізує про ряд негативних

наслідків, які ще можуть настати під час загострення протистояння, а тому переговори між А. Меркель та О. Лукашенко можливо охарактеризувати саме з такої позиції, як потреба у попередженні можливих негативних наслідків не лише для мігрантів, які уже постраждали та стали жертвою в політичних іграх, але і для мешканців Білорусі та Польщі під час можливої конфронтації протистояння.

В усіх трактуваннях та аналізі подій щодо ролі переговорів, їх допустимості та легальності, варто значну роль виділити саме інформаційній складовій, щодо подій на кордоні двох країн. Бо в медійному просторі активувались різні погляди та прогностичні центри, які пророкували важкі наслідки для інших країн сусідів, які дотичні до сторін конфлікту і кожен з них вбачав загрозу для власного суспільства. Україна в цьому вбачала також можливу загрозу та посилювала захист кордонів [5].

Звичайно, сучасні способи протистояння видозмінюються, саме українське суспільство характеризується «високим рівнем озлобленості, зубожіння та байдужості до потреб інших громадян. Причиною такої агресії та знервованості є саме політичні рішення та політичні дії, які внаслідок призводять до загальносуспільної апатії.»[6,с.180]. Тому, будь-яка інформація яка з'являється в кіберпросторі вона однозначно уже має вплив на свідомість громадян.

Тому, небезпека загострення конфліктної активності часто міститься саме в інформаційно-комунікаційних потоках, які з'являються у кіберпросторі та створюють причини до ескалації. Подальший шлях до врегулювання міграційного конфлікту потребує об'єктивної інформації та деталізації подій на кордоні. Мирний шлях узгодження політичних взаємин між політичними лідерами потребує широго бажання сторін до врегулювання конфлікту та бажання досягати консенсусу або компромісу у дипломатичних перемовинах. Інформація є джерелом суспільної комунікації у світі, а конфлікт є шляхом до пошуку об'єктивної істини в інформаційних потоках.

Список використаних джерел:

1. Оголошено бойову готовність. Ситуація на кордоні Білорусі та Польщі загострюється: що відбувається. URL: <https://news.rbc.ua/ukr/world/obyavlena->

[boevaya-gotovnost-situatsiya-granitse-1636370887.html](https://www.eurointegration.com.ua/news/2021/11/17/7130419/)

2. У Меркель розповіли про нову розмову з Лукашенком одним реченням. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2021/11/17/7130419/>

3. Меркель критикують за телефону розмову з Лукашенко. URL: <https://www.dw.com/ru/nemeckie-zelenye-raskritikovali-telefonnyj-razgovor-merkel-s-lukashenko/a-59833887>

4. Кодекс про адміністративні правопорушення України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#n92>

5. Порошенко закликав негайно розгорнути війська на кордоні з Білоруссю. Електронний ресурс. URL: <https://ua.interfax.com.ua/news/general/779075.html>

6. Завгородня Ю.В. Сучасні способи протиборства в політичних процесах. Наука та суспільне життя України в епоху глобальних викликів людства у цифрову еру (з нагоди 30-річчяпроголошення незалежності України та 25-річчя прийняття Конституції України): у 2 т.: матеріали Міжнар. наук.-практ.конф. (м. Одеса, 21 трав. 2021 р.). Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2021. – Т. 1. – С. 179-181.

**Українське суспільство в умовах трансформацій: нові
дослідження**

*Babarykina N. PhD in Political Science, Associate Professor
of the Department of General Legal and Political Sciences
National University «Zaporizhzhia Polytechnic»
Zaporizhzhia*

**REGIONAL AND POLITICAL IDENTITY IN THE CONTEXT OF CIVIL
SOCIETY DEVELOPMENT**

The main task of the process of development of civil society is to strengthen the foundations of Ukrainian statehood, finding the optimal model of state and territorial organization, which will create conditions for economic growth, broad participation of citizens and local governments in governing the state, independent solution of problems. to their competence.

The local level of social processes has recently received a new sound in our country. This is due, on the one hand, to the active reform of political power of the territorial foundations of statehood, and on the other hand - to the concentration and exacerbation of problems and conflicts more and more at the local level, in places of economic and social transformation.

Identity is connected with social transformation processes as a means of personal or group determination within the framework of political culture on the basis of ideas about "I" and "Myself". As an element of political culture, identity is also a source of group communities. Every culture contains a cognitive model of the world. This model is created from symbolic forms. Symbols organize people's experience and express intergroup relations [3, p.269-270].

The self-identification of a person with a certain territory - ethnic and / or political – is always hierarchical. A person feels at the same time a resident of his country, one of its regions and a specific area. At the same time, different levels of territorial identity play different roles - major or minor. Some identities may be "unawakened" and activated only under certain circumstances or when there is any threat of destruction. When the regional identity is stronger than the national one, there is a threat of disintegration of the state.

The main types of territorial identity are regional and national (political, state), which are based on the culture acquired during socialization and on loyalty to the state. They may be in a harmonious relationship, but are often in a state of sharp dispute.

The mechanism of formation of regional identity is the partial liberation of self-consciousness from its restraining content, on which the building of ethnic identity is built. That is, the response to the global challenge of ethnic identity, which aggressively manifests itself in certain ideologies, is in the form of regional identity.

Regarding the state of identity in Ukraine, there is a significant difference in the system of identities of citizens from different regions. The regional section makes it possible to identify the most obvious differences in the whole array of ethnic, linguistic, religious, religious, geopolitical. political and ideological orientations and priorities of certain types of identity of citizens.

In general, the tendency of disorientation, but also, at the same time, polarity at the level of society to understand the directions of state and political, socio-economic development of Ukraine and its foreign policy strategies persists.

Today we can observe the results of the lack of civic consensus on the country's foreign policy, sovereign positions of the Ukrainian state, cultural identity, development of common values, views on the past and future complicate the formulation of national interests and effective domestic and foreign policy. Differences in the specifics of identifications indicate a significant amplitude of differences in the positions of citizens from different regions on a number of issues of a national nature, primarily on the state language, choice of socio-political model, geopolitical vector, split in Orthodoxy and others [2]. At the same time, obstacles to the formation of identity and political nation in Ukraine are created not so much by differences in regional, ethnic, linguistic composition, political culture or economic characteristics of regions, as inefficiency of policy at the state and regional levels.

The importance of choosing a regional identity in civil society as part of the mentality and way of life creates the preconditions for such an important decision as abandoning the sense of diaspora, which often creates discomfort for the proper functioning of ethnic identity. In the context of ethnic conflicts, prognostic analysis of

ways and prospects of self-identity in the development of civil society is important. An important task for modern Ukraine is to strengthen the dual identity - both regional and political (state). The study of the confrontation of two forms of identity - ethnic and regional - is extremely important both for the formation of a new world order and the role of ethnic factor, and for the basis of the process of political institutionalization.

References:

1. Babarykina N.A., Sergienko T.I. The state of information and psychological security of personality as a measurement of maturity of civil society. Modern technologies in the development of economy and human well-being. Collective monograph. Edited by T. Nestorenko and M. Gawron-Łapuszek. Katowice, Publishing House of University of Technology, 295, (Subsection in the collective monograph) 244–251
2. Veltmeyer H. Civil Society and Local Development <https://www.scielo.br/j/inter/a/xbWfCwHN4wxS3R8c49cBXMw/?lang=en>
3. Кіндратець О.М. Виявлення особливостей менталітету народу в умовах загрози його безпеці. – Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. – 2017. - № 2(33). – с. 268.

Батракова А.В., магістрантка спеціальності «Релігієзнавство»
Науковий керівник: **Фесенко А.М.**, доц., к.і.н.,
доцент кафедри історії та права
ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»
м. Покровськ

СУТНІСТЬ І ЗМІСТ ХРИСТІЯНСЬКОЇ ЕСХАТОЛОГІЇ

Есхатологічне вчення ортодоксальних церков (католицької та православної) більш менш однорідні. Протестантська есхатологія – явище значно більше інваріантне, втім і там існують певні вузлові аспекти, що споріднюють всі християнські церкви.

Як і будь яка інша християнська конфесія, православ'я передбачає вчення про

кінець світу, бо спрямована не тільки на матеріальне, а і на духовне. Есхатологічні явлення реалізують себе через богослужіння, обряди, таїнства, аскетику. Стосовно загального есхатологічного сюжету можна виділити наступну послідовність [1, с.258-501]:

- 1) Друге пришествя Христа;
- 2) Воскресіння мертвих;
- 3) Страшний суд;
- 4) Кінець світу;
- 5) Оновлення світів;
- 6) Панування Царства слави.

Згідно православної традиції до кінця буття світу на землі залишиться мало істинно віруючих християн. Спокуси і беззаконня досягнуть свого граничного розвитку. Спокушені злом люди оберуть собі єдиного світового правителя, якого апостоли іменують сином беззаконня, або антихристом.

Джерелами для пізнання у католицизмі особливостей релігійних поглядів служать Священне Писання, Святе Передання до якого входять постанови Вселенських соборів, літургічні тексти, життя Отців церкви та звичаї. Основні тлумачення принципів моралі наведено у Катехізисі Католицької церкви [2, с.244]. Біблія складається з 45 книг Старого Заповіту та з 27 Нового. Відмінні риси, які притаманні католицькій традиції:

- 1) Філіокве – віра у те, що Святий Дух виходить від Отця та Сина;
- 2) Догмат про Непоречне зачаття Діви Марії та її тілесне піднесення;
- 3) Чистилище;
- 4) Індульгенція;
- 5) Централізована організація церкви;
- 6) Твердження про безгрішність Папи Римського;
- 7) Утвердження монархічної влади Римського єпископа.

Однією з головних відмінних рис католицизму від православ'я є вчення про чистилище. Автором відповідної доктрини є Римський папа Бенедикт XVI, існують дві основні причини вважати, що вона чинна:

- Іуда Маккавей каже про те, що потрібно принести жертву за померлих;
- Апостол Павло каже про тих, хто врятувався нібито з вогню [3].

Протестантські деномінації є занадто різноманітним і багатоплановим явищем, щоб говорити про якусь єдину, загальну для усіх протестантів есхатологію. Під однією назвою об'єднані часто протилежні, не схожі одна на одну конфесії. Тематика есхатологічного богослов'я протестантизму оперує тими ж категоріями і поняттями, що і інші християнські конфесії, а саме актуальність тем царства Антихриста, Другого Пришестя Ісуса Христа, Армагеддону, Страшного Суду, Царства Небесного (у варіанті Тисячолітнього царства).

Ключовим поняттям у вирішенні цього питання є «мілленаризм» – вчення про трансформацію людства, за допомогою природних сил. Перш за все треба зазначити, що існують теорії які буквально трактують Откр. 20:1-4 стосовно Тисячолітнього Царства, а є ті хто сприймає цей проміжок часу умовно.

Для амілленаризму цей період вже настав з першим пришестям Христа, а кінець світу розпочнеться, коли антихрист спричинить всесвітнє гоніння на християнство. Тобто, сама поняття трактується у переносному значенні, для прихильників цих есхатологічних поглядів характерна віра у друге пришестя Христа, після якого буде воскресіння мертвих, над якими буде здійснюватися суд Божий.

Преміленаристська концепція розділяється, цілим рядом п'ятидесятницьких течій. На думку п'ятидесятників, ми живемо в «останні дні», пророкуються апокаліптичні лиха – суди Божі над беззаконними народами і жорстокі гоніння на Церкву.

Постмілленаризм – теорія, згідно з якою Царство Боже поширюється за допомогою проповіді Євангелія, і тільки після всесвітнього прийняття християнства, настануть часи всебічного благополуччя, щастя та миру.

Посттрибулаціонізм – теорія, згідно з якою церков буде зазнавати бід та страждань до Другого пришестя Ісуса Христа [4, с. 298]. Тобто, церков повинна притерпіти гоніння антихриста, яке закінчиться коли Ісус Христос прийде та подолає зло, воскреснуть мертві і наступить період тисячолітнього царства добра і благодаті.

Таким чином, християнська есхатологія поліваріантна, вона розкидається на відповідні конфесійні та субконфесійні інваріанти відповідно до тієї чи іншої християнської традиції. Для християнської есхатології, незалежно від її конфесійних варіацій існує суттєве спільне начало, яке їх поєднує, а також відділяє християнську есхатологію як різновид та складову релігійного світогляду від світських варіацій ідей про кінець світу.

Список використаних джерел:

1. Оксиук М.Ф. Эсхатология Св. Григория Нисского. Историко-догматическое исследование. Киев 1914. – с. 649.
2. Катехизис Католической Церкви. Pessano, 2007.
3. Ratzinger J. Eschatology: Death and Eternal Life. Washington: The Catholic University of America Press, 2007. Second edition. P. 223.
4. Мак-Ким Дональд К. Вестминстерский словарь теологических терминов. Москва: Республика, 2004. – 503 с.

*Даниленко О.Ю., здобувач ОП Політологія
Національний університет «Запорізька політехніка»
м. Запоріжжя*

ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ПІДТРИМКИ СУСПІЛЬСТВОМ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ РЕФОРМ В УКРАЇНІ

У 2007 році між Україною та Європейським Союзом велися переговори на тему укладання Угоди про асоціацію. У листопаді 2011 року зміст документа був остаточно узгоджений, але через те, що відносини між ЄС і Україною ускладнились, його підписання часто переносилося, а ЄС висувало Україні низку різних умов. Через два роки у листопаді, за кілька днів до Вільнюського саміту, де запланували провести підписання Угоди про асоціацію, уряд України висунув ініціативу щодо припинення процесу підготовки до підписання. У вересні 2014 року Верховна рада ухвалила законопроект про затвердження Угоди про асоціацію між Україною та Європейським союзом, який того ж дня було підписано діючим президентом України.

Якщо ми розглянемо декілька соціологічних досліджень, які були проведені у травні 2019 року Центром стратегічного розвитку територій (участь взяли 2116 респондентів (розглядалось 124 населених пунктів з різною кількістю населення)) то ми побачимо, що: 69 % українців підтримують вступ України до ЄС, 13% – категорично проти і 18% ще не визначились зі своєю позицією. Статистична похибка даного дослідження становить 2,18 %. Більше всього євроінтеграцію підтримує населення на заході України, та менше всього – на Донбасі. Якщо звернутись до результатів соціологічних опитувань, які було проведено у 2012 році, то побачимо, що кількість українців, які підтримують вступ до ЄС, зросла на 27 % [2].

Завдяки фонду «Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва», який організував опитування серед двадцяти двох експертів на тему того, як європейська інтеграція впливає на Україну і які виклики, завдання і проблеми ставить перед нею, ми можемо побачити основну проблематику даного питання. Підводячи підсумок цього опитування було виявлено, що основною внутрішньою проблемою, яка заважає Україні проводити євроінтеграційний курс, є насамперед неефективна система держуправління та реформотворення. До нього відноситься: низький рівень компетенції держслужбовців, бюрократичність, nereформованість та корумпованість системи. Якщо розглянути декілька основних проблем внутрішнього характеру, які зазначили експерти, то там ми побачимо ситуацію на Донбасі, дуже високий рівень корупції та неефективна політика інформування населення про євроінтеграцію.

Після проведених опитувань було виявлено, що найбільш дієвим чинником, що буде сприяти збільшенню підтримки євроінтеграції в суспільстві, експерти вважають успішне проведення внутрішніх реформ та відчутний для пересічних громадян позитивний ефект від них [4]. Тепер Європейська комісія щорічно публікує документ, який містить опис успіхів України в проведенні реформ європейського рівня та які максимально наближенні до європейських норм. Останній такий звіт було опубліковано 9 листопада 2018 року. На той час в Брюсселі відзначили, що: «Україна і досі відстає у виконанні Угоди про асоціацію

з Євросоюзом, а впровадження ключових зобов'язань Києва залишається тільки у планах» [3].

Серед важливих сфер, які так і не зазнали хоча б мінімальних змін, опинилась саме та, які вважається однією з найважливіших та яка формує стрижень Угоди про асоціацію – це торгівельна частина. У грудні 2016 року документ, що був оприлюднений Європейською комісією був наповнений схваленнями та пафосом: «Україна провела глибокі та небувалі реформи». Колишній Верховний представник Союзу із закордонних справ та політики безпеки Фредеріка Могеріні заявила, що дуже важливо, щоб влада перейшла від ухвалення законодавства та створення інституцій до повної імплементації реформ, щоб громадяни України змогли користуватися їхніми плодами. [3].

Наступний звіт ЄС, який був оприлюднений у 2017 році, вже не містив такого пафосу в оцінці реформ. Захоплення від швидкості і ефективності їх проведення в Україні значно поменшало, а головною проблемою реформування стало те, що сам напрямок реформ є правильним, проте їх швидкість треба прискорювати [3]. У ЄС відкрито говорили про те, що завищують оцінку дій української влади, задля того, щоб уникнути невиправданого розчарування. Якщо розглянути всі подальші вступи та висновки у результатах реформування в Україні, то ми загалом побачимо позитивну динаміку, адже Україна йде в правильному напрямку навіть враховуючи те, що зміни відбуваються попри агресію за сторони Росії, а от в основній частині звіту можна побачити багато критики, яка обумовлена тим, що загалом прогрес відсутній, а у багатьох секторах було проведено зовсім незначні зміни. Якщо зробити висновок, то можна зазначити, що Україна дуже сильно відстає від запланованого графіку виконання Угоди про асоціацію. Основною проблемою, що гальмує виконання домовленостей, стала відсутність координації всередині уряду, а також відсутність співпраці між урядом, парламентом та президентом, що знижує підтримку суспільством євроінтеграційних реформ в цілому. Саме це в результаті буде ключовою умовою для подальшого прогресу в наближенні України до ЄС та відповідності стандартів нашої держави до стандартів і норм європейського рівня.

Після того, як у 2019 році було обрано новий склад Верховної Ради України,

у Європейському Союзі висловили сподівання на плідну співпрацю нового уряду України, яка буде сформована задля продовження провадження процесу реформ в Україні та на боротьбу з корупцією. Наймасштабніше європейські претензії щодо інтеграції України до ЄС відображені в описанні реформ в окремих секторах: серед тих, де відбувається «застій», й серед позитивних прикладів також. Вбачається, що звіт ЄС стосовно Угоди про асоціацію – виглядає як відмова ЄС від інтеграції України до внутрішнього ринку ЄС в сфері економіки. Тобто, українська влада, в лиці уряду й парламенту, не має бажання і змоги виконати умов угоди.

Отже, із зазначеного вище можна підсумувати – вступ України до ЄС є питанням далекої перспективи. Успішне вирішення цього питання залежить від ефективності внутрішніх реформ України та трансформаційних процесів всередині ЄС. Проте, українські внутрішні реформи повільно втілюються, чому сприяє насторога суспільства щодо інтеграційних процесів. Тому на шляху до вступу в ЄС найближчою перспективою для України є дуже кропітка та складна робота щодо імплементації Угоди про асоціацію. Що в свою чергу буде рухати Україну на шляху до європейської спільноти в усіх сферах та галузях. Це вже буде предметом наукових досліджень у подальшому.

Список використаних джерел:

1. Бабарикіна Н.А. Децентралізація як детермінанта демократизації в контексті розвитку громадянського суспільства. автореф. дис. ... канд. політ. наук: 23.00.01 / Бабарикіна Надія Анатоліївна; ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». Одеса, 2019. 23 с

2. Вступ до ЄС підтримують 69 % українців. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2736446-vstup-do-es-pidtrimuut-69-ukrainciv.html>.

3. Сидоренко С.Є. Асоціація, немає інтеграції: Єврокомісія оцінила прогрес України у виконанні угоди з ЄС. – Режим доступу: <https://www.eurointegration.com.ua/articles /2018/ 11/12/7089263>.

4. Європейська інтеграція України сьогодні: проблеми, виклики, завдання – думка експертів. – Режим доступу: <https://dif.org.ua/article/evropeyska-integratsiya-ukraini-sogodniproblemi-vikliki-zavdannya-dumka-ekspertiv>.

*Деркач М.С., магістрант кафедри управління і
фінансово-економічної безпеки
Науковий керівник: **Василишина Л.М., к.е.н.,**
доцент кафедри управління і фінансово-економічної безпеки
ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»
м. Покровськ*

ТРАНСФОРМАЦІЯ ЯКОСТЕЙ СУЧАСНОГО ЛІДЕРА В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

В умовах активізації процесів децентралізації влади відбувається пошук гармонійної взаємодії між державною владою і громадськістю. Трансформація українського суспільства, яка відбулася протягом останнього десятиліття, вимагає нових підходів до стилю державного управління, зокрема якостей лідера.

Варто відзначити, що більша частка українського суспільства до сих пір прагне до патерналізму, тобто покладає великі надії на «сильного лідера», який вирішить всі їх проблеми. В таких умовах стає неможливим прояв громадської активності. Крім того, одним із головних завдань на сучасному етапі є остаточне усунення елементів популізму і клієнтизму в публічному управлінні [1, с. 40]. У зв'язку з цим особливу роль відіграє процес формування лідерського потенціалу з метою забезпечення подальшого розвитку українського суспільства.

На сьогоднішній день для більшого розуміння динаміки прискорення вищезазначеного громадського процесу найбільший інтерес викликає «харизматичне лідерство». В сучасних умовах харизматична теорія лідерства активно використовується для пояснення трансформаційних процесів, що відбуваються як в сфері публічного управління, так і в господарській діяльності підприємств.

Харизма – це мистецтво викликати почуття захоплення, справляючи надзвичайно приємне враження [2]. Думки людей щодо наявності харизми у тої чи іншої людини часто є розбіжними. Це пов'язано, насамперед, з тим, що кожній людині властиво особисте сприйняття. Чим більш подібним на себе ми бачимо людину (як за зовнішністю, так і за характером), тим більш харизматичною вона нам здається викликати почуття захоплення [3]. Головні харизматичні якості представлені на рис. 1.

Рисунок 1. Якості харизматичного лідера

Далі представляється доцільним розглянути основні теорії харизматичного лідерства.

Засновником теорії харизми є Макс Вебер. Саме на його підході ґрунтується більшість моделей харизми. Відповідно до концепції харизматичної особистості М. Вебер вважав, що покірність може бути результатом раціональних міркувань, звичок або особистих вподобань. На базі цього було виділено три типи управління: раціональне, традиційне, харизматичне. Отже, за Вебером, харизма – це особливі, надприродні здатності, які не притаманні звичайним людям. Вони роблять її власника особливим та відмінним від інших. Харизматичне лідерство характеризується винятковою відданістю людини до об'єкта своєї симпатії [4].

Ще однією терією Вебера є «релігійна» концепція харизми. Відповідно до цієї концепції власників харизми поділяють в залежності від результатів їх лідерства для суспільства. Наприклад, існують псевдохаризматичні лідери, та справжні харизматики. Другі мають здатність мотивувати та надихати людей. Їх особистісні якості відрізняються моральністю та духовністю. Вони не переслідують мету сліпої відданості, а бажають, щоб люди залишались вільними та мали власну думку.

Доцільно відзначити, що в чисельних дослідженнях містяться критичні

зауваження Вебера за ігнорування різниці між двома вищезазначеними типами харизматичного лідера.

На відміну від попередніх концепцій, теорія Хауса робить акцент на тому, що харизма пов'язана з особливим типом відносин між лідером та послідовниками. Крім того, вона розглядає якості та поведінку лідера, а також ситуації, які сприяють прояву харизми (рис. 2) [4].

Рисунок 2. Риси, дії та послідовники харизматичного лідера

Відповідно до теорії Хауса успіх харизматичних лідерів полягає у тому, що вони пов'язують ідеологію та базові цінності людей із своїм баченням майбутнього. Хаус вважав, що лідер, із відповідними харизматичними якостями, буде помічений суспільством з більшою вірогідністю за тяжких умов (війна, кризис, тощо).

Сучасні умови розвитку публічного управління більшості країн світу свідчать, що успіх управлінської діяльності державних посадовців залежить як від наявності у них певних особистісних характеристик, так і від управлінської майстерності. В свою чергу, до базових навичок управлінської майстерності в публічному управлінні належать концептуальні, аналітичні, адміністративні, технічні, комунікативні, соціально-психологічні, а також мистецтво прийняття

управлінських рішень [5, с. 384].

Доцільно відзначити, що підготовка публічних лідерів повинна зміщувати акцент з надання знань та формування умінь, навичок практичної діяльності на формування здатності вчитися і самовдосконалюватися постійно протягом усього життя. Формування лідера обов'язково включає виховання особистості, здатної до самоосвіти, самонавчання та саморозвитку.

Порівнюючи досвід формування лідерів в публічному управлінні різних країн, варто звернути увагу на той факт, що системи навчання, в першу чергу, орієнтовані на набуття знань майбутніми лідерами у гуманітарній та правовій сфері. Проте, в різних країнах існують певні розбіжності щодо відсоткового співвідношення певних дисциплін. Так, наприклад, у Великій Британії більше 90% дисциплін, що вивчають майбутні державні службовці, належать до сфери гуманітарних та суспільних наук. Також вивчаються дисципліни з галузі природничих наук. На відміну від цього, в США більш ніж 40% програми підготовки державних службовців містять природничі дисципліни, на другому місці – гуманітарні та суспільні науки, на третьому – правові. В свою чергу в Німеччині та Японії левову частину (65% і більше) у підготовці майбутніх фахівців у сфері публічного управління займає право. При цьому дуже малий відсоток вивчення гуманітарних та суспільних дисциплін [6].

Таким чином, в процесі трансформації сучасних підходів до типу публічного лідера, його психологічної готовності до управлінської діяльності постає питання про критеріальні вимоги до керівників нового типу, які будуть орієнтовані на реалізацію складних завдань на шляху ефективного соціально-економічного розвитку. В свою чергу, це потребує кардинального удосконалення методів підготовки і навчання публічних лідерів, що дозволить сформувати елітні навички, особливо важливі у сучасному демократичному суспільстві.

Список використаних джерел:

1. Шаульская Г. Публичное управление и трансформации украинской модели гражданского общества. *Аспекти публічного управління*. 2021. Том 9. № 1. С. 35–43.

2. Романовський О. Г., Пономарьов О. С., Гура Т. В., Книш А. Є., Бондаренко В. В. Психологія управлінської діяльності лідера. Харків: НТУ «ХП», 2017. 100 с.
3. Шалагинова Л. В. Психология лидерства. Москва: Речь, 2007. 464 с.
4. Авдеев П. С. Обзор теорий харизматического лидерства в менеджменте и политике. *Психология, социология и педагогика*. 2015. № 1. URL: <https://psychology.snauka.ru/2015/01/4047> (дата звернення: 03.11.2021).
5. Офицеров М. А. Современное лидерство в государственном управлении: методологические аспекты формирования знаний, умений и навыков. *Азимут научных исследований: экономика и управление*. Т. 7. № 4 (25). 2018. С. 383–386.
6. Браун А. Политическое лидерство и политическая власть. *Полис. Политические исследования*. 2016. № 1. С. 104–120.

*Мамаєва Ю.М., студентка групи ЕКО-20
Науковий керівник: Нікульчев М.О. доц., к. філос. н.,
доцент кафедри історії та права
ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»
м. Покровськ*

ФІЛОСОФСЬКІ ПРОБЛЕМИ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ЛЮДСТВА

В умовах глобально-екологічних, економічних та епідеміологічних криз відбувається суттєва зміна свідомості людини. Різко змінюється еволюціонізм, забираючи людину за межі його здібностей адаптації до навколишнього середовища. Адже еволюціонізм це і є думка, яка розглядає все з погляду розвитку, з позиції поступального руху. Сьогодні ми можемо спостерігати, як регресивні чинники криз відчутно б'ють по вірі громадськості у прогрес, поширюючи песимістичні погляди на майбутнє, на кшталт ідей про кінець світу чи крах цивілізації. Адже прогрес безпосередньо пов'язаний зі способом мислення та формуванням свідомості людини. На думку Моїсеєва, на сьогоднішній день основна проблема людства полягає вже не в тому, щоб уникнути кризи, що насувається, а в тому, як пом'якшити її наслідки. У процесі вивчення вченими

проблем екології Людини, дедалі глибше усвідомлюється те, що основні труднощі пов'язані не з можливостями науки зрозуміти й описати ті обмеження, які біосфера накладає на людську активність. Значно складніше оцінити, чи людство здатне прийняти ці дані науки [3, с. 47]. І результати поки що невтішні. Досвід з COVID-19 продемонстрував нашу загальну нездатність до швидких дій в умовах стресової ситуації, до згуртування та прийняття рішень, на благо всього людства, навіть перед прямою глобальною загрозою для життя. Не кажучи вже про безліч інших проблем, які вимагають від загальнопланетарної спільноти повної віддачі та участі всіх і кожного, тоді як владні люди досі неохоче визнають наявність взагалі будь-яких загроз. Згідно з заявою голови ООН під час подання доповіді «Наш загальний порядок денний», наразі глобальні підходи здебільшого спрямовані на миттєвий результат, без урахування довгострокових наслідків, а міжнародні інститути виявилися слабкими. «В результаті нам загрожує серйозна дестабілізація та кліматичний хаос» [2]. Саме тому забезпечення безпеки людства є найважливішим завданням сучасної цивілізації.

Метою цієї роботи ми визначили необхідність вирішення питання про причину відчуження людини від її природного довкілля, а також визначити роль розуму родини на шляху сходження до ноосферного періоду.

До найвизначніших екологів, які вивчали ці питання, належать такі зарубіжні вчені, як Ю. Израель, В. Ковда, Ю. Новиков, Ю. Одум, К. Лосев, Д. Марш, Д. Медоуз, Н. Моїсеєв, В. Горшков, О. Яблоков, Д. Ерендфелд та ін. В останні роки в Україні з'явилися потужні дослідження В.Андрейцева, В. Андрущенка, Д. Гроздинського, В. Крисаченка, М. Кисильова, М. Михальченка, К. Ситника, Шеляг-Сосонка, А. Толстоухова, М. Хилька і ряду інших науковців. Потужна наукова база, яку вони виробили за роки своєї діяльності, дає нам змогу оцінити ступінь розробки існуючих проблем і можливі шляхи їх розв'язку.

Оскільки поняття «безпека» має досить широкі межі, слід зазначити, що йдеться про безпеку людини, включаючи і екологічну безпеку, пов'язану з майбутнім людства та біосфери. Поняття «безпека людства», як образ досконалого світу, увійшло до лексикону сучасних міжнародних відносин після публікації ООН

у 1993 р. «Доповіді про людський розвиток» (Human Development Report). Згідно з Програмою розвитку ООН, ті, хто приймають та розвивають ідею людської безпеки, «наполягають на безпеці людей, а не лише держав» [3]. Це означає, що відтепер завдання міжнародних організацій та завдання, закріплені за ООН, мають бути орієнтовані на людей та безпосередню турботу про них з метою покращення якості життя.

В умовах індустріального суспільства майбутнє людства буде мало схоже на спосіб життя сучасної людини, бо усвідомлення можливості земної катастрофи, що спонукає нас до певних дій, змінює напрямок розвитку суспільства.

Підстава для такого затвердження міститься у низці рішень міжнародних форумів на рівні ООН. Однак термін «стійкий розвиток» заслуговує на більш пильну увагу, оскільки концепція принципу, декларованого Конгресом у Ріо-де-Жанейро (1992 р.), не могла не позначитися на світогляді сучасного суспільства і не залишити відбитку на свідомості сучасної людини.

Сенс принципу «sustainable development», що стверджує неприпустимість безконтрольного використання ресурсів та забруднення біосфери без будь-яких обмежень, був актуальним та корисним. Але завершення конгресу на декларації хорошого принципу і подання його як панацеї, яка вирішить глобальну проблему планети, як показало життя, було мало. Але навпаки – надзвичайно небезпечно, бо склалося враження, що людство знайшло рецепт подолання всіх проблем разом. Це спричинило зниження рівня емоційної напруженості суспільства, що, своєю чергою, призвело до погіршення екологічної обстановки [3].

Тож, що саме призвело до відчуження людини від її природного довкілля? З позиції філософії поняття «природа» порівнюється з протилежним поняттям – культура. Якщо природа показує сукупність природних умов існування, то культура передбачає щось освоєне, перероблене у процесі діяльності. Якщо природа те, що протистоїть людині, існує за своїми власними, не залежними від нього основами і законами, то культура – це вже заново встановлена людиною природа, а діяльність людини визначається, як перетворення природного на культурне – штучне. Тут і криється сама суть способу існування у світі – у

протистоянні силам природи. І якщо простежити людський шлях від зародження людства, можна виявити задатки цього протистояння вже тоді. На біогенному (дикому) етапі розвитку взаємовідносин «природа-суспільство», навколишнє середовище служило для людини джерелом матеріально-енергетичних ресурсів, але у той самий час воно поставало перед юним і незміцнілим людством у вигляді небезпечної та непереборної сили, що несе смерть і небезпеку. Це сформувало в людині дике, споконвічно тваринне ставлення до природи та її сил. Перехід від полювання та збирання до землеробства та тваринництва спровокував справжню революцію у продуктивних силах суспільства. Дії людини набули спланованого та організованого характеру, що сприяло розвитку культури та цивілізації. Але радикально змінилася ситуація на індустріальному етапі розвитку взаємовідносин «природа-суспільство», коли з'являється машинне виробництво та широко впроваджується у виробництво. На цьому етапі людина підноситься над силами природи, збільшуючи свій тиск на неї. У XX ст. стався вибух наукової думки, людство вступило у вищу фазу свого розвитку, пов'язану з інформаційно-комп'ютерною революцією, який підбив підсумок існування матеріальної цивілізації, віддавши пріоритет знанням, інформації, інтелекту, самосвідомості та освіченості особистості. Тепер, на противагу біогенному етапу, джерелом необхідних для комфортного життя ресурсів людині служить цивілізація, тоді як природа перетворилася на сутність, протилежну всьому, що ми асоціюємо із життям у достатку чи, у крайньому разі, в інструмент у руках людства. Природно, що у свідомості суспільства, не дивлячись на аксіому «ми – природа», що прищеплюється з дитинства, давно вже склалося цілком протилежне ставлення до неї. Завчені людиною істини не сприймаються як чинні правила, у зв'язку з чим будь-який заклик до дії висловлюється глухим мовчанням у головах більшості.

Отже, я вважаю необхідним переосмислення загальнолюдських цінностей, ставлення кожного конкретного індивіда до майбутніх глобальних проблем, що загрожують величезними людськими жертвами та усвідомлення відповідальності всіх і кожного за наше спільне майбутнє. Насамперед необхідно на ментальному рівні змінити підхід людини, не лише до навколишнього середовища та природи

загалом. Дуже важливо, щоб кожен усвідомив свою причетність не лише до своєї сім'ї, країни, нації, а й до всього людства. Кожен має усвідомити свою відповідальність за кожного та свою причетність до долі всього планетарного співтовариства. Важливо як змінити мислення всього суспільства, так і існуючу реальність навколо людей, яка б відповідала цьому мисленню. Це вже проблема не однієї філософії чи ООН, чи конкретних країн, а всіх існуючих держав.

Список використаних джерел:

1. Безпека особистості. Посібник з освіти в галузі прав людини за участю молоді / КОМПАС. URL: http://www.eycb.coe.int/compass/ru/chapter_5/5_10.html.
2. Два сценарії для планети: який ми оберемо? Новини ООН. Глобальний погляд Людські долі / Організація Об'єднаних Націй. URL: <https://news.un.org/ru/story/2021/09/1409662>.
3. Моїсєєв М. М. Бути чи не бути... Людству? / Микита Миколайович Моїсєєв. – Ульяновськ : Ульяновський дім друку, 1999. – 284 с.

*Моїсєєнко Л.М. доц., к.і.н.,
доцент кафедри історії та права
ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»
м. Покровськ*

ХРИСТИЯНСЬКА ПРАВОВА ТРАДИЦІЯ ЯК ОБ'ЄКТ ДОСЛІДЖЕННЯ

Християнство, грецька філософія і римське приватне право безперечно є головними чинниками, що вплинули на формування та розвиток сучасного права. Серед цієї тріади християнська релігійна традиція займає особливе місце. За переконанням більшості дослідників правова традиція, а тим більше християнська правова традиція є однією з найбільш складних для розуміння юридичних категорій.

Попри значний обсяг накопичених досліджень, вивчення змісту, форм прояву християнської правової традиції, співвідношення між іншими правовими явищами є досить неповним та фрагментарним [1].

Крім того, дослідники вказують на розмитість поняття «християнської правової традиції», яке розуміється у значенні і «християнської правової доктрини» (О. О'Донован і Дж. Локвуд), і в значенні еквіваленту терміна «правова сім'я» (В. Лафітський і П. Глен), і в значенні сукупності елементів соціального і культурного спадку (В. Дудченко і М. Мірошніченко), тощо. По-друге, недостатнім є рівень дослідження християнської правової традиції у вітчизняній правовій системі [2].

Християнські постулати, що були закріплені в Святому Письмі тривалий період були предметом тлумачення та інтерпретації в філософській традиції, а згодом, під впливом гуманістичних підходів до формування правових засад були санкціоновані та закріплені на державному рівні.

Українська історична та правова література містить чимало прикладів щодо впливу християнства на формування і розвиток вітчизняного права, так і прикладів щодо відзеркалення християнських настанов у сучасному українському законодавстві [3]. Так, Біблійний погляд на життя переплітається із правом на життя, що зафіксоване в Конституції України та гарантується людині та громадянину; новообраний Президент України під час інавгурації присягає на вірність українському народові, поклавши праву руку на Конституцію України і, за бажанням, на Пересопницьке Євангеліє; основні положення Кримінального права були сформовані на основі Біблійних заповідей, які визначають морально-етичні і в той же час кримінально-правові норми: не вбий, не вкради, не давай неправдивих свідчень, тощо.

Християнство стало підґрунтям для формування сучасного погляду на права та свободи людини, проповідуючи ідею єдності людського роду й рівність особи перед законом, унікальність та гідність кожної людини. Християнські засади простежуються в принципах демократії, поділу влади і громадянського суспільства. І хоча в світській державі Церква втратила владу як інститут, виникла певна відстань між християнською правовою традицією та християнською Церквою, Церква продовжує виконувати функцію морального контролю, нести через християнську традицію прагнення до морального ідеалу, засуджує

наси́льство, підтримує зусилля щодо зміцнення миру, тощо.

Християнська правова традиція, що є частиною історичного процесу розвитку суспільства вмонтована в світоглядні та культурні детермінанти соціуму, спирається на досвід минулих поколінь, впливає на процес формування правової культури, ставлення до публічної влади, її політичних та юридичних рішень. А отже, традиція це категорія, що здатна пояснити своєрідність правового явища, причини його виникнення та особливості.

До джерел християнської правової традиції можна віднести складові релігійної системи: релігійні норми, релігійне вчення, що відображується у Священних текстах, актах релігійних громад, об'єднаннях, Церков; уявлення про право і державу, а також релігійну практику [4].

Вивчення джерел християнської правової традиції має важливе значення для права, оскільки дає можливість проаналізувати та побачити розвиток метафізичного образу права в реальних правових системах, що закладений у Церковній доктрині.

Християнська правова традиція містить численні вказівки та оцінки належної чи неналежної з точки зору християнських приписів, норми моралі, поведінку. Іноді вони вступають в складний та суперечливий зв'язок з правом.

Так наприклад, маючи єдиний погляд на цінність та недоторканість людського життя, церква засуджує аборти, не визнає практики сурогатного материнства, виступає проти медичних та наукових маніпуляцій з ембріонами, евтаназії, смертної кари.

Особливий погляд має християнська правова традиція і на владу, політичну чи економічну конкуренцію. Так, для православної традиції питання політичної чи економічної конкуренції, поділу влади, протистояння вважається штучним та неприпустимим. У розумінні Православної Церкви будь-який поділ – це гріх і хвороба, а не ознака творчості та розвитку.

Історичний досвід показав, що Церква може виступати в суспільстві в якості консолідуючого або деструктивного чинника.

Крім того, не поодинокі в сучасному українському законодавстві

спостерігається відображення християнської правової традиції, релігійних поглядів та переконань віруючих щодо поглядів на людину, її гріховність та права. Церква намагається артикулювати власну позицію з актуальних питань правового регулювання і донести її до суб'єктів нормотворчості. Так під впливом протестів Церкви та вірян, було надано право віруючим особам відмовлятися від присвоєння ідентифікаційного номера, якщо останнє вступає в протиріччя їх релігійними поглядами. Таким чином, реалізується взаємозв'язок християнської правової традиції на сучасного права.

Як ціннісна нормативна система, християнська правова традиція має здатність впливати і на юридичну поведінку особи, виступає як чинник формування того чи іншого ставлення індивіда до правових інститутів, формує його поведінку.

Важливість дослідження правових традицій, в тому числі і християнської має значення в розумінні тих чинників права, що мають реальний вплив на життя соціуму, його розвиток та стан безпеки існування на рівні загальноприйнятих моделей правової поведінки для цілої спільності. Вони не тільки визначають зміст права, а й є формою зовнішнього вираження правил поведінки особи.

Дослідження взаємозв'язку християнської правової традиції і системи права як елементів правової системи є необхідним та актуальним, бо дає змогу визначити тенденції розвитку правової системи та запропонувати шляхи вдосконалення механізму соціально-правового регулювання.

Отже, можемо зробити висновки, що християнська правова традиція вплинула на формування сучасної правової системи в Україні. І навіть якщо в нашому секуляризованому суспільстві християнські засади не мають прямого впливу на правову систему, вони все одно відіграють в ній вагомую роль.

А дослідження християнських засад сучасного права, дослідження джерел, інститутів та принципів церковного (канонічного) права дає нам змогу краще переосмислити сутність права, правової системи та правосвідомості людей.

Список використаних джерел:

1. Вовк Д. Правова традиція: розуміння у контексті співвідношення з

правовою системою і правовою культурою. // Вісник Академії правових наук України. – 2012. – № 2. – С. 42– 52.

2. Вовк Д. Християнська правова традиція: підходи до розуміння // Вісник Академії правових наук України. – 2011. – № 2. – С. 35-45. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vapny_2011_2_4.

3. Арабаджи Н. Вплив християнства на правову систему України в умовах трансформацій державно-релігійних відносин // Публічне право № 2 (42) (2021) – С. 131-137.

4. Вовк Д. В Християнська правова традиція як категорія теорії права [текст] / Д. Вовк ; наук. ред. О. В. Петришин. – Х.: Юрайт, 2013. – 64 с.

*Назаренко В., студентка групи ЕКО-20
Науковий керівник: Нікульчев М.О. доц., к. філос. н.,
доцент кафедри історії та права
ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»
м. Покровськ*

ЕКОЛОГІЧНА ЕТИКА І ЕКОЛОГІЧНИЙ ГУМАНІЗМ

Незалежно від освіти, віку або сфери діяльності, кожен чув про різні екологічні катастрофи, які відбуваються дуже часто, що дозволяє винести їх до «списку» глобальних проблем людства. Одними з таких проблем є гіперспоживання людьми планетарних ресурсів, зокрема прісної води, що вже призводить до її нестачі; серед найбільших загроз для дикої природи – втрата середовища існування, зміна клімату та забруднення; зникають деякі з останніх великих тропічних лісів.

На думку філософа В. Хесле, основні тенденції людства в останні століття визначалися економічною парадигмою, що орієнтує людину на споживацьке ставлення до світу навколишньої природи, до інших людей і до самої себе [1, с. 24]. До того ж, як зауважує В. Симоненко, успішне управління сучасним суспільним виробництвом потребує інтегрування методів управління економічним розвитком і методів управління природними біологічними процесами в єдину методологію

управління еколого-економічної системи [2, с. 39].

Однією з причин сучасної екологічної кризи є ставлення людства до природи, зокрема, споживчі мотиви. Чи можна змінити поточну ситуацію, як це зробити та які рішення для цього ми повинні прийняти – такі питання повстають перед людством сьогодні. Здається, для вирішення проблеми потрібно, перш за все, навчитися гуманної взаємодії з природою, відмовитися від особистості агресивно-споживчої та перейняти риси особистості любовно-творчої. Також важливо дослухатися до думок вчених-екологів про те, що ця проблема буде вирішальною тільки тоді, коли людство скоротить залишки неперероблюваних відходів до рівня, з яким природа Землі буде в змозі справлятися самостійно.

Оскільки проблема відповідальності людини за збереження природи Землі У ХХІ столітті набуває особливої актуальності, слушно розвивати, прививати й популяризувати в широких колах екологічну етику та екологічний гуманізм, які є системою ідеальних уявлень про моральне ставлення людини до природи.

Поняття екологічної етики з'явилося в філософії заходу в середині 70-х років ХХ століття, сама екологічна етика утворена на стику класичної етики та екології. Засновниками екологічної етики вважають німецько-французького лікаря, теолога та філософа Альберта Швейцера й американського еколога, зоолога і філософа Олдо Леопольда. В Україні вивченням філософії екології займалися такі вчені: Вернадський В. І., Гардащук Т. В., Станчинський В. В. та ін.

У своїй книзі «Календар пісчаного графства» Олдо Леопольд висловлює свої основні ідеї екологічної етики. Наприклад, осудження використання і дбайливого ставлення до ґрунту тільки заради досягнення економічних цілей, адже потрібно розглядати питання про збереження природи не тільки з погляду особистого збагачення, але й через методологію етики й естетики. Також однією з головних думок Леопольда є збереження дикої природи, як акт національного каяття з боку людства, яке довгий час згубно впливало на її стан, аж до повного знищення деяких ділянок. Значущими є твердження про те, що не потрібно знищувати або сприяти вимиранню видів, безконтрольно видобувати енергію з ґрунту і вивільняти її у побуті, забруднювати й «перевантажувати» ріки, схрещувати між собою вітчизняні

й екзотичні види [3].

Альберт Швейцер у своїй книзі «Культура й етика» щодо ставлення до природи радить людині керуватися принципом усвідомленої необхідності. Він зазначає, що в основі моральності лежить принцип благоговіння перед життям. Швейцер наголошував, що такі почуття як любов і співчуття також є його складовою. Принцип благоговіння перед життям, по Швейцеру, є універсальним та відноситься до всіх різновидів живого: до тварин, рослин та людини. Етична людина не ставить питань про те, наскільки ця істота заслуговує співчуття чи є цінною – вона піклується про кожного: не наступає на випадкових комах у траві, не зриває листя з дерев, не завдає шкоди тваринам тощо. Якщо ж людина причиняє шкоду будь-якому життю, вона повинна чітко розуміти, наскільки вимушена така міра; вона не повинна робити нічого зайвого, окрім неминучого. Етична людина за описом Альберта Швейцера – це одухотворення добра і людяності у поведінці та діях до всього живого [4].

Як направлення етичної думки екологічна етика сформувалася у 80-х роках ХХ столітті й по сьогодні вивчається у роботах різних вчених та філософів, таких як: Робін Етфілд, Роберт Еліот, Е. В. Гірусов, Пітер Сінгер, В. І. Вернадського, Т. В. Гардащук, М. В. Несправа та ін. Аналіз праць з даної проблематики дає можливість констатувати, що існують значні розбіжності у думках та ідеях різних авторів, які представлені чисельними рухами, такими як рух за права тварин, екофемінізм, екоцентризм тощо.

Серед моральних принципів, які формуються екологічною етикою, важливу роль відіграє поняття екологічного гуманізму, яке є основним, тому важливо розглянути його базові принципи.

Екологічний гуманізм, як термін, виник на початку ХХ століття як конкретизація певних ідей, головна з яких – неспоживче ставлення до природи. Він базується на коеволюції людини та природи, на визнанні рівноцінності всього живого, ненасильницькому відношенні одного живого організму до іншого. Проте сучасні екологічні кризи є результатом панівного ставлення людини до природи. У розвитку людського суспільства в різні часи відстежувалася тенденція

відокремлення людини від природи, і це, певною мірою, вдалося: люди зараз все більше й більше втручаються в природні процеси у великих масштабах, відбудовуючи своє бачення «природності» у різних сферах свого життя. Антропогенні наслідки таких втручань змінюють стан біосфери до гіршого, що одного разу, безсумнівно, призведе до великих катастроф та до «вимирання» всього живого на Землі.

Чи можемо ми послабити вже запущені нами негативні втручання у стан природи чи назовсім викорінити їх? Чи варто це того? Так чи інакше, поки є лише один вихід із цього становища – це гармонізація відносин між людиною і природою через екологічний гуманізм.

Основні постулати екологічного гуманізму включають такі елементи:

- ✓ гармонія людини з природою;
- ✓ рівноцінність всього живого;
- ✓ ненасильство;
- ✓ необхідність морального вдосконалення особистості;
- ✓ самообмеження замість споживання;
- ✓ збереження різноманітності природи;
- ✓ особиста відповідальність за збереження природи.

Як бачимо, в екологічному гуманізмі людина приходить до усвідомлення свого буття не лише з боку абстрактно-теоретичних роздумів, але й з боку практичних. Духовне вдосконалення людини як відповідальної, гуманної особистості відбувається через розуміння екологічного гуманізму [5, с. 125].

У якості висновків ми спробуємо актуалізувати та показати значущість вивчення екологічної етики та екологічного гуманізму. На жаль, зараз серед значної частини екологічної громадськості і природоохоронних органів ставлення до екологічної етики та екологічного гуманізму досить не серйозне. Це пояснюється не лише слабким володінням знань із цих дисциплін, але й низьким рівнем освіченості у фахівців природничих або технічних наук. Володіння методами і принципами екологічної етики та екологічного гуманізму несе в собі значні переваги:

✓ Екологічна етика дає загальну мову для розуміння і обговорення проблем, пов'язаних з етикою та екологією.

✓ Екологічна етика та положення екологічного гуманізму надають нові переконливі аргументи на захист природи, що базуються на категоріях етики: «права», «борг», «обов'язки», «благо». Згідно з цим стає легше висловлювати природоохоронні погляди та захищати їх.

✓ Екологічна етика дає обґрунтовану базу, на якій можна будувати аналіз і пропонувати рекомендації.

✓ Екологічна етика не лише отримує вигоду від традиційних етичних теорій, але й сама робить внесок у розвиток цієї галузі філософії [6].

Знання і дотримання, нехай і не в повному обсязі, моральних принципів екологічної етики здатне змінити людину та її ставлення до природи Землі як у моральному, так і в практичному ключі.

Список використаних джерел:

1. Вітторіо Хесле. Философия и экология / Вітторіо Хесле; (пер. з нім. А. К. Судаков). – М.: Наука, 1993. – 202 с. – (Философы современного мира. Лекции в Институте философии РАН).

2. Симоненко В. К. Економіка й екологія: взаємозв'язок і проблеми управління / Симоненко В. К. // Вісник НАН України. – 2008. – №12. – С. 38–44.

3. Леопольд Олдо. Календарь песчаного графства / Леопольд Олдо; (пер. з англ. І. Гурова). – М.: Мир, 1980. – 248 с.

4. Швейцер А. Культура и этика / А. Швейцер; (пер. з нім. Н. А. Захарченко, Г. В. Колшанський). – М.: Прогресс, 1973. – 344 с.

5. Рубанова Е. В. К вопросу об экологическом гуманизме / Рубанова Е. В. // Вісник Томського політехнічного університету. – 2013. – №6 – С. 122–125.

6. Борейко В. Є. Екологічна етика: посібн. (для студ. вищ. навч. закл.) / В.Є. Борейко, А. В. Подобайло. – К.: Фітосоціоцент, 2004. – 116 с.

*Полівко М. С., студент 3 курсу, група ФІЛ-19
Науковий керівник: Фесенко А.М., доц., к.і.н.,
доцент кафедри історії та права
ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»
м. Покровськ*

НЕГАТИВНІ ВПЛИВИ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ НА СУЧАСНУ МОЛОДЬ: НА ПРИКЛАДІ ВІДЕОПЛАТФОРМИ ТІКТОК

Нині, TikTok є найпопулярнішою соціальною мережею у світі. Додаток має загалом близько 1 мільярд активних користувачів по всьому світу, при цьому він був створений лише у 2016 році. Створений додаток для того, що ділитися короткими відеороликами різну тематику. Але багато психологів побоюються, що платформа не така безневинна, як здається [1].

З молодою базою користувачів, яка тільки і збільшується в розмірах, потенційно шкідливі впливи від TikTok стають занадто великими, щоб їх можна було ігнорувати. Фактично приблизно половина аудиторії TikTok молодша 30 років, і загалом, це активні підліткові групи й вони мотивовані прагненням до слави, самовираженням чи потребами у створенні ідентичності. Тобто, молоді користувачі дивляться на платформи соціальних мереж, таких як TikTok, щоб заявити про себе. І важливо, щоб контент, який вони споживають у додатку, дозволяв висловлювати себе позитивним чином. З огляду на це, іноді виникає побоювання, що діти, які ростуть у додатку, особливо сприйнятливі до більш токсичних сторін TikTok.

Одна з основних проблем, яка виникає при користуванні додатком TikTok, – це потенційна залежність користувачів від дофаміну, який вони отримують при перегляді коротких відеороликів. Це відбувається тому, що структура програми створює атмосферу, яка легко зачіпляє користувачів [2, с. 8-10].

Як платформа, орієнтована на рекомендації, TikTok майже не вимагає від людини уваги, до вибору того, що хочеш бачити. Наприклад: інші соціальні мережі, такі як Twitter чи Instagram, вимагають більшої уваги на це. Але TikTok прибирає цей крок і таким чином, дозволяє зануритися в його контент і проводити більше часу за переглядом відео.

Крім того, TikTok обмежує довжину відео до трьох хвилин або менше. Це означає, що контент у додатку має бути динамічним та оптимістичним. Цей тип контенту, призначений швидкого привернення уваги глядачів, викликає великий викид дофаміну. Що більше дофаміну людина отримує, то більше його прагне. Цикл продовжується, тому що TikTok дає точні рекомендації на основі алгоритму, який постійно вдосконалюється [3, с.125-140].

Оскільки TikTok викликає у дітей звикання, вони починають втрачати перспективу. Визначення «я» та «середовище» змінені, тому що стіни між ними перетворюються на «дзеркала». Для молодих людей TikTok може створити «камеру нереалістичних керівних принципів», яким, на їхню думку, вони повинні виконуватись.

Ще одна поширена проблема, пов'язана з використанням TikTok, – це його вплив на самооцінку користувачів. Додаток зазнав серйозної критики за просування неприємних стандартів краси й неправдивих образів його творців. Ця проблема торкається всіх користувачів TikTok, але непропорційно сильно впливає на дітей, які вчаться визначати себе та свою самооцінку, ґрунтуючись на таких хибних реаліях. Для молодих людей, які ще не розуміють себе, соціальні мережі допомагають їм відчутти зв'язок зі своїми однолітками. Однак вони можуть не розуміти, що соціальні мережі часто містять неточні уявлення про життя людей. Таким чином молоді люди часто борються за те, щоб відповідати недосяжним стандартам.

Оскільки TikTok є платформою з ефектом присутності, він також змінює уявлення користувачів про те, що є безпечним, а що – ні. Наприклад, спочатку ролики здаються безпечними, та це не завжди так. Частіше, ролики у популярному додатку TikTok, не розігрують танцювальний номер і не розігрують кумедні скетчі, натомість дві людини націлені на людину посередині, і швидко вибиваючи їй ноги з-під неї й з боєм відправляють її на землю. Цей небезпечний виклик, відомий як «випробування на руйнування черепа» став вірусним. Батьки, шкільна адміністрація, лікарі та співробітники правоохоронних органів, споглядаючи, як молоді люди опиняються в лікарнях із серйозними травмами, жахаються [1].

І чому ж це відбувається? Чому людина виконує якийсь небезпечний для життя тренд, тільки тому, що він популярний? І знову ж, хімія мозку працює проти людини, щоб посилити її бажання спілкуватися з іншими людьми та винагородити себе приємними почуттями. Бажання та почуття змушують людину шукати впливу, влади та захоплення з боку однолітків, але потрібно припинити гнатися тільки за популярністю. Так, це легко сказати, але не так просто зробити. Все ж ми говоримо про залежність, як і про будь-яку іншу.

Однак, всі вище зазначені ситуації виникають тільки тому, що багато людей не вміють, чи не знають як користуватись додатком TikTok. Тож, щоб вирішити це незнання та невміння, долучатись до проблем з користуванням цим додатком повинні всі науковці. В особливості це потрібно робити педагогам, тому що це саме ті люди, які постійно повинні бути сучасними, тим самим розуміти як дітей, так і молодь. Загалом, кожному педагогу потрібно завантажити TikTok та досліджувати його, так можна буде дізнатись його структуру впливу, а головне – це як його можливо використати в позитивному значенні.

Отже, додаток TikTok є дуже небезпечним для дітей та молоді. Він викликає в них як залежність, так і нав'язує неприємні стандарти краси й неправдиві образи його творців. Самим небезпечним є те що, гонячись за популярністю люди можуть нашкодити собі, самі того не підозрюючи. Однак, всі ці ситуації виникають тільки тому, що дітей чи молодь не навчили використовувати цей додаток, тому вони й попадають у такі пастки. Таким чином, науковці повинні досліджувати TikTok, щоб потім пояснити про безпеку. В особливості досліджувати повинні педагоги, тому що саме вони можуть перетворити небезпечний TikTok, у TikTok для освіти.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт додатку «TikTok» [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.tiktok.com>
2. Брюнінг Л. Керуй гормонами щастя. – К. : Фабула, 2019. – 240 с.
3. Максименко С. Загальна психологія. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 272 с.

Економічний та культурний потенціал держави

*Галупова Л.І., к.ю.н, асистент кафедри права
власності та патентної юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»
м. Одеса*

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

На сьогоднішній день, у всьому світі все більше уваги приділяється результатам інтелектуальної, творчої діяльності. Створення надійної системи охорони та захисту прав інтелектуальної власності є підґрунтям розвитку сфери інтелектуальної власності.

Об'єкти права інтелектуальної власності здатні розвивати духовний рівень суспільства, науковий потенціал особи, технічні можливості країни та інше. Сьогодні, важливим є створення дієвої вакцини у боротьбі із пандемією Covid-19, лікарських засобів, що здатні побороти важкі захворювання, створення нового зручного медичного обладнання для лікарень і т.д.. Всі вищезазначені фактори дають можливість стверджувати, що безперервний розвиток сфери інтелектуальної власності є запорукою розвитку економічного та духовного потенціалу держави. Отже державна політика в сфері права інтелектуальної власності є важливим складовим елементом розвитку даної сфери.

Метою державної політики у сфері інтелектуальної власності є досягнення високого рівня розвитку сфери інтелектуальної власності шляхом всебічного захисту та охорони її власників та стимулювання творчої діяльності. Орлюк О., влучно стверджує, що завданням державної політики у сфері захисту інтелектуальної власності є впровадження комплексного підходу до правового регулювання та відпрацювання узгоджених правових механізмів захисту прав інтелектуальної власності [1, с.29].

Опираючись на світові тенденції розвитку сфери інтелектуальної власності, на економічний потенціал країни та потреби суспільства, державна пропонує

Національну Стратегію розвитку сфери інтелектуальної власності на певні періоди. Національна стратегія розвитку сфери інтелектуальної власності – це комплекс заходів, що сформульовані та реалізуються Урядом, що передбачають:

(створення) сприяння та заохочення створення об'єктів права інтелектуальної власності; (використання) запровадження сприятливих умов та механізмів використання об'єктів права інтелектуальної власності у виробництві, інших галузях економіки; (управління) становлення ефективного державного управління у сфері інтелектуальної власності; підвищення ефективності діяльності державних установ системи охорони інтелектуальної власності, проведення експертизи заявок та видачі охоронних документів; (законодавство) удосконалення законодавства з охорони прав інтелектуальної власності; (захист прав) удосконалення механізмів захисту прав інтелектуальної власності; (культура та освіта) формування високого рівня культури та освіти у сфері інтелектуальної власності з метою побудови конкурентоздатної національної економіки, що заснована на знаннях та інноваціях.

Основна мета Стратегії – це:

1. Сприяння щодо створення, захисту та використання об'єктів права інтелектуальної власності як інструменту у створенні умов для переходу країни до інноваційної моделі економічного зростання.

2. Вдосконалення законодавчої бази інтелектуальної власності, у тому числі шляхом її гармонізації з законодавством ЄС та виконання міжнародних договорів, учасником яких є Україна.

3. Вдосконалення та підвищення ефективності державного управління у сфері інтелектуальної власності.

4. Підвищення ефективності механізмів захисту прав інтелектуальної власності.

5. Вдосконалення діяльності організацій, що представляють інтереси творців об'єктів права інтелектуальної власності, та надання послуг у сфері інтелектуальної власності.

6. Розвиток культури у сфері інтелектуальної власності та підвищення

обізнаності населення щодо сфери інтелектуальної власності.

7. Розвиток міжнародного, регіонального та двостороннього співробітництва у сфері інтелектуальної власності та інтеграція України до європейського та міжнародного інтелектуального простору [2, с.89].

Крім того, важливу роль в державній політиці щодо питань інтелектуальної власності має система правової охорони інтелектуальної власності. Так, 1 червня 2016 року розпорядженням Кабінету Міністрів України за № 402-р схвалено Концепцію реформування державної системи правової охорони інтелектуальної власності в Україні. 23 серпня 2016 року розпорядженням Кабінету Міністрів України за № 632-р затверджений «План заходів з реалізації Концепції реформування державної системи правової охорони інтелектуальної власності в Україні». У Концепції з урахуванням передового досвіду іноземних держав з розвиненою економікою запропоновано запровадження дворівневої структури державної системи правової охорони інтелектуальної власності шляхом створення національного органу інтелектуальної власності, який належатиме до сфери управління Мінекономіки.

Також на державну політику у сфері інтелектуальної власності значний вплив має законодавча база. В цілому, законодавство України в сфері захисту прав інтелектуальної власності відповідає міжнародним нормам і стандартам, запровадженим в країнах – членах СОТ, а більшість його норм гармонізована з положеннями відповідних Директив Ради ЄС [3, с.135].

У державній політиці у сфері інтелектуальної власності багато уваги приділяється проблемі забезпечення ефективного адміністративного та судового захисту прав на результати інтелектуальної, творчої діяльності.

Національна система охорони прав інтелектуальної власності складається з таких органів: Департамент розвитку сфери інтелектуальної власності Мінекономіки, Національний орган інтелектуальної власності, Державна організація «Українське агентство з авторських та суміжних прав» [4]. Що стосується захисту прав інтелектуальної власності – він традиційно здійснюється в юрисдикційній та неюрисдикційній формах. Юрисдикційний захист здійснюють

суди (загальний захист) та органи державної влади (адміністративний захист). До неюрисдикційної форми захисту прав інтелектуальної власності належить самозахист та альтернативні способи вирішення спорів як форма реалізації самозахисту. До способів, які називаються «альтернативними» відносять медіацію, третейське судочинство, примирення шляхом укладання мирової угоди, врегулювання спору за участю судді, фасилітацію та інші.

Запроваджені в Україні механізми захисту прав дають можливість авторам, винахідникам та їх правонаступникам ефективно захистити свої права. Як свідчить аналіз судової практики розгляду спорів, що прав інтелектуальної власності, на цей час юридичні і фізичні особи більш активно захищають свої права в судах, ніж декілька років назад, і кількість таких справ постійно зростає [5, с.94]. Саме це дає підстави стверджувати, що створений суд з питань інтелектуальної власності повинен почати свою роботу в найшвидший термін.

Важливим напрямом удосконалення системи захисту прав інтелектуальної власності є забезпечення доступу громадян до спеціалізованого суду з питань інтелектуальної власності та популяризація альтернативних способів вирішення спорів.

Вважаємо, що на сьогоднішній день, завданнями української державної політики у сфері інтелектуальної власності мають стати: вдосконалення національної системи охорони та захисту прав інтелектуальної власності; оновлення законодавства щодо використання стримувальних кримінальних санкцій проти порушень інтелектуальної власності та гармонізація їх з міжнародними нормами та стандартами; державна підтримка винахідництва, творчої інтелектуальної праці, наукової діяльності; просвітницька діяльність щодо прав інтелектуальної власності, щодо санкцій за порушення даних прав та можливість судового та позасудового захисту прав.

Список використаних джерел:

1. Право інтелектуальної власності: акад. курс: підруч. для студ. вищих навч. закладів / Орлюк О.П., Андрощук Г.О., Бутнік Сіверський О.Б. [та. ін.]; за ред. О.П. Орлюк, О.Д. Святоцького. – К.: Видавничий дім «Ін Юре», 2007. 697 с.

2. Горбачова К.М. Національна стратегія розвитку сфери інтелектуальної власності в Україні в контексті забезпечення виконання міжнародних зобов'язань / Горбачова К.М., Нежевело В.В., Хайхан І.Р/ Юридичний науковий електронний журнал. № 3/2020. С.88-91
3. Івачевська Т. В. Держана політика в сфері інтелектуальної власності в Україні / Т. В. Івачевська. Економіка та держава. 2011. № 9. С. 134-137. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecde_2011_9_40.
4. Про державну систему правової охорони інтелектуальної власності URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=c372ede1-5614-4e2b-8459-3a13749a618b&tag=ProDerzhavnuSistemuPravovoiOkhoroniIntelektualnoiVlasnosti>
5. Галупова Л.І. Альтернативні способи врегулювання конфліктів у сфері права інтелектуальної власності: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Галупова Лариса Ігорівна. Одеса, 2021. 207с.

*Мацука В.М., доцент, к.е.н., доцент кафедри менеджменту
Маріупольський державний університет
м. Маріуполь*

КОМПЛЕКСНА МОДЕЛЬ ДІАГНОСТИКИ ТУРИСТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ КРАЇНИ ТА ЇЇ РЕГІОНІВ

Туристичний потенціал є основою для формування туристичного продукту та його просування на ринку. Туристичним потенціалом можна вважати все, що уявляє туристичний інтерес, тобто має привабливість для туристів. На підставі різних класифікацій туристичного потенціалу, можна виділити такі його групи: природно-кліматичний, історико-культурний та соціально-економічний потенціал.

Потенціал розвитку туристичної галузі в регіоні – це не просто сукупність передумов розвитку туризму, а й ресурси та умови, призначені для більш ефективного використання ресурсних можливостей регіону в організації туристичної діяльності, що сприяють його соціально-економічному розвитку.

Для грамотного та ефективного управління ресурсним потенціалом регіону необхідні: кількісна оцінка ресурсів, оцінка структури потенціалу та можливостей

його використання, систематичний облік стану туристичних ресурсів та визначення їх внеску в розвиток сфери туризму.

Різноманітність методів оцінки туристичного потенціалу обумовлена різною природою потенціалу і можливістю використання для організації різних видів туризму. При оцінці туристичного потенціалу регіону необхідно враховувати цілу низку параметрів, а саме: унікальність наявних об'єктів, відмінності в доступності об'єктів, щільність територіального розміщення об'єктів, їх різноманітність та комплексність, безпечний для огляду стан об'єктів тощо.

Зазначимо специфічні особливості сфери туризму, які впливають на формування методики комплексної оцінки потенціалу: багатофункціональність (туризм виконує одночасно економічні, соціальні, політичні та інші функції); особлива технологія виробництва туристичного продукту та його споживання; невловимість туристичних послуг, які не можна накопичувати та зберігати; туризму властива специфіка «невидимого» експорту (на відміну від інших галузей господарства, продукція яких транспортується до споживача, туризм викликає міграцію людей до місць зосередження туристичних ресурсів, споживання яких відбувається у певному місці); мультиплікативність (вплив туристичної галузі на розвиток суміжних галузей); залучення до діяльності специфічних ресурсів; наявність спеціальної інфраструктури (комплекс споруд, інженерних та комунікаційних мереж а також підприємств, що забезпечують безперешкодний доступ туристів до туристичних ресурсів); суб'єктивність якості туристичних послуг; гуманітарне значення туризму тощо [1, с.260].

Основними параметрами для оцінки туристичного потенціалу регіону є:

- оцінка природних умов для розвитку різних видів туризму (включає в себе виділення об'єктів оцінки – природних комплексів, їх компонентів та властивостей; виділення суб'єктів, з позиції яких ведеться оцінка; формулювання критеріїв оцінки; розробка оціночних параметрів;

- оцінка історико-культурного туристичного потенціалу (виділення компонентів історико-культурного потенціалу: музеї різного статусу; об'єкти паломницького туризму; об'єкти історичної спадщини; природні об'єкти та об'єкти

пов'язані з ландшафтом; вибір критеріїв оцінки: значимість об'єкта; пізнаваність об'єкта; ступінь стійкості; ступінь безпеки, коефіцієнт функціонального розмаїття тощо);

– оцінка туристичної інфраструктури (виділення ключових об'єктів інфраструктури: підприємства розміщення та харчування; транспорт; підприємства дозвілля та розваги; підприємства, що займаються продажем комплексного туристичного продукту; підприємства, що займаються продажем сувенірної продукції; вибір критеріїв оцінки: кількість місць, клас обслуговування; вартість послуг; транспортна доступність) [2, с.11].

Для створення універсальної моделі крім визначення показників та критеріїв оцінки туристичного потенціалу регіону необхідна ресурсна база об'єктів, що представляє інтерес з погляду розвитку різних видів туризму в цьому регіоні. Тому основою для оцінки туристичного потенціалу регіону є база даних туристичних ресурсів та туристичної інфраструктури регіону. На основі моделювання, виявляються існуючі проблеми та обмеження, розробляються заходи збереження і розвитку туристичного потенціалу (рис. 1.).

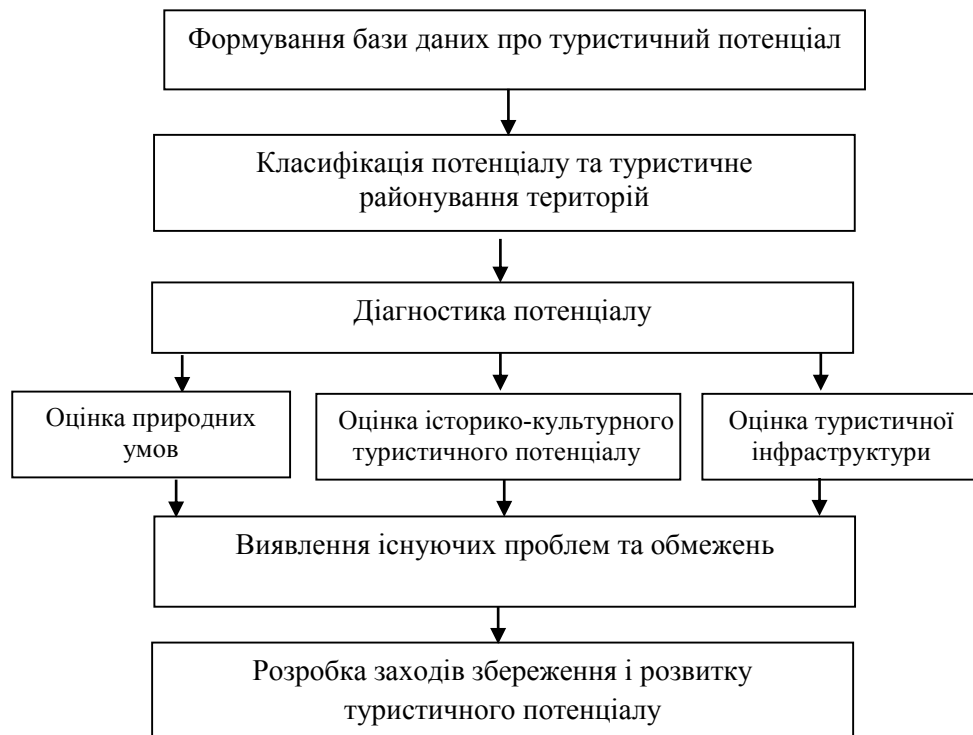

Рис. 1. Модель комплексної оцінки туристичного потенціалу країни та її регіонів
Джерело: [3, с. 33, с.86; 4, с.47].

Критерії оцінки ресурсів регіону для розвитку туристичної галузі наведено у таблиці 1.

Розробка комплексної моделі діагностики туристичного потенціалу країни та її регіонів є важливим елементом управління розвитком туризму.

Таблиця 1.

Критерії оцінки туристичного потенціалу регіону

Група ресурсів (параметри оцінки)	Критерії оцінки
1. Природно-кліматичні ресурси:	екологічність; комфортність природно-кліматичних умов; естетичність; контрастність (пейзажне різноманіття); аттрактивність; природні території, що особливо охороняються, регіонального або місцевого значення; значимість (наявність пам'яток природи міжнародного, регіонального та місцевого значення); ємність природних ресурсів; освоєність туристами; туристичне навантаження на природні комплекси.
2. Історико-культурні ресурси:	історична та культурна цінність; насиченість об'єктами; естетичність; аттрактивність; безпека; значимість об'єктів (міжнародне, регіональне, місцеве значення); технологічність освоєння; ємність культурних ресурсів; освоєність туристами; туристичне навантаження на культурні комплекси.
3. Соціально-економічні ресурси:	транспортна доступність; комфортність та достатність засобів розміщення; достатність та різноманітність підприємств харчування; достатність розважально-видовищних підприємств; комфортність та місткість санаторно-курортних підприємств; інформаційна доступність; забезпеченість кадрами; забезпеченість матеріально-технічної бази; інвестиційна привабливість; доступність фінансових ресурсів; різноманітність туристичного продукту; готовність населення споживати місцевий туристичний продукт; нормативно-правове регулювання розвитку сфери туризму; адміністративне регулювання розвитку сфери туризму.

Джерело: [1, с.263].

Модель комплексної оцінки дозволяє визначити вплив максимальної кількості ресурсів території на розвиток туристичної галузі в регіоні, розширити набір параметрів та критеріїв оцінки окремих груп ресурсів, врахувати цінність

ресурсів для споживачів та організаторів туристичної діяльності.

Діагностика туристичного потенціалу у розрізі регіонів дозволяє підвищити точність та результативність управлінських рішень у сфері територіального планування та розвитку сфери туризму, виявляти «точки зростання» соціально-економічного розвитку регіону. Результати комплексної оцінки ресурсів території у розвиток сфери туризму можна використовувати під час створення регіональної стратегії розвитку туристичного потенціалу.

Отже, розробка моделі комплексної оцінки туристичного потенціалу спрямована на вирішення проблеми формування позитивного іміджу країни та її регіонів.

Список використаних джерел:

1. Ушакова Е.О. Особенности оценки ресурсов территории для развития туристской отрасли. Вестник КемГУ. 2015. №2-7 (62). С. 259-264. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/osobennosti-otsenki-resursov-territorii-dlya-razvitiya-turistskoy-otrasli> (дата обращения: 10.11.2021).

2. Котлярова О.В., Бай Т.В. Разработка универсальной модели оценки туристского потенциала территорий в образовательном процессе. Вестник ЮУрГУ. Серия «Образование, здравоохранение, физическая культура». 2015. Т. 15. № 1. С. 9-13. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/razrabotka-universalnoy-modeli-otsenki-turistskogo-potentsiala-territoriy-v-obrazovatelnom-protsesse> (дата обращения: 10.11.2021).

3. Формування і реалізація стратегії розвитку туристично-рекреаційного потенціалу регіону: монографія/ О.В. Булатова, Я.А. Дубенюк, В.М. Мацука, К.О. Соколова та ін.; під ред. О.В. Булатової. Маріуполь: Маріупольський державний університет, 2013. 201 с. URL: <http://repository.mdu.in.ua/jspui/bitstream/123456789/2905/1/formuvannia%20i%20realizatsiia%20strategii%20rozvytku.pdf> (дата звернення: 10.11.2021).

4. Оцінка туристично-рекреаційного потенціалу регіону: монографія/ за заг. ред. В.Г. Герасименко. Одеса: ОНЕУ, 2016. 262 с.

*Podolianiuk Y.V., Master of the Department of Management and Financial
and Economic Security
Myroshnychenko G.B., Associate Professor of Management and Financial
and Economic Security
Donetsk National Technical University
Pokrovsk*

MODERN MODELS OF INVENTORY INVENTORY MANAGEMENT AT STATE ENTERPRISES

Inventory management is one of the main factors that ensure the coherence and continuity of production of products or services to meet the objectives of state-owned enterprises. The relevance of the research topic is determined by the importance of inventory management in terms of significant state participation in the country's economy and strategic enterprises (such as nuclear power plants and military enterprises).

The problem of inventory management was considered by such scientists as Anikin B.O., Gadzhinsky A.M., Kudryavtsev V.M., Mirotin L.B., Nerush Y.M., Obraztsova K.V., Sterligova A.M., Havruk V.O., Shulga A.V. and others. However, further research and development of some aspects of inventory management is still needed.

Inventory management is the optimization of inventories for timely delivery to the place of use while minimizing the cost of their circulation and storage. Today, there are eight common models of inventory management in the enterprise, among which the easiest to use is ABC-analysis, which divides inventories into three groups according to the degree of profit per unit of goods (group «A» includes 10-15% of inventories, «B» – 20-25% of stocks, «C» – the remaining 60-70% of stocks) [1, p. 539], making the model easy to adapt to different situations. Together with this model, XYZ- analysis is used, which divides stocks into three groups based on changes in demand for products over time [2, p. 6], which helps to identify unprofitable groups of goods, it is not recommended to use this model for seasonal products [2, p. 13].

The most popular model is the optimal order size inventory management model (Wilson's model). At which costs are fixed and do not depend on the size of the order and delivery time, which makes this model most effective in terms of constant, stable and well-known supply and demand [2, p. 8]. Variations of this model are also popular: the

model with gradual replenishment of the order and the model with wholesale discounts. The first is used for large orders and unavailability of immediate shipment, at which the rate of supply exceeds the rate of consumption. The second model involves an increase in the purchase of goods, which assumes a unit price of goods lower with increasing costs for storage of large consignments of goods [2, p. 14].

If the company needs to reduce the risk of running out of inventory and can afford to constantly monitor the availability of inventory and freeze working capital with mandatory excessive volume of orders, use a fixed order size model, which fixes the size of the order to replenish inventory. stock stock is reduced to a certain minimum level, called «order point» [1, p. 539]. Depending on the intensity of use of material resources, delivery times may be different, and the size of the order is fixed and will not change under any of the operating conditions of the system, which reduces the maximum required reserve. The model also helps to save on inventory storage costs by reducing inventory space and the ability to reduce the price depending on the number of orders. [1, p. 541].

If there is a need to adapt to an unstable market situation and if there is no need to expand the company, use the "minimum-maximum" model, which focuses on situations where inventory costs and order value are so high that they can be compared with inventory losses. Therefore, in this system, the order is made not in the periods when it is established, but when the stock in the warehouse is equal to or less than the minimum value set for the order, and the order size is calculated so that the supply replenishes stocks to the maximum level. This model contributes to low storage costs and reduce overhead costs [1, p. 540].

The Just-in-Time (JIT) model is used for continuous-flow subject production. This is a model in which stocks are fully synchronized with the production and sales processes: small items are added directly to the desired point of the production process through the warehouse and the finished product will be delivered immediately to the customer. The essence of the JIT system is to abandon mass production. The model provides a reduction in the production cycle, high asset turnover, including inventories, very low inventory costs and high profits and productivity. When using this model, special attention should

be paid to the sequence of the production process, otherwise there is a high risk of termination of the production cycle and sales [1, p. 541].

So, comparing inventory management models, we can conclude that each has its advantages and disadvantages and to choose a model you need to consider for what key purpose you will use it and take into account the specifics of the situation at a particular state enterprise.

Referents:

1. Зінченко Є.В. Переваги та недоліки основних систем управління запасами підприємства. *матеріали міжн. наук-практ. конф. «Розвиток європейського простору очима молоді: економічні, соціальні та правові аспекти»*. 2017. 28 квітня. С. 538-543.

2. Фирсанова К.А., Ермашевич Н.С. Сравнительный анализ моделей управления затратами. *Электронный научный журнал. Вектор экономики*. 2020. №4.

URL:

http://www.vectoreconomy.ru/images/publications/2020/4/economicsmanagement/Firsanova_Ermashkevich.pdf

*Письменна Я.С. студентка 4 курсу
факультету економіки та менеджменту
Науковий керівник: Мирошніченко Г.Б. доц., к.е.н.,
доцент кафедри управління і фінансово-економічної безпеки
ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»
м.Покровськ*

ДІДЖИТАЛ-ЕКОНОМІКА В УКРАЇНІ

Для сучасного суспільства характерною рисою існування є постійний розвиток, створення новітніх приладів, технологій тощо. Весь час здійснюється вдосконалення всього створеного раніше.

До таких нововведень слід віднести діджиталізацію економіки, яка в багатьох джерелах розглядається як процес переведення великих обсягів інформації в електронні носії, тобто здійснюється оцифрування. Таким чином, інформація набуває вигляду зображення, звуку, електронного документу тощо.

Оцифровані документи мають такі переваги:

- можливість швидко знайти потрібний файл;
- не потрібно певних приміщень та умов зберігання як для паперових документів;
- зменшення використання паперу, а отже дбайливе ставлення до екології, адже зменшення попиту на папери може призвести до зменшення пропозиції даного товару, і як наслідок зменшиться вирубка дерев [1].

До проблем, які можуть виникнути з оцифрованою інформацією, можна віднести несправності серверу чи комп'ютерної техніки, кібератаки «хакерів» тощо.

Інтернет впливає на розвиток діджитал-економіки, адже кількість користувачів мережі постійно зростає, що підтверджують такі показники: станом на червень 2017 р. у світі нараховувалося 3,9 млрд. користувачів Інтернету, а в січні 2021р. ця кількість сягнула 4,66 млрд. осіб, з огляду на те що все населення планети – 7,8 млрд. осіб [2].

Держава має економічний та культурний потенціал для розвитку цифрової економіки, тому що до економічного потенціалу слід віднести аспект, який постійно обговорюється у наукових джерелах, та вимагає схвалення – це підтримка малого бізнесу. Саме таке рішення дозволить розвивати як діджитал-економіку, так і економічне становище держави в цілому. Культурним потенціалом розвитку є люди, а саме їх культура спілкування, адже елементарна ввічливість є культурним потенціалом розвитку держави.

Діджитал-економіка є перспективою розвитку держави. Для підприємців ведення власного сайту є позитивним фактором, адже таким чином зростає кількість потенційних споживачів, тому що продукція, яка пропонується стає відомою більшій кількості людей, а організація стає популярною, тому може розвиватися швидше, але з меншими затратами, адже не потрібно орендувати чи купувати приміщення для торгівлі тощо. Особливо покупки через мережу Інтернет стали актуальними серед населення в період пандемії, зокрема під час локдауну. Адже саме таким чином, зменшується ризик інфікування вірусом, проте купівля

певної продукції відбувається швидко, економить час покупця на дорогу, а замовлення робиться за пару кліків. Отже, можна зробити висновки, що діджиталізація економіки є вигідним фактором не лише для підприємців, але й для споживачів їх продукції.

Діджитал-економіка є перспективою розвитку держави, адже підприємницька діяльність через мережу Інтернет є менш затратною для бізнесменів та дає змогу почати діяльність мікро- та малому бізнесу, що в свою чергу принесе більші прибутки до Державного Бюджету України. Таким чином, економічна політика діджиталізації важливий елемент розвиненої країни.

Список використаних джерел:

1. Діджиталізація як один з чинників конкурентоспроможності підприємств: В.П. Варга URL: <http://www.economy.nayka.com.ua>
2. Основні тенденції діджиталізації у глобальному вимірі: М.Варламова, Ю.Дем'янова URL: <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua>

Державно-приватне партнерство

Гавриченко Д.Г., к.мед.н., завідувач кафедри анестезіології, інтенсивної терапії та медицини болю Одеського медичного інституту Міжнародного гуманітарного університету, м.Одеса

Попова Т.О., аспірант кафедри державного управління, публічного адміністрування та регіональної економіки Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця, м.Харків

ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

Закон України «Про державно-приватне партнерство» [1] визначає це поняття як «співробітництво між державою Україна, територіальними громадами в особі відповідних державних органів, що згідно із Законом України «Про управління об'єктами державної власності» [2] здійснюють управління об'єктами державної власності, органів місцевого самоврядування, Національної академії наук України, національних галузевих академій наук (державних партнерів) та юридичними особами, крім державних та комунальних підприємств, установ, організацій (приватних партнерів), що здійснюється на основі договору в порядку, встановленому цим Законом та іншими законодавчими актами, і відповідає ознакам державно-приватного партнерства, визначеним цим Законом.

Наведемо визначення державно-приватне партнерство (ДПП), трактоване Європейською економічною комісією ООН – це інноваційний довгостроковий контракт, який стосується розвитку інфраструктури та надання публічних послуг за рахунок використання ресурсів, досвіду, мотивації, коштів приватного сектора у сферах, які, як правило, входять до відповідальності уряду. Також Комісією виділено три основні юридичні форми ДПП – концесії, контрактні та інституційні ДПП [3].

Ознакою співпраці між державою й приватним бізнесом, оснований на довгострокових і взаємовигідних відносинах, що спрямовані на задоволення певних інтересів держави, є те, що її діяльність, як державного партнера, спрямована на підвищення ефективності економіки та показників як у господарській, так і в управлінській діяльності.

Сьогодні ДПП є дуже актуальним для сфери охорони здоров'я в рамках її

реформи. Одним із принципів реформи системи охорони здоров'я є розвиток економічних відносин багаторівневої системи охорони здоров'я, тобто створення розвиненого приватного сектора поряд із державною безкоштовною системою охорони здоров'я. Необхідно зазначити, що сьогодні в Україні дійсно існують ці два сектори охорони здоров'я – державний, який фінансується з державного й місцевих бюджетів, і недержавний, у якого є позабюджетні джерела фінансування.

Медична реформа, надання автономності державним і комунальним закладам охорони здоров'я та їх перехід від фінансування за постатейними кошторисами до оплати за медичні послуги формують передумови для поглиблення співробітництва між державою та приватним сектором у галузі охорони здоров'я.

Водночас, наступним кроком у поглибленні процесу медичної реформи має бути оснащення закладів охорони здоров'я відповідним матеріально-технічним обладнанням, причому залучення приватних партнерів є найкращим варіантом з огляду на обмежений бюджет. Зокрема, спільні зусилля державних та приватних партнерів бажані з огляду на нинішню потребу у будівництві та обладнанні онкологічних, реабілітаційних, діагностичних, діалізних, перинатальних центрів тощо – інфраструктурних об'єктів, створення яких має вирішальне значення для розвитку вітчизняної системи охорони здоров'я та на які є попит держави (як першочергового замовника відповідних послуг в особі Національної служби здоров'я України, яка з 2020 року виступає як єдиний національний замовник медичної послуги за програмою державних гарантій охорони здоров'я) та потенційних споживачів (надання відповідних медичних послуг у розмірі програми медичних гарантій), що сприяє зацікавленості у реалізації відповідних проєктів з боку державних та комунальних закладів охорони здоров'я, а також для приватного партнера. Хоча Україна не є яскравим прикладом успішної реалізації проєктів публічно-приватного партнерства, однак широкий спектр активів, які держава планує передати ДПП, зокрема в концесію, в поєднанні з вдосконаленням законодавчим регулюванням і привабливою потенційною маржинальністю ринку посприяє зростанню зацікавленості приватних інвесторів у реалізації проєктів з

державою.

Однак, якщо зарубіжний досвід реалізації проєктів ДПП розвіює будь-яку невизначеність щодо ефективності цього правового механізму, аналіз вітчизняного ринку публічно-приватного партнерства не виправдовує найоптимістичніших очікувань. Приватні партнери не квапляться вкладати власні кошти у вітчизняну економіку за допомогою механізмів ДПП, а вітчизняний ринок публічно-приватного партнерства розвивається загалом дуже повільно.

В сучасний умовах пандемії COVID-19, гостро постає питання трансформації механізмів та розробки нових напрямків у політиці охорони здоров'я. Ці виклики ставлять під загрозу здоров'я нації, а тому потребують інноваційних рішень для розвитку і подальшого удосконалення системи охорони здоров'я. Одним з таких рішень сьогодні є ДПП.

Перспективи досліджень полягають у подальших дослідженнях суті та структурних елементів фінансового механізму ДПП, оскільки його ефективне функціонування посприє покращенню якості виконання завдань і цілей держави, які стосуються розвитку різних секторів економіки, а також забезпеченню більш інтенсивного розвитку сфери охорони здоров'я.

Список використаних джерел:

1. Про державно-приватне партнерство: Закон України від 01.07.2010 №2404-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17#Text> (дата звернення: 05.11.2021).

2. Про управління об'єктами державної власності: Закон України від 21.09.2006 № 185-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/185-16#Text> (дата звернення: 05.11.2021).

3. Introduction to PPPs: Can public-private partnerships improve infrastructure and deliver better public services? URL: <https://www.unece.org/fileadmin/DAM/ceci/images/ICoE/Introductionppp.pdf> (дата звернення: 05.11.2021).

4. Єгоричева С. Б., Лахижа М. І. Публічно-приватне партнерство в посткомуністичних країнах: монографія. Київ: ІПК ДСЗУ, 2020. 304 с.

Бюджетна політика держави

Ящук С.А., студент
кафедри управління і фінансово-економічної безпеки,
науковий керівник: **Марина А.С., доц., к.е.н.,**
доцент кафедри управління і фінансово-економічної безпеки
ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»
м. Покровськ

ДОСЛІДЖЕННЯ РІВНЯ МОНЕТИЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Одним з важливих макроекономічних показників розвитку національної економіки є рівень монетизації, який відображає наповненість національної економіки грошима та іншими ліквідними активами. Міжнародна практика свідчить, що для забезпечення нормального обміну товарами і послугами необхідно забезпечити монетизацію економіки на рівні не нижче 40%, для здійснення інвестицій в основний капітал – не нижче 80%. Відповідно до національного законодавства, мінімальний рівень монетизації для нормального функціонування економіки країни повинен складати не менше 50 %. Загальноприйнятим є обчислення рівня монетизації економіки як відношення грошової маси в країні до ВВП, хоча існують й альтернативні варіанти визначення рівня насиченості економіки ліквідними коштами. Рівень монетизації економіки України за період з 2012 по 2020 рр. наведено в табл. 1.

Таблиця 1 – Рівень монетизації економіки, ВВП та грошова маса України в 2012-2020 рр.

Рік	Грошова маса (М3), млн. грн.	ВВП, млн. грн.	Монетизація, %
2011	685 515	1 299 991	52,73
2012	773 199	1 404 669	55,04
2013	908 994	1 465 198	62,04
2014	956 728	1 586 915	60,29
2015	994 062	1 988 544	49,99
2016	1 102 700	2 385 367	46,23
2017	1 208 859	2 983 882	40,51
2018	1 277 635	3 560 596	35,88
2019	1 438 311	3 978 400	36,15
2020	1 850 014	4 194 102	44,11

Джерело: сформовано автором за даними [1, 2]

З отриманих розрахунків видно, що показник монетизації з 2015 р. по 2020 р.

менший за 50%, що свідчить про погану систему грошово-кредитних відносин, характер і динаміку розвитку грошової системи країни та її негативний вплив на забезпеченість економічного зростання.

Для дослідження причин зміни рівня монетизації економіки виділено ряд факторів, які так чи інакше впливають на її рівень: індекс споживчих цін, частка готівкових коштів у грошовій масі, швидкість обігу грошової маси, курс гривні до долару США, обсяг кредитування банками реального сектору економіки, обсяг залучених депозитів, рівень безробіття в країні, рівень мінімальної заробітної плати. Чинники, які впливають на величину монетизації економіки та їх значення наведені в табл. 2.

Таблиця 2 – Фактори впливу на монетизацію економіки

Роки	Індекс споживчих цін ¹	Частка готівкових грошей у грошовій масі, %	Швидкість обігу грошової маси, об/рік	Курс гривні відносно долара США, грн.	Кредити, надані нефінансовим корпораціям ² , млн. грн.	Депозити нефінансових корпорацій ² , млн. грн.	Рівень безробіття, %	Середньорічний мінімальний рівень заробітної плати, грн
2011	104,6	28,11	1,90	7,96	575545,80	153120,75	8,6	972,50
2012	99,8	26,29	1,82	7,99	605425,03	173319,22	8,1	1104,20
2013	100,5	26,16	1,61	7,99	691903,84	195159,68	7,7	1182,50
2014	124,9	29,57	1,66	11,89	778841,96	218724,39	9,7	1218,00
2015	143,3	28,44	2,00	21,84	787795,16	265447,57	9,5	1298,00
2016	112,4	28,51	2,16	25,55	822114,35	310559,14	9,7	1476,00
2017	113,7	27,51	2,47	26,60	829932,02	343758,22	9,9	3200,00
2018	109,8	28,46	2,79	27,20	859740,41	342503,13	9,1	3723,00
2019	104,1	26,72	2,77	25,84	744648,77	433730,57	8,6	4173,00
2020	105,0	27,90	2,27	26,96	724156,53	549487,71	9,9	4861,50

¹ до попереднього року; ² дані на кінець періоду

Джерело: сформовано автором за даними [1, 2, 3]

На основі даних табл. 2 та рівня монетизації (табл. 1) був проведений регресійний аналіз, який показав наступні результати: частка готівкових грошей у грошовій масі, середньорічний мінімальний рівень заробітної плати та індекс споживчих цін – статистично не значущі показники, тому їх можна виключити з аналізу. Інші показники є статистично значущими, і мають відповідний ступінь впливу на становлення рівня монетизації України.

В результаті регресійного аналізу було складено рівняння множинної регресії:

$$Y = 79,89 - 17,82X_1 - 0,54X_2 - 0,75X_3 + 0,000026X_4 + 0,000014 X_5$$

де Y – рівень монетизації економіки країни;

X_1 – швидкість обігу грошової маси, об/рік;

X_2 – курс гривні відносно долара США, грн.;

X_3 – рівень безробіття, %;

X_4 – кредити, надані нефінансовим корпораціям, млн. грн.;

X_5 – депозити нефінансових корпорацій, млн. грн.

Отриманий результат можна інтерпретувати наступним чином: зі збільшенням швидкості обігу грошової маси на 1 об/рік монетизація економіки зменшується на 17,82 %, при девальвації на 1 грн за долар США, монетизація зменшується на 0,54 %, При збільшенні рівня безробіття на 1% монетизація зменшується відповідно на 0,75%, при збільшенні кредитів, що надаються нефінансовим корпораціям на 1 млн. грн. монетизація збільшується на 0,000026%, а при збільшенні депозитів нефінансових корпорацій на 1 млн. грн. – збільшується на 0,000014%.

Таким чином, було сформовано модель залежності монетизації економіки України від окремих показників економічного розвитку країни. Втім, серед напрямів подальшого дослідження даного питання, слід відзначити оцінку впливу визначених факторів на рівень монетизації країн зі схожим станом економічного розвитку, що дозволить виявити найбільш ефективні механізми впливу на рівень монетизації економіки країни на основі отриманих залежностей.

Список використаних джерел:

1. Офіційний веб-сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/> (дата звернення 25.11.2021).
2. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 28.11.2021).
3. Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://minfin.com.ua/> (дата звернення 28.11.2021).

Публічне адміністрування та державно-управлінська діяльність

*Андріяш В.І., доктор наук з державного управління,
професор кафедри публічного управління та адміністрування
Інститут державного управління
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв
Самбура С.Л., магістр землевпорядкування
Одеський державний аграрний університет, м. Одеса*

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Наша держава включно до початку 2018 року, майже повністю відсторонилася від здійснення процесів управління земельними ресурсами, що привело до неконтрольованого розвитку вітчизняного землекористування. Саме вказана ситуація стала першочерговим завданням для вирішення в ході реалізації реформи децентралізації й здійснення переходу від старої системи управління до впровадження науково обґрунтованого економічно виваженого управління земельними ресурсами. Для досягнення поставленої цілі постала необхідність сформувати таку модель управління, щоб забезпечити раціональне землекористування (всіх форм власності) та здійснення господарської діяльності, як переважного виробництва на території України.

Процеси формування об'єднаних громад свідчать, що саме від усвідомлення необхідності розвитку власних територій, залежить покращення економічного стану всієї держави. Отже, громада – повинна витупати таким суб'єктом управління, що власноруч будуватиме власну ефективну економічну спроможність. Крім того, під час впровадження нової системи управління, необхідним є окреслення наявного ресурсу кожної громади й надання відповідного правового забезпечення, у вигляді діючої законодавчої бази, щодо здійснення функцій контролю за використанням й охороною земель на місцевому рівні.

Кожній громаді повинна бути надана можливість, на законних підставах, притягувати до відповідальності тих землекористувачів, діяльність котрих призводитиме до виснаження землі. Вказана функція повинна стосуватися всіх

земельних ділянок та ресурсів без урахування форми власності.

Нагальним є формування дієвого механізму повернення відповідних земельних ресурсів з приватної власності до комунальної власності об'єднаних громад, саме тих користувачів, котрі нераціонально використовують наявні земельні ресурси й погіршують первісний стан якісного складу вітчизняних ґрунтів, для передачі в користування більш свідомим користувачам.

Доречно розробити ефективний механізм припинення права постійного користування землею тими особами, котрі не використовуються наявні земельні ресурси взагалі. Такі особи сплачують мізерні податки за великі площі земель, а шляхів вирішення вказаної проблеми на сьогодні практично не існує.

Загальновизнаною є необхідність внесення відповідних змін до існуючої системи оподаткування землі [3]. На сьогодні податок на землю сільського виробництва складає лише 1 %, що призводить до отримання більшістю товаровиробників величезних надходжень, при мінімальних затратах [2].

Необхідним є пере форматування системи вирахування нормативної грошової оцінки, яка виступає основою для обчислення, як розміру податку так й орендної плати. При наявності високої якості ґрунтів, а саме більшість вітчизняних сільськогосподарських земель представлені багатою ріллею, грошова оцінка вказаної категорії є набагато нижчою ніж в інших країнах світу. Однак, враховуючи особливості ринкової економіки й необхідність проходження процедури земельних аукціонів, при наявності та дотриманні адекватних цін на землю економічна спроможність громад має зрости в декілька разів. Для прикладу, внесення відповідних змін до Податкового кодексу підвищили обсяги надходжень в частині плати за землю в 10 разів [2].

Крім того варто звернути увагу й тих користувачів земельними ресурсами, що здійснюють свою діяльність на договірних засадах. Вказана категорія користувачів має на меті досягти миттєвого збагачення й зовсім не намагається враховувати процеси виснаження землі під час її використання. Тому на законодавчому рівні варто закріпити необхідність розробки агрохімічного паспорту земельних ділянок кожні 3-5 років. Даний аспект слугуватиме посиленню

контролю не лише за ефективністю використання ґрунтів, але й здійснюватиме функцію охорони земельних ресурсів.

Аналізуючи останні події в сфері земельної політики особливу увагу привертає питання щодо вільного продажу землі [1]. Під час вільного продажу земель для ведення виробництва в сільському господарстві з врахуванням побудови ефективного та прозорого ринку наша держава має всі шанси на підвищення економічного становища на майбутні декілька років. Але необхідно чітко враховувати, що здійснення вільного продажу землі може також призвести до появи монополістів на певних територіях. Для запобігання та усунення цього питання необхідно ретельно прорахувати, яку саме площу може отримати одна особа в одні руки для розвитку здорової конкуренції. Варто зазначити, що думки більшості провідних спеціалістів розійшлися щодо вказаного питання й вперше за багато років, вони звернулися за порадою до представників органів місцевого самоврядування, фермерів та товаровиробників. Головне питання було пов'язане з кількістю землі, що мала право перейти в одні руки. Більшість спеціалістів пропонували визначити це сталою цифрою в гектарах, інша частина пропонувала визначитися у відсотковому еквіваленті [4].

На нашу думку, саме відсотковий еквівалент від загальної кількості землі громади є більш ефективним. В даному аспекті спираємось на те, що кожна громада є різною за площами, і якщо у одних це 80,000 тис. га., в інших лише 20,000 тис. га. Саме тому під час встановлення сталого показника в гектарах, деякі території громад можуть опинитися під владою монополістів, що призведе до повної відсутності здорової конкуренції та права вибору.

Гостро стоїть питання й щодо передачі до повноважень місцевої влади земельних ділянок іншого призначення, представлених промисловими землями та землями Збройних сил України, що протягом багатьох років не використовувалися, чи використовувалися в якості посівних площ. Для громад вказані земельні ресурси – є суттєвим потенціалом, грошова оцінка таких категорій земель є значно вищою й саме такі земельні ділянки інвестиційно привабливіші.

Таким чином, вказані аспекти й по сьогодні залишаються невизначеними, але

держава почала звертати особливу увагу на існуючі проблеми земельних ресурсів та розпочала пошук їхнього усунення в ході реалізації реформи децентралізації. Отже, запорукою успіху у формуванні дієвої системи управління земельними ресурсами, є тісна співпраця держави, як з органами місцевої влади, громадами, так й з землекористувачами. Лише разом можна побудувати успішну громаду, в якій комфортно жити, працювати й реалізувати можливість подальшого розвитку.

Список використаних джерел:

1. Відкритий ринок землі стане одним із драйверів зростання вартості оренди
URL: <http://agroportal.ua/ua/news/ukraine/draiverov-rosta-stoimosti-arendy>
2. Податковий кодекс України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011. – № 13-14, № 15-16, № 17. – Ст. 112.
3. Порядок нормативної грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення: станом на 23.05.2017 / Кабінет Міністрів України URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0679-17>
4. Ринок землі чи маніпуляція свідомістю суспільства? URL: <https://agropolit.com/blog/160-rinok-zemli-chi-manipulyatsiya-svidomistyu-suspilstva>

*Бицань Є.О., студент 1-го курсу магістратури
ДВНЗ «Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана»
м. Київ*

УЗГОДЖЕННЯ ОСНОВНОГО ТЕРМІНОЛОГІЧНОГО АПАРАТУ У ГАЛУЗІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

Серед науковців тривають дискусії стосовно різниці між такими поняттями як «державне управління», «публічне адміністрування» та «урядування». Хто вважає їх синонімічними, хтось навпаки стверджує, що кожне з них варто застосовувати у певному(відмінному) контексті. Оскільки Україна ще перебуває на стадії державотворення та одночасно намагається розвиватись паралельно зі світовими тенденціями, а науковцям належить провести ще багато досліджень у цій галузі, то питання доцільності вживання тих чи інших термінів або використання їх для урізноманітнення наукового лексикону є доволі важливим.

Перед тим як перейти до визначення відмінностей між «державним управлінням», «публічним адмініструванням» та «урядуванням» варто дослідити зміст, який науковці вкладають у них.

Під державним управлінням зазвичай мають на увазі “діяльність держави, котра спрямована на досягнення її глобальних цілей, які полягають у дотриманні прав та свобод громадян, пошуку зв’язків між їхніми та державними інтересами” [1, с. 33]. Публічне адміністрування визначають як «взаємодію органів виконавчої влади з громадянами та підприємствами для дотримання їхніх прав та обов’язків, які є чітко окресленими в чинному законодавстві» [2]. Урядуванням же називають «процес під час якого вищі органи виконавчої влади (уряд) проводять узгоджені дії для досягнення цілей державного розвитку та реалізують основні функції держави (дотримання прав та свобод громадян передбачених законодавством)» [3, с. 6].

Виходячи з трактувань, які були досліджені в узагальнюючих наукових роботах варто зробити такі висновки:

1. «Публічне управління», «державне адміністрування» та «врядування» є практично ідентичними за змістом поняттями, адже кожне з них передбачає взаємодію органів виконавчої влади з метою виконання їхніх функцій керівництвом держави, шляхом забезпечення дотримання законодавства, прав та свобод громадян.

2. Вищерозглянуті поняття можна використовувати при викладенні результатів досліджень у наукових роботах з метою урізноманітнення наукового лексикону.

3. Також варто відзначити що ця тема вже є доволі вичерпаною зі сторони науковців, які вимушені займатися не своїми профільними дослідженнями у галузі, а розробляти понятійно-термінологічний апарат для своєї подальшої роботи шляхом адаптації іноземної термінології, що й породжує подібні дискусії.

Для уникнення таких ситуацій в майбутньому варто створити спеціальний відділ при Національній академії наук України, який буде складатись з філологів. Їхнім головним завданням буде ведення та постійне осучаснення наукового глосарію, відповідно до темпів розвитку іноземних досліджень та надходження

запитів від вітчизняних науковців.

Список використаних джерел:

1. Таран Є. І., Співвідношення понять «державне управління», «публічне адміністрування» та «публічне управління» у трансформаційних процесах України. Теорія та історія публічного управління. 2020. №2. С. 33–37.

2. Глосарій Програми розвитку ООН. URL: <http://www.unpan.org/Directories/UNPublicAdministrationGlossary> (дата звернення 06.12.2021)

3. Куйбіда В.С., Карпенко, О.В., Немістник В.В., Цифрове врядування в Україні: базові дефініції понятійно-категоріального апарату. Вісник НАДУ при Президентіві України (Серія «Державне управління»). 2018. №1. С. 5–10.

*Ганич О.А., доц., к.ю.н. директор Інституту післядипломної освіти ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»
Хижняк Л.Г., головний лікар КП «Покровська міська стоматологічна поліклініка» Покровської міської ради Донецької області»
Ліподаєв Д.А., завідувач ортопедичним відділенням КП «Покровська міська стоматологічна поліклініка» Покровської міської ради Донецької області» м. Покровськ*

НОВІ ВИКЛИКИ ТА КАДРОВІ ВИМОГИ ДО МЕДИЧНОГО ПЕРСОНАЛУ В УМОВАХ РЕФОРМАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Система публічного управління медичною сферою останніми роками зазнає значних змін. Нові перетворення спонукають до формування нового кадрового корпусу медичного персоналу та управлінців в сфері охорони здоров'я, що здатні вирішувати складні соціально-економічні проблеми в умовах трансформацій. Система медичного обслуговування виконує ще й важливу соціально-політичну функцію.

Реформа публічного управління сферою охорони здоров'я, а саме: зміни в кадровому потенціалі медичного персоналу, розвиток мовної комунікації медичних працівників, зрушення в правилах медичного страхування, спроби впровадження електронного врядування та е- медицини, не відповідає сучасним

потребам суспільства, а також, не дозволяє зрушитись з останніх сходинок всесвітніх та європейських рейтингів України щодо престижності роботи в закладах охорони здоров'я.

Більшість медичного персоналу працюють в бюджетній сфері. Приватний сектор не може задовольнити потреб населення, тому саме на державні та комунальні заклади охорони здоров'я припадає основне навантаження з надання медичних послуг.

На надання населенню первинної допомоги законтрактовано 1682 надавачів, з яких 1102 – комунальні заклади охорони здоров'я, 206 – приватні, 374 – лікарі ФОП [1].

Законодавчо до медичного персоналу віднесено лікарів, медсестер, санітарів, інших осіб, задіяних на постійних або тимчасових засадах виключно в медичних формуваннях або в санітарних перевезеннях [2]. «Медичний персонал» також означає дипломованого лікаря або особу, яка працює під керівництвом дипломованого лікаря, виконуючи дії по наданню піклування за пацієнтом, встановленню діагнозу або виконує лікування, та яка зв'язана професійною конфіденційністю [3]. Слід зазначити, що чинним законодавством до медичного персоналу передбачено значні зміни та висунуто нові кваліфікаційні вимоги: від головних лікарів до медичних сестер та санітарів.

Так, керівники (начальники, директори, завідувачі закладів охорони здоров'я) з 01 січня 2022 року повинні мати вищу освіту II рівня за ступенем магістра спеціальності галузі знань «Управління та адміністрування» або «Публічне управління та адміністрування», або «Охорона здоров'я», або «Право», або «Соціальні та поведінкові науки», або «Гуманітарні науки». У разі освіти у галузі знань «Охорона здоров'я», «Право», «Соціальні та поведінкові науки», або «Гуманітарні науки» вимагається також наявність вищої освіти (магістерський рівень) у галузі знань «Управління та адміністрування» або «Публічне управління та адміністрування» (крім як для керівників закладів охорони здоров'я, які надають тільки первинну медичну допомогу).

Зауважимо, що під час всесвітньої пандемії, спричиненої COVID-19, зросло

навантаження на медичний персонал, спостерігається значна нестача кадрів. Крім того, матеріальна нестабільність зовсім не допомагає отримувати другу вищу освіту, тим більше, за власні кошти.

Нові кадрові вимоги, висунуті до медичних працівників, викликані не тільки проведенням медичної реформи, а ще й змінами в державотворенні та курсу України на всебічний розвиток та функціонування української мови як державної в усіх сферах суспільного життя, впровадження державної мовної політики на всій території України.

Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» від 19.09.2019р. № 113-IX передбачає обов'язковість використання української мови як єдиної державної мови всіма медичними працівниками державних і комунальних закладів охорони здоров'я тощо. Спроможність спілкування необхідно підтверджувати здачею іспиту на рівень володіння державною мовою, який проводить Національна комісія зі стандартів державної мови.

Особи, що мають документ про повну загальну середню освіту з позначкою про вивчення української мови, можуть не складати іспит, і надавати цей документ про здобуття шкільної освіти замість сертифікату про вільне володіння української мови при прийомі на роботу в медичний заклад. Такого «привілейованого» права, на наш погляд, здебільшого не має молодший медичний персонал, оскільки такі співробітники після отримання документа про базову освіту (видається при завершенні 9-ого класу) йшли навчатись до медичних технікумів і коледжів, та оминали отримання документа про повну загальну середню освіту, здобуваючи більш вищий, вже професійний рівень.

Іспитові майданчики є, звісно, по всій Україні, однак, їхати їх складати доводиться в інші населені пункти, та, навіть інші області. А це додаткові майнові витрати, психологічне випробування та підготовка. Незадовільний технічний супровід та негаразди, які виникають під час іспиту Національної комісії зі стандартів державної мови, також впливають на негативний результат. Складання такого іспиту стало справжнім викликом для молодшого медичного персоналу.

У порівнянні з 2020р. фінансування медичних послуг збільшилось. В минулому році в держбюджет була закладена сума 70,4 млрд. грн, а в 2021 р. – більше 120 млрд. грн. Однак, під час карантину лікарні отримували менше грошей, оскільки пролікованих випадків, за які заклади охорони здоров'я отримували фінансування, було меншим (наприклад, через заборону планових операцій) [4].

Основна частина фінансування лікарням надходить відповідно до договору з НСЗУ. В середньому (понад 66%) – це надходження Програми медичних гарантій. Проте за місцевим самоврядуванням залишається обов'язок утримувати заклад, оплачувати комунальні послуги, підтримувати матеріальну базу. Натомість, підтримка з боку органів місцевого самоврядування є дуже неоднорідною. В середньому по Україні допомога від місцевих органів влади становить 14% від усіх доходів медзакладів. Є власники медзакладів, які не оплачують своїм лікарням комунальні послуги. А це є вимога закону. Таких закладів в Україні аж 101 [5].

Кадрова криза спричинена низькими зарплатами, затримками з її виплатою, складними умовами праці, надмірним навантаженням через коронавірусну пандемію, непрестижністю роботи та недофінансуванню в державних та комунальних закладах охорони здоров'я.

Медичні працівники – найуразливіша категорія професій, схильна до емоційного перенапруження та професійного вигорання. Найголовнішим, на нашу думку, є налагодження раціональності умов праці медперсоналу для збереження працездатності та здоров'я.

Відповідно до державної кадрової політики в Україні необхідно створити нову концепцію роботи з людьми, що виконують обов'язки з надання медичних послуг, і визначити основні підходи до кадрової стратегії.

Список використаних джерел:

1. Медична реформа // Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/rozvitok-lyudskogo-kapitalu/reforma-sistemi-ohoroni-zdorovya> (дата звернення 24.11.2021р.)

2. Про символіку Червоного Хреста і Червоного Півмісяця в Україні: Закон України від 08.07.1999р. №862-XIV. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/862-14#Text>

3. Регламент (ЄС) № 648/2004 Європейського Парламенту та Ради «Про миючі засоби» від 31 березня 2004 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_961?find=1&text=%D0%BC%D0%B5%D0%B4%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9+%D0%BF%D0%B5%D1%80%D1%81%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BB#w2_1

4. Новые пакеты и больше денег: что изменилось в медреформе в 2021-м. URL: <https://voxukraine.org/ru/novye-pakety-y-bolshe-deneg-chto-izmenylos-v-medreforme-v-2021-m/> (дата звернення 23.11.2021р.)

5. Бюджет Програми медичних гарантій у 2022 році має зрости на 34 млрд. грн. // Національна служба здоров'я України. URL: <https://nszu.gov.ua/novini/byudzheth-programi-medichnih-garantij-u-2022-roci-maye-zrosti-656> (дата звернення 24.11.2021р.)

*Грудницький В.М., доц., к.ю.н., доцент кафедри історії та права
ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»
м. Покровськ*

СТАНОВЛЕННЯ ІНСТИТУТІВ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

Розвиток України як демократичної, правової та соціальної держави не уявляється можливим без вибудовування та незалежного функціонування інститутів громадянського суспільства. Становлення інститутів громадянського суспільства як активних суб'єктів публічної політики є також важливою умовою для економічного зростання будь-якої країни. Однією із передумов вироблення ефективної, конкурентоспроможної політики держави є можливим у разі активної участі різноманітних недержавних формувань у різних сферах людської життєдіяльності. Саме представники таких інституцій у повній мірі, у силу різних причин, зіштовхуються та безпосередньо розуміються на конкретних проблемах, які є у різних сферах суспільного життя.

Інтерес до проблем розвитку інститутів громадянського суспільства, їх

незалежного функціонування актуалізується з моменту проголошення курсу України на вступ до Європейського Союзу. Адже саме країни даного союзу наблизилися до моделі ідеальної правової демократичної держави, які демонструють також один із самих високих рівнів життя, і саме інститути громадянського суспільства зробили великий внесок у розбудову сучасних моделей демократичних держав Європи, і продовжують відігравати одну із важливих ролей у подальшій трансформації державного механізму. Впливають на удосконалення моделі управління на шляху переходу від державного управління до розбудови сучасної моделі публічного управління, де частину функцій органів державної влади досить ефективно реалізують саме інститути громадянського суспільства.

За роки незалежності Україна як молода республіка пройшла певні етапи у розбудові власних інститутів громадянського суспільства. На даному шляху є як позитивні зрушення, так існують і певні недоліки.

Згідно із роз'ясненням Міністерства юстиції України, інститути громадянського суспільства визнаються як система суб'єктів, що наділені правами відстоювати законні інтереси своїх представників у процесі розбудови громадянського суспільства у державі та прийняття участі у державних справах [1].

У цьому ж роз'ясненні до інститутів громадянського суспільства віднесено: громадські організації, професійні та творчі спілки, організації роботодавців, благодійні і релігійні організації, органи самоорганізації населення, недержавні засоби масової інформації та інші непідприємницькі товариства і установи, легалізовані відповідно до законодавства.

У роз'ясненні Міністерства юстиції України приділяється увага тому, що правова держава повинна створити умови для правової захищеності громадян, а також сформувані відповідні правові норми, які б сприяли діяльності інститутів громадянського суспільства. У зв'язку з цим виділяються наступні форми взаємодії:

- учать у розробленні та обговоренні проєктів нормативно-правових актів;

- участь у правозастосовній діяльності держави через громадський контроль та моніторинг, надання соціальних послуг;
- участь у правоохоронній діяльності – охорона громадського порядку [2].

Таким чином, одним із позитивних кроків у становленні інститутів громадянського суспільства в Україні можна вважати розроблення і прийняття низки нормативно-правових актів, які закладають основи правового регулювання цих інститутів у різних сферах. Як приклад, можна відмітити такі Закони України: Конституція України, «Про громадські об'єднання», «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про молодіжні та дитячі громадські організації», «Про доступ до публічної інформації», «Про звернення громадян», «Про благодійну діяльність та благодійні організації» тощо. Але за ради об'єктивності слід відмітити, що кількість прийнятих нормативно-правових актів ще не гарантує ефективність діяльності інститутів громадянського суспільства, адже правова база потребує подальшого удосконалення, у зв'язку із зовнішніми і внутрішніми викликами, вона також має певні колізії та прогалини у правовому регулюванні формувань громадянського суспільства.

Інститути громадянського суспільства є досить дієвими елементами здійснення контролю та моніторингу за діяльністю органів публічної влади, що призводить до поліпшення прозорості політичних рішень, об'єктивності незалежних громадських експертиз та підзвітності влади громадськості.

Слід відмітити, що взаємовідносини влади і інститутів громадянського суспільства повинні ґрунтуватися на принципах партнерства, а не конкуренції та протистояння. На практиці, нажаль, досить часто можна спостерігати негативні тенденції у взаємодії органів державної влади і громадськості, зокрема, є випадки перешкоджання професійній діяльності представників засобів масової інформації у доступі до інформації та її висвітленні, інколи блокується діяльність ініціативних груп у можливості вирішення певних проблем, співробітництво між органами державної влади і представниками громадськості може мати лише декларативний, популістичний характер, а насправді ініціативність громадян ігнорується, а вони

самі не допускаються до процесів обговорення і прийняття рішення по суті конкретних проблем.

Значною перешкодою у формування України як правової демократичної держави залишається досить високий рівень корупції в органах державної влади, а звідси і недовіра громадян до діяльності публічних органів.

Таким чином, подальший розвиток інститутів громадянського суспільства у контексті євроінтеграційних процесів в Україні значною мірою залежить від високої активності самих представників громадськості, а також від ефективності діяльності органів публічної влади із вирішення цілої низки проблем: удосконалення нормативно-правового регулювання, вибудовування взаємодії між інститутами влади і представниками громадянського суспільства на засадах рівності, поваги, партнерства, подолання негативних наслідків корупційних проявів тощо.

Список використаних джерел:

1. Характеристика громадських формувань як інститутів громадянського суспільства: Роз'яснення Міністерства юстиції України від 24 січня 2011 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0016323-11#top> (дата звернення: 05.12.2021).

2. Взаємодія держави та інститутів громадянського суспільства: Роз'яснення Міністерства юстиції України від 03 лютого 2011 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0018323-11#top> (дата звернення: 05.12.2021).

Дурман М.О., д.держ.упр., доцент, професор кафедри державного управління і місцевого самоврядування, Херсонський національний технічний університет

Грицак Л.Б., студент третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування», Херсонський національний технічний університет, м. Херсон

НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА ДЕПУТАТІВ МІСЦЕВИХ РАД ЗА УЧАСТЮ МІЖНАРОДНИХ ПРОЄКТІВ

Децентралізація – одна з найуспішніших реформ української влади на сучасному етапі державотворення. У цьому реформуванні держава не тільки змінювала адміністративно-територіальний устрій та вносила зміни до

територіальної організації влади, але й задіяла фінансові та інституційні ресурси для стимулювання об'єднання громад на початковому, добровільному, етапі. Проте реформування тягне за собою зміни законодавчо-нормативного забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування, а ті, своєю чергою – зміну умов життєдіяльності територіальних громад. Все це вимагає постійної актуалізації знань посадових осіб місцевого самоврядування, депутатів місцевих рад та активістів територіальних громад. Вихід із цього – навчання протягом життя та неформальна освіта.

І якщо громадам за принципом субсидіарності були передані повноваження по управлінню дошкільною, середньою та позашкільною освітою, то поза увагою органів місцевого самоврядування часто залишаються такі сучасні напрямки (тенденції) освітньої діяльності як освіта дорослих (освіта протягом життя) [1] чи неформальна освіта, яка здобувається не в класичних освітніх закладах [2].

Ці тенденції ще у 2000 році були визначені на Лісабонському саміті Ради Європи і отримали свою реалізацію в Меморандумі про освіту протягом життя (A Memorandum of Lifelong Learning). В документі визначено, що безперервна освіта повинна стати головною політичною програмою громадянського суспільства і включати в себе отримання освіти у вільний час, проходження підвищення кваліфікації у певних сферах, неформальну освіту та інші види освіти. Такі підходи не тільки сприяють підвищенню якості людського капіталу, але й стимулюють зростання заробітних плат людей, що навчаються, а також підвищують ефективність тих процесів (тому числі й управлінських), в яких беруть участь ці особи [3].

Отже, одним із напрямків підвищення якості людського капіталу у сфері державного управління та місцевого самоврядування повинна стати неформальна освіта державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад, у тому числі й з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій [4].

Держава у цій ситуації не тільки сприяє органам державної влади, але й допомагає органам місцевого самоврядування щодо перепідготовки та підвищення

кваліфікації посадових осіб місцевого самоврядування. Так, в Україні діє декілька Постанов Кабінету Міністрів України, що регулюють дану сферу, і дають можливість посадовим особам місцевого самоврядування навчатися за бюджетні кошти на спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» або проходити підвищення кваліфікації за короткостроковими чи сертифікатними програмами.

В Положенні про систему професійного навчання державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад (далі – Положення) для депутатів місцевих рад передбачена обов’язковість проходження підвищення кваліфікації один раз протягом їх каденції (п. 3 статті 15 Положення). Проте, на відміну від державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, не визначені джерела фінансування таких заходів. При цьому відповідною Постановою КМУ рекомендовано органам місцевого самоврядування керуватися цим Положенням щодо підвищення кваліфікації депутатів місцевих рад та під час складання і затвердження відповідних місцевих бюджетів передбачати, починаючи з 2020 року, видатки на підвищення кваліфікації посадових осіб місцевого самоврядування у розмірі не менше ніж 2 відсотки фонду оплати праці (п. 3 Постанови КМУ від 6 лютого 2019 р. № 106) [5].

На виправлення цієї ситуації вже давно працюють міжнародні проекти та програми, а також іноземні та вітчизняні неурядові громадські організації. Однією з таких організацій є Всеукраїнська громадська організація «Інститут Політичної Освіти» (ІПО), місією якої є політична освіта українського суспільства, розвиток місцевого самоврядування та парламентаризму, європейська інтеграція України, утвердження демократичних цінностей [6]. Автори входять до складу керівних органів та є постійними тренерами ІПО, тому мають значний досвід організації і проведення відповідних заходів неформальної освіти і узагальнюють у цьому дослідженні власний досвід.

Так, 2020 року ІПО за сприяння Програми DOBRE [7] було організовано навчання депутатів, старост, секретарів місцевих рад та інших представників

органів місцевого самоврядування з 28 об'єднаних громад – учасників Програми DOBRE, яке полягало у проведенні 31 семінару з таких напрямків:

1. Практичні семінари для депутатів місцевих рад з питань повноважень і обов'язків депутатів місцевих рад (10 семінарів);
2. Практичні семінари зі стратегічного мислення, стратегічного планування та комунікації з населенням громади (11 семінарів);
3. Практичні семінари із бюджетування та інших питань, які відносяться до повноважень депутатів місцевих рад (10 семінарів);

Однак пандемія COVID-19 не могла не вплинути на реалізацію проекту. На початку березня 2020 року в Україні було оголошено карантин, внаслідок чого ІПО довелося скасувати проведення запланованих семінарів та відкласти їх на невизначений строк. Як тільки карантинні обмеження були частково знятимі, ІПО організував у кінці червня та на початку липня семінари, дотримуючись при цьому всіх заходів безпеки – масковий режим, соціальна дистанція, використання антисептиків, вимірювання температури учасників, організаторів та експертів тощо.

Для реалізації тенденції диджиталізації освіти та з метою дотримання карантинних вимог паралельно проводилися і вебінари (відеоконференції з використання інформаційно-комунікаційних технологій) у середовищі ZOOM для секретарів та старост місцевих рад «Як організувати роботу ОМС під час карантину», вебінари для депутатів місцевих рад «Особливості формування місцевих бюджетів на 2021 рік» та «Особливості ринку землі у 2021 році. Зміни 2020».

Учасниками семінарів стали 273 депутати, учасниками вебінарів – 141 посадова особа місцевого самоврядування та 119 депутатів місцевих рад (всього 260 осіб). Як бачимо, кількість осіб, що взяли участь в онлайн-заходах практично рівна кількості осіб, що брали участь в офлайн-заходах.

Протягом проекту було висвітлено 37 тем, учасники всіх заходів отримували методичні матеріали відповідної тематики, а також посібники та роздаткові матеріали, розроблені ІПО. Кожна з тем була підкріплена практичним завданням,

що дозволило дати учасникам не тільки теоретичні знання, але й практичні навички в сферах стратегічного планування, ЖКГ, місцевих фінансів, земельних відносин, публічних закупівель, ораторського мистецтва та роботі в команді тощо [8].

Учасники обох видів заходів (і онлайн, і офлайн) підкреслювали, що отримані знання та вміння допоможуть їм у роботі представницького органу територіальної громади. Таким чином, можна підтвердити факт, що певна диджиталізація неформальної освіти, яку надає Інститут Політичної Освіти, не зменшує ефективності процесу підвищення кваліфікації депутатів місцевих рад та посадових осіб місцевого самоврядування. 2021 року теж планується використовувати вебінари, оскільки карантинні обмеження «червоної зони» продовжують діяти на більшості території України.

Список використаних джерел:

1. Карпенко М.М. Освіта протягом життя як чинник людського розвитку: аналітична записка Національного інституту стратегічних досліджень. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/gumanitarniy-rozvitok/osvita-protyagom-zhittya-yak-chinnik-lyudskogo-rozvitku>

2. Неформальна освіта від теорії до практики: коротко. URL: <https://nonformaleducation.org.ua/neformalna-osvita>

3. A Memorandum on Lifelong Learning. Official site of Commission of the European Communities. URL: http://arhiv.acs.si/dokumenti/Memorandum_on_Lifelong_Learning.pdf

4. Лопушинський І.П. «Цифровізація» освіти особистості в контексті розвитку інформаційного суспільства в Україні. // Педагогічний альманах: збірник наукових праць / редкол. В.В. Кузьменко (голова) та ін. – Херсон: КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2018. – Випуск 37. – С.46-55.

5. Постанова Кабінету Міністрів України від 6 лютого 2019 року № 106 «Про затвердження Положення про систему професійного навчання державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/106-2019-%D0%BF#Text>

6. Інститут політичної освіти: офіційний сайт. URL: <http://ipo.org.ua/>

7. Програма DOBRE: офіційний сайт децентралізації. URL: <https://donors.decentralization.gov.ua/project/dobre>

8. Навчання депутатів місцевого самоврядування. Чому професійне зростання важливе? Програма DOBRE. URL: <https://bit.ly/3GZhzh>

*Дурман О.Л., к.держ.упр., доцент, доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування, Херсонський національний технічний університет,
Мар'янська А.О., студентка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування», Херсонський національний технічний університет, м. Херсон*

ПЕРСПЕКТИВНІ НОВАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Діджиталізація процесів публічного управління – це нагальна вимога сьогодення, адже запровадження сучасних інформаційних технологій не тільки підвищує ефективність публічного управління, але й сприяє підвищенню конкурентоспроможності країни на світовому ринку та залученню в економіку додаткових інвестицій.

Україна впевнено рухається в напрямку діджиталізації, так, наприклад, в Україні створено Міністерство цифрової трансформації, до головних завдань якого можна віднести забезпечення формування та реалізації державної політики у сфері цифровізації, цифрової економіки, цифрових інновацій, електронного урядування та електронної демократії, розвитку інформаційного суспільства тощо [1].

Завдяки проведеним заходам у 2020 році Україна посіла 46-те місце серед 193 держав-учасниць, піднявшись на 29 позицій в рейтингу Індексу електронної участі ООН (ЕРІ) у порівнянні з 2018 роком. Індекс ЕРІ є одним із базисів сталого розвитку та визначальним для виміру запровадження електронного урядування. Оцінюється ЕРІ шляхом аналізу рівня розвитку національних порталів електронного урядування або інших урядових платформ, що стосуються надання актуальної інформації громадянам, консультацій з громадськістю та прийняття рішень [2], а до 2022 року очікується входження України до ТОП-20 країн

рейтингу.

Саме тому Міністерством цифрової трансформації України спільно з Комітетом цифрової трансформації Верховної Ради України було внесено декілька законопроектів, що регулюють сферу цифрових відносин. Ці законопроекти, на думку їх розробників, допоможуть підвищити ефективність публічного управління та будуть сприяти підвищенню України в міжнародних рейтингах, пов'язаних з електронним урядуванням (EPI, EGDI) та веденням бізнесу (Doing Business).

Серед таких законопроектів можна виокремити три, обговорення яких відбулося 31 березня 2021 року на засіданні Комітету цифрової трансформації Верховної Ради України, а саме: законопроект від 07.09.2020р. №4066 «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектру та надання послуг поштового зв'язку України»; законопроект від 05.02.2020 №3014 «Пропозиції Президента до Закону «Про електронні комунікації»; законопроект від 21.01.2021 № 4623 «Про внесення змін до деяких законів України щодо стимулювання діяльності у сфері трансферу технологій».

Розглянемо їх більш детально та висловимо свою експертну думку щодо доцільності та ефективності норм, що пропонується запровадити цими законопроектами.

Проект Закону про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектру та надання послуг поштового зв'язку України [3]. Метою розроблення проекту Закону є виконання Україною зобов'язань як сторони Угоди про Асоціацію та учасниці зовнішньополітичної ініціативи «Східне Партнерство». Одним із положень Угоди про Асоціацію є необхідність створення сталих умов державного регулювання діяльності суб'єктів природних монополій у сфері електронних комунікацій, інших суб'єктів у сфері надання інформаційно-комунікаційних послуг. Ухвалення вказаного законопроекту дозволить уникнути різкої негативної реакції цих суб'єктів на регуляторні впливи держави, зробить їх діяльність у сфері електронних комунікацій та надання інформаційно-комунікаційних послуг прогнозованою на

більш тривалий термін, а також підвищить привабливість України для іноземних та вітчизняних інвесторів, які мають бажання інвестувати у сферу телекомунікацій.

Особливими умовами розгляду даного законопроекту є необхідність його координації, узгодження та ухвалення одночасно із проектом Закону України «Про електронні комунікації» [4]. Це пов'язано з тим, що останній законопроект передбачає імплементацію актів права ЄС в сфері телекомунікацій в діючу вітчизняну законодавчо-нормативну базу, гармонізує вітчизняні стандарти з європейськими, визначає повноваження держави щодо управління сферою електронних комунікацій, а також уточнює права, обов'язки та засади відповідальності фізичних і юридичних осіб, які беруть участь у даній діяльності або користуються електронними комунікаційними послугами.

Останнім із законопроектів, який ми пропонуємо розглянути у нашому дослідженні, та який стосується наукової діяльності закладів вищої освіти і тому є близьким до нас – це проект Закону «Про внесення змін до деяких законів України щодо стимулювання діяльності у сфері трансферу технологій» [5]. Мета законопроекту – підвищення рівня впровадження (комерціалізації) результатів наукових досліджень. Його ухвалення відповідає операційній цілі 13.5 «Розвиток науки та інновацій» Програми діяльності Кабінету Міністрів України [6] та напрямку 3.2 «Міжнародна торгівля, інвестиції та інновації» Державної програми стимулювання економіки для подолання негативних наслідків, спричинених COVID-19 [7], в частині таких запланованих ініціатив, як підвищення ефективності та рівня комерціалізації науково-технічних розробок, створення державно-приватних партнерств та партнерств університетів та бізнесу у сфері інновацій.

Серед іншого, цим законопроектом передбачається: доступ установ та організацій державної системи науково-технічної інформації до кон'юнктурно-економічної і патентної інформації з іноземних джерел та баз даних; створення та забезпечення діяльності веб-порталу інноваційної діяльності та трансферу технологій; запровадження субсидіювання проєктів із створення вітчизняними промисловими підприємствами за участю вітчизняних наукових установ або закладів вищої освіти високотехнологічних виробництв тощо.

Позиція центральних органів виконавчої влади щодо цього законопроекту неоднозначна. Так, Міністерство цифрової трансформації України, Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, Міністерство юстиції України та Державна регуляторна служба України погодили цей нормативно-правовий акт (НПА) регуляторного характеру. В той же час Міністерство фінансів України не підтримало цей НПА через необхідність залучення додаткового бюджетного фінансування, а Міністерство освіти і науки України пропонує відтермінувати його ухвалення до 2022 року з тих же причин.

На нашу думку, необхідність ухвалення цього законопроекту не викликає сумнівів, а затримка з його розглядом та ухваленням до 2022 року може погіршити стан наукових установ та університетів, що здійснюють інноваційну діяльність та беруть участь в трансферті технологій. Цей законопроект був включений до порядку денного 4-ої сесії Верховної Ради України IX скликання 07.09.2021, проте поки що не був заслуханий і подальша його доля невідома.

Таким чином, розглянуті законопроекти регулюють різні аспекти взаємовідносин держави і суб'єктів інформаційно-комунікаційної діяльності, проте є необхідними і актуальними для вітчизняного управління, бізнесу, науки та освіти. Їх ухвалення стане ще однією сходинкою до розбудови цифрової економіки України, у тому числі й через підвищення прозорості та відкритості процесів формування та реалізації державної регуляторної політики у сфері диджиталізації, буде сприяти ухваленню ефективних державноуправлінських рішень у цій сфері, полегшить доступ наукових установ і університетів до технологій та фінансування з державного бюджету або інших, у тому числі й закордонних грантових джерел тощо.

Список використаних джерел:

1. Положення про Міністерство цифрової трансформації України: офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pitannya-ministerstva-cifrovoyi-t180919>
2. TAPAS Project/Прозорість та підзвітність в державному управлінні та послугах. URL: <https://bit.ly/3GZTwLi>

3. Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектру та надання послуг поштового зв'язку України: проект Закону України від 07.09.2020 №4066. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=69864

4. Пропозиції Президента до Закону «Про електронні комунікації»: проект Закону України від 05.02.2020 №3014. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=68059

5. Про внесення змін до деяких законів України щодо стимулювання діяльності у сфері трансферу технологій: проект Закону України від 21.01.2021 №4623. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70870

6. Про затвердження Програми діяльності Кабінету Міністрів України: постанова Кабінету Міністрів України від 12.06.2020м№ 471. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/471-2020-%D0%BF#Text>

7. Про затвердження Державної програми стимулювання економіки для подолання негативних наслідків, спричинених обмежувальними заходами щодо запобігання виникненню і поширенню гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, на 2020-2022 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 27.05.2020 № 534. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/534-2020-%D0%BF#Text>

Кузів Р.М. *магістрант спеціальності
281 «Публічне управління та адміністрування»,
науковий керівник: Ганич О.А., доц., к.ю.н.
доцент кафедри історії та права
ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»
м. Покровськ*

ДОЦІЛЬНІСТЬ СТВОРЕННЯ ОБ'ЄДНАНИХ ВІЙСЬКОВО-МЕДИЧНИХ СИЛ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Однією з основних складових національної безпеки є збереження життя та здоров'я населення держави, зокрема і представників силових структур України.

В порівнянні з іншими міжвідомчими лікувальними закладами, діяльність

яких спрямована на медичне забезпечення різних силових структур, Медичні сили Збройних сил України володіють переважним досвідом та мають найбільш розвинену структуру, а тому показують найефективнішу роботу за якістю та кількістю надання медичної допомоги. В умовах збройного конфлікту, що триває на території Донецької та Луганської областей, в зоні проведення операції Об'єднаних сил та у місцях розташування гарнізонних госпіталів виявляється тенденція до великої кількості звернень за медичною допомогою до військових госпіталів та військово-медичних центрів представників різних силових структур.

Досягнення в медичній науці, що опрацьовуються та пристосовуються відповідно до сучасних умов, не можуть бути використані обмежено. Всі установи спеціалізованих структур, що надають медичну допомогу, мають діяти як цілісний організм на досягнення єдиного результату – збереження життя та здоров'я, а досвід повинен бути узагальнений та використовуватись сумісно.

Підвищення рівня якості надання медичної допомоги особам, що виконують завдання щодо захисту населення в умовах мирного часу, надзвичайних ситуацій, збройного конфлікту, можливе за рахунок оптимізації штатів усіх наявних міжвідомчих лікувальних закладів різних силових структур, об'єднавши їх та створивши Об'єднані Військово-медичні сили Збройних Сил України, спрямовані на обслуговування:

військовослужбовців Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань;

представників спеціальних служб: Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки, Головного управління розвідки Міністерства оборони України, Державної служби спеціального транспорту та ін.;

представників Міністерства внутрішніх справ: Державної прикордонної служби України, Національної гвардії України, Національної поліції України, Державної служби України з надзвичайних ситуацій, Департаменту соціального та гуманітарного забезпечення Міноборони.

Об'єднані Військово-медичні сили Збройних Сил України створюються як самостійний вид сил Збройних Сил України. Централізоване управління згаданої

структури має знаходитись під безпосереднім керівництвом Головнокомандувача Збройних Сил України через Командувача Об'єднаних Військово-медичних сил Збройних Сил України. До структури Об'єднаних Військово-медичних сил Збройних Сил України повинні входити органи управління (Командування Об'єднаних Військово-медичних сил Збройних Сил України) та складатись з територіальних центрів медичного забезпечення (Військово-медичні клінічні центри регіонів), які мають у своєму підпорядкуванні гарнізонні госпіталі, центри медичної реабілітації та санітарно-курортного лікування; регіонального санітарно-епідеміологічного управління; медичних складів (центри формування та зберігання медичної техніки і майна непорушних запасів); органу освіти з підготовки медичного та лікарського персоналу щодо оволодіння навичок військової медицини (Українська військово-медична академія).

Функціональними напрямками діяльності таких міжвідомчих силових лікувальних закладів передбачається наступне:

надання єдиної медичної підтримки представникам силових структур, а саме: надання домедичної, медичної та санітарної підтримки, здійснення евакуації, лікування, профілактики і реабілітації осіб, залучених до складу сил та засобів здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони в ході виконання завдань в умовах мирного часу, надзвичайних ситуацій, особливого періоду і воєнного стану;

централізована організація забезпечення медичним майном;

проведення медичних, функціональних досліджень, спрямованих на захист та профілактику фізіологічного та психологічного здоров'я;

надання об'єднаними військово-медичними центрами регіонів спеціалізованої медичної допомоги та об'єднаними військовими медичними госпіталями кваліфікованої з елементами спеціалізованої медичної допомоги;

підготовка спеціалістів (лікарі, фармацевти, медичні сестери, парамедичний персонал) до роботи у військовому середовищі, що формує штат лікувальних закладів в державі та підвищення їх кваліфікації. Спеціалісти, які надають медичну допомогу представникам міжвідомчих силових і спеціальних підрозділів мають

проходити навчання на базі Української військово-медичної академії;

організація діяльності Центральних військово-лікарських комісій, що являє собою уніфіковану систему якісного здійснення відбору кандидатів на службу та проведення експертизи для визначення ступеня придатності осіб до служби в тих чи інших силових структурах за станом здоров'я;

постачання ліків, медичного обладнання до об'єднаних медичних служб підрозділів, об'єднаних військових медичних госпіталів та об'єднаних військово-медичних центрів.

Завданнями Об'єднаних Військово-медичних сили Збройних Сил України вбачається забезпечення охорони здоров'я представників міжвідомчих силових структур, які спрямовані на здійснення спостереження та моніторингу за станом здоров'я осіб, залучених до виконання завдань за призначенням. Організація та контроль за ефективністю і чіткістю функціонування усіх ланок служб медичного забезпечення. Для реалізації повернення осіб, що потребують медичної допомоги, в найкоротший термін до строю повинна здійснюватися підтримка хворих та поранених від початку виникнення ураження з реабілітацією та до повного одужання. Надання медичної допомоги медичними службами як ветеранам так і представникам силових структур, що перебувають на пенсії та членам їх сімей.

Фінансування Об'єднаних Військово-медичних сили Збройних Сил України відбувається за рахунок державного бюджету та цивільного населення, яке може обслуговуватись в даній структурі на платній основі.

Дана система дозволить законодавчо врегулювати питання із формування та забезпечення єдиних підходів до збереження і зміцнення здоров'я громадян нашої країни, зокрема осіб, які беруть участь у забезпеченні національної безпеки України, державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних та потенційних загроз, у спосіб, що відповідає найважливішим потребам сучасності.

*Кордюкова Г.О., магістрантка
спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»,
науковий керівник: Ганич О.А., доц., к.ю.н.
доцент кафедри історії та права
ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»
м. Покровськ*

**МІСЦЕ ЄДИНОЇ СИСТЕМИ АВІАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ТА
ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ В СИСТЕМІ ВЗАЄМОДІЇ
МІНІСТЕРСТВА ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ З ОРГАНАМИ
МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ**

Відповідно до статті 3 Конституції України людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю.

З урахуванням зазначеного однією із основних функцій сучасної української держави є захист громадян, який реалізується через діяльність уповноважених державних органів.

Проведення сучасної адміністративної реформи, створення об'єднаних територіальних громад, трансформаційних процесів, пов'язаних з децентралізацією та деконцентрацією, що відбувається сьогодні в нашій державі, показали особливу потребу необхідності розробки дієвого механізму співпраці владних структур, спрямованого на досягнення мети створення безпечного середовища для розвитку громади.

На Міністерство внутрішніх справ України покладено виконання завдань, пов'язаних із забезпеченням внутрішньої безпеки і правопорядку. Після реформування структури МВС у 2014 році цей державний орган відійшов від «карального» функціоналу та перетворився на орган, який формує політику у сферах, що віднесені до його компетенції. Це цілком відповідає досвіду сучасних європейських демократичних держав.

Одним із пріоритетів для реалізації політики в сфері правоохоронної діяльності для МВС є створення безпечного середовища, насамперед в територіальних громадах. Так, у жовтні 2021 року МВС презентувало програму розширення взаємодії із місцевими громадами шляхом запровадження інституту поліцейських офіцерів громад.

Водночас, одним із прогресивних проєктів, спрямованих на задоволення безпекового запиту територіальних громад, який реалізується в МВС, – це створення єдиної системи авіаційної безпеки та цивільного захисту населення. Цей проєкт був започаткований 29 серпня 2018 року із підписання контракту з французькою компанією «Airbus Helicopters SAS» на постачання необхідної авіаційної техніки, насамперед сучасних гелікоптерів. За результатами до кінця 2023 року в Україні має бути створений третій за потужністю в Європі парк гелікоптерів.

На нашу думку, завершення цього амбітного проєкту створюватиме позитивний імідж діяльності державних органів, оскільки одним із важливих критеріїв є часове вимірювання реакції державного органу на виклики та загрози, що виникають.

Як приклад можна навести успішне використання гелікоптерів Національної гвардії України, якими було забезпечено передислокацію спеціальних підрозділів з охорони правопорядку до м. Покровська під час виборів до Верховної Ради України у 2019 році. Завдяки швидкій реакції було стабілізовано ускладнення оперативної обстановки на ділянках виборчого округу № 50.

Проте напрями взаємодії із органами місцевого самоврядування та місцевого управління є досить широким.

Так, організаційно єдина система авіаційної безпеки та цивільного захисту населення складається із авіапарків (гелікоптери та літаки) Державної прикордонної служби України, Державної служби України з надзвичайних ситуацій, Національної поліції України та Національної гвардії України.

Організаційно діяльність системи координується через відповідні управління: Управління координації діяльністю авіації МВС та відповідних авіаційних управлінь центральних органів влади, які відносяться до сфери управління МВС.

Крім того, до цієї структури входять тренінгові центри, ремонтні бази, аеродроми, а також Кременчуцький льотний коледж Харківського національного університету внутрішніх справ, який у 2019 році був переданий із підпорядкування

Міністерства освіти та науки до МВС.

Основними завданнями єдиної системи авіаційної безпеки та цивільного захисту населення є:

- аеромедична евакуація;
- антитерористичні та спеціальні операції;
- охорона державного кордону;
- рятувальні операції;
- підтримка безпеки на дорогах;
- підтримка публічної безпеки.

Більшість із вказаних завдань безпосередньо пов'язані із забезпеченням безпекових потреб територіальних громад.

Водночас, основним недоліком щодо розвитку авіаційних підрозділів МВС є відсутність програмного документу, який визначав би подальші напрями розвитку авіації та принципи їхньої взаємодії з центральними та місцевими державними органами.

Таким чином, слід зазначити, що єдина системи авіаційної безпеки та цивільного захисту населення МВС перебуває на стадії формування. Слід також зазначити, що вказана система не включає в себе створення та розвиток безпілотної авіації. Проте, на нашу думку, вона також повинна розглядати питання авіаційного та безпілотного прикриття (захисту) об'єктів критичної інфраструктури, у тому числі розташованих на територіях громад.

Список використаних джерел:

1. Єдина система авіаційної безпеки та цивільного захисту МВС України // Міністерство внутрішніх справ України. URL: Режим доступу: www.mvs.gov.ua (дата звернення 01.10.2021).

2. МВС планує за півтора року охопити всю територію України авіаційною системою безпеки. URL: <https://ua.interfax.com.ua/> (дата звернення 01.10.2021).

3. Про передачу цілісного майнового комплексу Кременчуцького льотного коледжу Національного авіаційного університету до сфери управління Міністерства внутрішніх справ: розпорядження Кабінету Міністрів України від 13.03.2019 р. № 186-р. Урядовий кур'єр. 2019. 17 квітня (№ 74). С. 10.

Костенко М. М.
*студентка 1 курсу магістратури,
спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»
ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима
Гетьмана», м.Київ*

АДМІНІСТРАТИВНІ ПОСЛУГИ ТА ЕЛЕКТРОННЕ ВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ: ДОСЯГНЕННЯ ТА ПРОВАЛИ

Протягом останніх десяти років однією з головних проблем є якість ефективного управління. Станом на теперішній час Україна удосконалила інфраструктуру електронного урядування. Успіхи цього прогресу є підвищений розвиток сфер надання інформаційних послуг.

Як приклад можна навести керування експериментальним проектом «Держава в смартфоні» запровадженим в 2019 році [1]. Основним завданням цього проекту було введення цифрових технологій в сферу державного управління та удосконалити надання державних послуг.

Реалізація національних проектів цифрових трансформацій є основним показником впровадження реальних структурних змін. В Україні вже відбуваються деякі зрушення в таких сферах як:

1. Безпека та захист. Мета – трансформація в даній сфері шляхом встановлення деякого рівня правопорядку, відчуття безпеки, захищеності яке забезпечує комфортне і безпечне життя громадян.

Так, з вересня 2017 року фізичні особи, які досягли 14 – т річного віку мають право отримати довідку про несудимість в режимі онлайн. Вже у 2018 році з питання отримання зазначеної послуги надійшло майже 117 тис. електронних запитів, що становить близько 15% від загального річного обсягу запитів, а в 2020 році цей показник зріс до 27%, що свідчить про затребуваність електронної послуги.

2. Охорона здоров'я. Основними перевагами впровадження е-медицини є перш за все пов'язане з підвищенням рівня надання лікувальних послуг та швидкого повернення до громадянина результатів обстежень, проведення дистанційних консультацій та консилиумів, зменшення термінів обстеження

пацієнтів.

В квітні 2019 року були отримані результати програми «Доступні ліки». За два роки дії програми виписано понад 35 млн. рецептів (для понад 6,6 млн. людей) на понад 1,8 млрд. грн. В урядовій програмі беруть участь 5383 аптеки та аптечні пункти України, як комунальної, так і приватної форми власності. Кількість декларацій, укладених в системі eHealth, становить 28,4 млн. Впродовж 2018 року пацієнтам надані ліки за 18 млн. рецептами на суму яка становить понад 1 млрд. грн. В наступному році кількість рецептів зросла на 7 млн., з них відпущено ліки на більше ніж 80% (5,8 млн.). Наведені дані також свідчать про достатньо високу ефективність запроваджених цифрових послуг. Ще одним досить важливим етапом розвитку та побудови системи ефективного електронного документообігу стало запровадження електронних лікарняних.

3. Електронна демократія. Основними напрямками розвитку е-демократії є електронний: парламент; голосування; петиції та інше.

Надзвичайно важливим кроком Уряду до створення сервісної держави є створення платформи «ВзаємоДія», яка орієнтована на задоволення потреб громадян. Уряд пропонує доступний сервіс для комунікації з органами виконавчої влади, в тому числі для участі в обговоренні проектів державних рішень [2].

4. Соціальна сфера. За даними Міністерства соціальної політики України, на початок 2019 року 1104,3 тис. осіб отримували соціальну допомогу при народженні дитини [3]. Завдяки онлайн-сервісу всі необхідні документи можна подати в будь-який зручний час.

З 2020 року розпочато надання в режимі офлайн комплексної послуги «єМалятко», яка об'єднує послуги, пов'язані з народженням дитини. Зазначена послуга дає можливість отримати під час державної реєстрації народження дитини та її походження ще вісім пов'язаних послуг, завдяки чому послуга стає більш популярною.

Надання окремих е-послуг реалізовано через окремі портали та веб-ресурси міністерств, інших ЦОВВ. Прикладом такого веб-ресурсу є портал електронних сервісів Міністерства юстиції України (платформа «Онлайн-будинок юстиції»),

Публічна кадастрова карта, Електронний кабінет водія, Призначення житлової субсидії, Транспортний портал електронних послуг.

Отже, загалом можна стверджувати, що населення є достатньо зацікавленим в отриманні державних послуг в електронному вигляді у різних сферах, першочергово в тих напрямках та сферах, із якими воно має справу найчастіше. Україна робить свої перші кроки на шляху до повноцінного запровадження та функціонування електронних послуг.

Отже стан інформаційно-аналітичного забезпечення для органів державного управління в Україні дозволив стверджувати, що це забезпечення перебуває у стані персонального становлення, але варто зазначити, що переживають доволі суттєві труднощі, новітні інформаційні технології для яких є недостатньою методологічною бази аналітичних досліджень та матеріальні забезпечення.

На сьогодні першочерговим завданням для нашої країни є:

- підвищення кваліфікації робітників у сфері інформаційних технологій;
- впорядкування нормативно-правової бази для регулювання процесів надання електронних адміністративних послуг;
- забезпечення технікою та програмним забезпеченням;
- підвищення рівня знань серед населення в сфері користування електронними адміністративними послугами.

Список використаних джерел:

1. UN E-Government Survey 2020 Статистика на аналітика України URL: <https://publicadministration.un.org/egovkb/en-us/Data/CountryInformation/id/180-Ukraine>. (дата звернення 28.04.2021).

2. У 2021 році Мінцифра запускає національну онлайн-платформу електронної демократії. Міністерство цифрової трансформації. URL: <https://thedigital.gov.ua/news/u-2021-rotsi-mintsifra-zapuskae-natsionalnu-onlaynplatformu-elektronnoi-demokratii> (дата звернення 28.04.2021).

3. Антикорупційний та економічний потенціал е-послуг. URL: <http://eef.org.ua/en/wp-content/uploads/2020/09/Economic-and-anti-corruptionimpact-of-eServices.pdf> (дата звернення 28.04.2021).

*Миняйленко М.О., магістрант кафедри управління і
фінансово-економічної безпеки
Науковий керівник: Василюшина Л.М., к.е.н.,
доцент кафедри управління і фінансово-економічної безпеки
ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»,
м. Покровськ*

ВПЛИВ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ ПОСЛУГ МОБІЛЬНИХ ОПЕРАТОРІВ НА СФЕРУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Сучасний етап соціально-економічного розвитку характеризується стрімким поширенням і розповсюдженням цифрових технологій. Сфера публічного адміністрування не є винятком, більш того, процеси її діджиталізації відбуваються найбільш активними темпами.

Відповідно до стратегії, зазначеній в Цифровій адженді України, завдяки цифровізації з'являться нові можливості для економічного розвитку, а також покращиться якість життя населення нашої країни [1]. В залежності від швидкості впровадження цифрових технологій Україна може обрати один з двох сценаріїв діджиталізації: інерційний або цільовий. В свою чергу, розвиток за інерційним сценарієм передбачає еволюційний шлях діджиталізації, за цільовим – форсований [2].

Вищезазначені процеси ознаменували початок нового етапу у розвитку сфери публічного управління – формування Ери цифрового уряду, характерними рисами якої є клієнтоорієнтованість, усунення бюрократичних перешкод і підвищення якості надання публічних послуг [3, с. 141]. Цифрові тренди охопили світову економіку в глобальних масштабах, як наслідок, експерти почали складати різні рейтинги країн відносно цифровізації економіки, перші сходинки в яких займають найбільш розвинуті країни. В сфері публічного управління представляє інтерес рейтинг державних онлайн-послуг та розвитку електронного уряду.

Доцільно відзначити, що концепцію «Ери цифрового управління» вперше запропонували П. Данлеві, Х. Маргетс, С. Бастоу та Дж. Тінклер у 1991 р. в якості переходу від концепції «Нового державного управління» до більш сучасного цифрового управління. Основні положення зазначеної концепції містили три

основі напрямки: реінтеграцію, клієнтоорієнтовану цілісність та цифровізацію як використання потенціалу цифрового зберігання інформації та цифрових комунікацій для трансформації управління. Автори концепції наголошували, що масове застосування різних цифрових технологій, потужний розвиток соціальних мереж, які стали ще однією платформою для тиску громадськості та неурядових організацій на систему державного управління, зумовили розвиток більш глибоких цифрових перетворень в управлінській сфері [4; 5].

На сьогоднішній день в Україні створено суттєві передумови для переходу до цифрового управління в публічній сфері. По-перше, в 2019 р. створено Міністерство цифрової трансформації; по-друге, на урядовому рівні затверджено Стратегію цифрового розвитку державного управління; по-третє, створено Портал державних послуг Дія, BroadBand, Е-резидентство тощо.

В прискоренні процесів діджиталізації країни провідна роль належить інформаційно-комунікаційним технологіям, які виступають своєрідним інструментом для реалізації завдань цифровізації [6]. Інформаційні і телекомунікаційні компанії приймають безпосередню участь в діджиталізації сфери публічного управління. Зокрема, велике значення належить мобільним операторам, за допомогою яких впроваджуються різні мобільні додатки.

У зв'язку з цим важливо дослідити напрями діяльності одного з провідних мобільних операторів – компанії Vodafone – в сфері діджиталізації публічного управління. Окрім безкоштовних дзвінків на гарячі лінії різних міністерств і урядових організацій, підтримки різних мобільних додатків уряду, головним напрямом в сфері цифровізації для компанії на сучасному етапі набирає популярності напрям Smart City.

Даний напрям покликаний створити інтелектуальну екосистему міст, в якій гармонійно поєднуються цифрові технології, буде відбуватися взаємодія суспільства та уряду, матиме місце гнучке управління, що дасть можливість суттєво підвищити якість життя населення та вирішити сучасні проблеми міста. Основні характеристики Smart City від Vodafone представлені на рис. 1 [7].

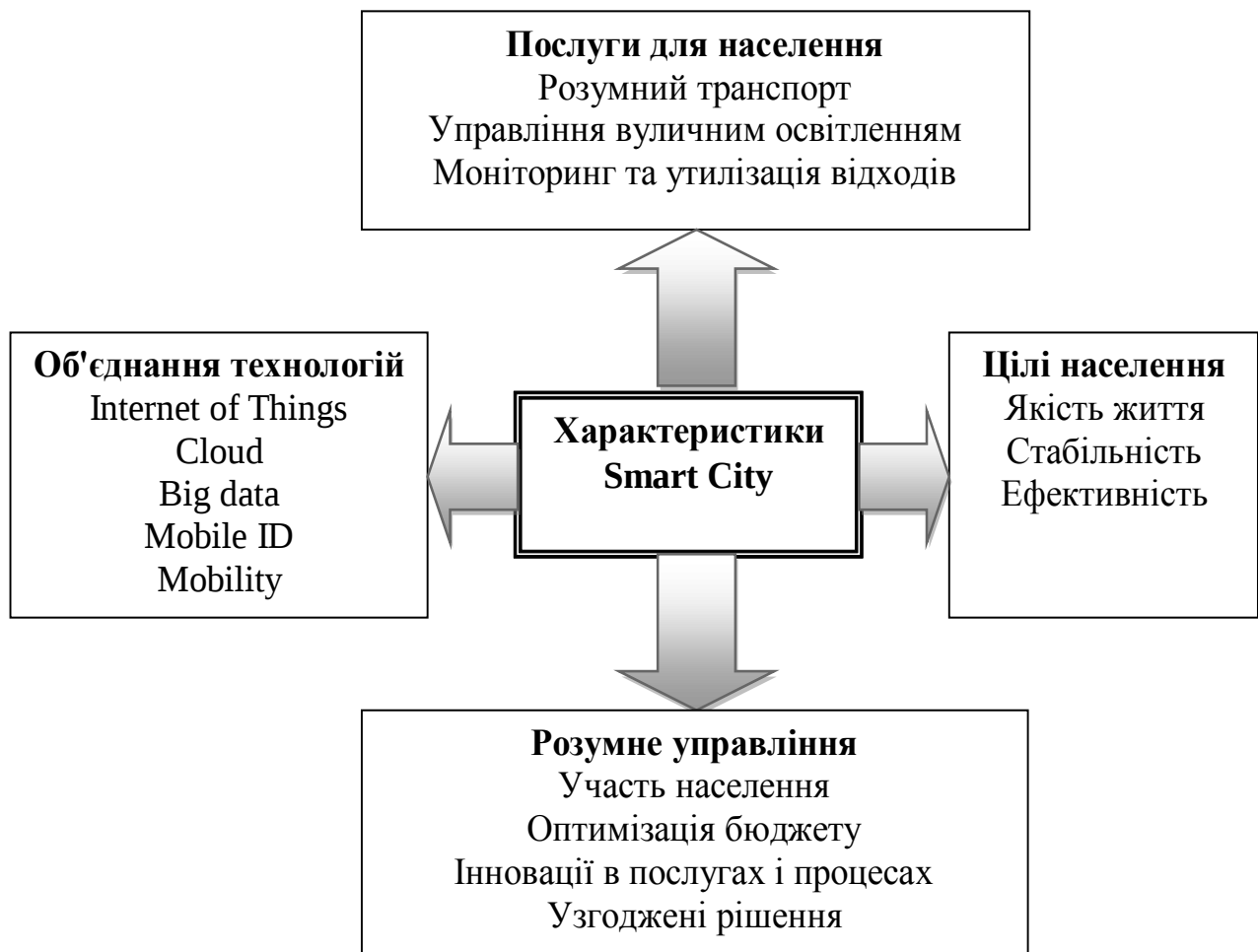

Рисунок 1. Основні характеристики Smart City від Vodafone

Таким чином, діджиталізація послуг мобільних операторів здійснює вплив на систему публічного управління шляхом побудови сервісно-орієнтованої організації функціонування системи громадського управління на основі цифрових технологій. Розробка та впровадження цифрової стратегії в сферу публічного управління, його цифровізація є важливим напрямом подальших наукових досліджень.

Список використаних джерел:

1. Цифрова адженда України – 2020. URL: <https://ucci.org.ua/uploads/files/58e78ee3c3922.pdf> (дата звернення: 01.12.2021).
2. Україна 2030e – країна з розвинутою цифровою економікою. URL: <https://strategy.uifuture.org/kraina-z-rozvinutoyu-cifrovoyu-ekonomikoyu.html> (дата звернення: 01.12.2021).

3. Разумей Г. Ю., Разумей М. М. Діджиталізація публічного управління як складник цифрової трансформації України. *Публічне управління та митне адміністрування*. 2020. № 2 (25). С. 139–145.

4. Цифровизация как направление реформирования сервисной деятельности органов публичного управления в Украине. URL: <https://itta.info/ru/cifrovizaciya-kak-napravlenie-reformirovaniya-servisnoj-deyatelnosti-organov-publichnogo-upravleniya-v-ukraine/> (дата звернення: 02.12.2021).

5. Куйбіда В. С., Карпенко О. В., Наместнік В. В. Цифрове врядування в Україні: базові дефініції понятійнокатегоріального апарату. *Вісник НАДУ при Президентові України. Серія: Державне управління*. 2018. № 1. С. 5–10.

6. Скорик О. О., Рябоконт Н. П. Цифрова трансформація моделі публічного управління: зарубіжний досвід та вітчизняні реалії. *Державне управління удосконалення та розвиток*. 2020. № 7. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/7_2020/52.pdf/ (дата звернення: 02.12.2021).

7. Офіційний сайт компанії Vodafone. URL: <https://www.vodafone.ua/> (дата звернення: 03.12.2021).

*Мирошниченко Г. Б. доц., к.е.н.,
доцент кафедри управління і фінансово-економічної безпеки,
Бекетова А. П., магістрантка кафедри управління
і фінансово-економічної безпеки
ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»
м. Покровськ*

ТЕХНОЛОГІЇ ТАЙМ-МЕНЕДЖМЕНТУ ЯК ЗАПОРУКА ПОДОЛАННЯ СИДРОМУ «ЕМОЦІЙНОГО ВИГОРАННЯ» У СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ

Постіндустріальна епоха, якій характерні процеси глобалізації, швидкий темп розвитку інновацій та технологій, впливає на усі сфери життя суспільства. Як наслідок кожен день ми відчуваємо зміни як в особистій, так і у професійній сфері. В умовах глобалізації підвищуються вимоги до рівня компетентності співробітників, швидкості їх адаптації до нових стандартів, багатозадачність.

Можемо припустити, що одним із факторів «емоційного вигорання» персоналу публічного управління є не раціональне використання часу, виникнення хронофагів (поглиначів часу), і як результат мінімальна ефективність діяльності.

За характеристикою Всесвітньої Організації Охорони здоров'я, синдром «емоційного вигорання» – це фізичне, емоційне, або мотиваційне виснаження, яке тісно пов'язане з порушенням продуктивності в роботі, втому, безсонням, підвищеною схильністю до соматичних захворювань. Він виражається стрес-реакцією на тривалі виробничі та емоційні вимоги, які є результатом надмірної праці та паралельним нехтуванням відпочинком, у вигляді морального тиску. Тобто іншими словами відмовлятися від технологій управління часом – це припускатися важливої помилки, яка загрожує досягнення успіху та втратою фізичного й ментального здоров'я [1, С. 66].

Усвідомлення важливості й частота використання тайм-менеджменту для того, щоб запобігти «емоційного (професійного) вигорання має тенденцію підвищуватися, через такі фактори:

- включення в управлінський процес формування компетенцій в області управління своїм часом, само мотивації і самоосвіти;
- необхідність формування навичок «soft skills» (соціально-психологічних), спрямованих на розвиток професійної ефективності;
- ускладнення ринкових взаємовідносин, багатозадачності; у цих умовах більшість людей відмічають наявність життєвих стресових ситуацій, вирішення яких вимагає психологічної розрядки тощо.

Розглянемо більш детально методи сучасної управлінської технології тайм-менеджменту, адже вони актуальні для формування більш результатів праці держслужбовців, які прагнуть впоратися із негативним впливом «емоційного вигорання» [2, С.54].

Матриця Ейзенхауера, розроблена американським президентом, генералом Дуайтом Ейзенхауером з метою короткочасного планування. Зміст методу полягає в ранжуванні всіх справ на чотири блоки за такими критеріями як важливість та терміновість для персоналу публічного адміністрування.

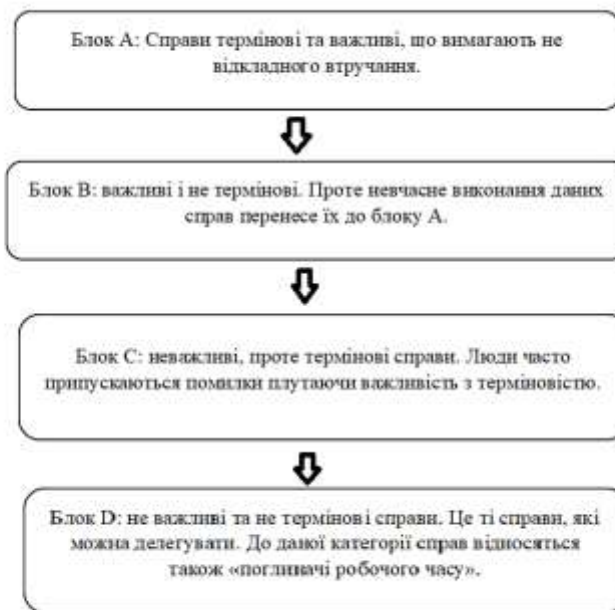

Рисунок 1 – «Чотири блоки Матриці Ейзенхауера» [2, С. 108110]

Зазначимо, що використання цієї матриці на практиці підвищує рівень ефективності діяльності працівника шляхом розставлення пріоритетів. На думку провідних спеціалістів з тайм-менеджменту, даний метод більш ефективний, коли матриця Ейзенхауера постійно перебуває в полі зору державного службовця і при цьому протягом дня він викреслює виконані завдання.

Принцип Парето, який ще називають «золотими» пропорціями планування часу – співвідношення 80/20, що трактується: 20% витрат робочого потенціалу на вирішення важливих завдань забезпечують 80 % очікуваного результату. Решта 80 % витраченої праці на вирішення другорядних проблем забезпечує досягнення лише 20 % результату. Таким чином, використання даного методу,

допомагає працівнику визначити від якої роботи вони отримують найбільшу віддачу, щоб в найближчому майбутньому спрямовувати на її виконання більше зусиль.

Методика особистої ефективності Personal Efficiency Program (PEP) розроблена Керрі Глісоном, є системою методів та інструментів, за допомогою яких можна навести порядок в усій особистій інформації, з якою працює державний службовець: від справ до паперових документів, від комп'ютерних файлів до

електронної пошти. В основі даної методики лежить набір практичних принципів, що оптимізують методи роботи, максимізуючи при цьому її ефективність. При цьому охоплюються усі сфери робочого циклу, від яких залежить продуктивність роботи, у тому числі: управління часом та стресом, зміна робочого середовища та підтримка рівноваги між роботою та особистим життям, визначення пріоритетів та стратегічне планування, ефективна праця в межах однієї команди.

Метод «7 R» розроблений Брайаном Трейсі складається із таких елементів: реакція, вторинний перегляд ситуації, реорганізація, реструктуризація, реінжиніринг, переосмислення, відновлення контролю. Режим праці та відпочинку державних службовців чітко регламентований чинним законодавством, але це не є запорукою ефективності їх роботи. Всі люди індивідуальні: за гендерною ознакою та віком, різним баченням тієї чи іншої ситуації, світосприйняттям, рівнем працездатності, професійною компетенцією, життєвим досвідом, відміним характером, а також різним сприйняттям того чи іншого часу доби. Кожен з перелічених чинників впливає на працездатність та результативність. Інвентаризація робочого часу забезпечує раціональне управління часом в управлінській діяльності державних службовців [2, С. 108-118].

Отже, в нових умовах, які постійно змінюються підвищуються вимоги до рівня кваліфікації співробітників, швидкості ритму їх адаптації та гнучкості до нових стандартів, багатозадачності. Одним із факторів «емоційного вигорання» персоналу публічного управління є відсутність навичок раціонально планувати та використовувати час, що негативно відображається на ефективності діяльності. Однією із рекомендацій для покращення результативності та подолання «емоційного (професійного вигорання) персоналу публічного адміністрування є використання методів сучасної технології тайм-менеджменту: матриці Ейзенхауера, принципу Парето, методики особистої ефективності Personal Efficiency Program (PEP), методу «7 R» тощо. Звісно більш раціонально та логічно застосовувати ці методи комплексно.

Список використаних джерел:

1. Заблоцька-Сеннікова Н. В. Проблема «емоційного вигорання» у

публічних службовців. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. Науково-практичний журнал. Вип.22. Одеса:Національний університет «Одеська юридична академія». 2018. с. 66-68. URL: http://www.apfs.nuoua.od.ua/archive/22_2018/19.pdf (дата звернення: 1.12.2021)

2. Приходченко Л.Л., Піроженко Н.В., Кернова М.П., Синчак І.М. Технології тайм-менеджменту в управлінській діяльності державних службовців: монографія. Одеса: ОРІДУ НАДУ. 2021. 180 с. URL:<http://www.oridu.odessa.ua/9/buk/05072021.pdf> (дата звернення: 1.12.2021)

*Оленцевич Н.В., доц., к.е.н.,
доцент кафедри менеджменту і маркетингу
Київський національний лінгвістичний університет
м. Київ*

ВПЛИВ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ НА ФОРМУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Однією з головних цілей децентралізації влади є формування дієвої системи місцевого самоврядування, здатної створити комфортні умови для громадян, забезпечити своєчасне надання їм якісних публічних послуг та сприяти кращому задоволенню соціально-економічних і побутових потреб. Реалізація цих завдань є неможливою без відповідної бюджетної децентралізації, що передбачає створення нових механізмів акумулювання ресурсів та формування і використання місцевих бюджетів.

Моніторинг процесу децентралізації влади і реформування місцевого самоврядування дозволяє відстежувати ступінь реалізації поставлених цілей і спостерігати за тенденціями у цій сфері для своєчасного реагування і коригування обраного курсу. Як свідчать результати спостережень, за останні п'ять років відбулись суттєві зміни в адміністративному устрої і організації місцевої влади в Україні. Так, станом на початок жовтня 2021 року у країні було сформовано 1470 територіальних об'єднань, що представляють 410 міські, 433 селищні та 627 сільські територіальні громади; замість 490 адміністративних районних одиниць

було утворено 136 більших за площею і економічним потенціалом районів, у 74 % з яких мешкає більше, ніж по 150 тис. жителів [1].

Продовжується процес інституціоналізації нової системи місцевої влади. У 1420 територіальних громадах, що становить 96,6% від загальної їх кількості, вже відбулись вибори до органів місцевого самоврядування, у 119 районах створено районні державні адміністрації та сформовано депутатські районні ради. Набирає обертів процес утворення старостинських округів, яких на кінець 2021 року налічувалось 8177 одиниць, 96% з яких очолювали старости, що затверджені районними радами. Найбільшими темпами ці зміни відбуваються у центральних і західних областях країни – Київській, Полтавській, Вінницькій, Житомирській, Хмельницькій, Тернопільській, Івано-Франківській. Менш інтенсивно формуються старостинські округи у південних та східних областях. Загалом у 87 територіальних громадах України ще не утворено старостинські округи і цей процес тільки розпочинається [1].

Економічну основу успішного функціонування органів місцевого самоврядування створюють місцеві бюджети, головним принципом формування яких в умовах децентралізації є автономність і незалежність від державних фінансів, а також самостійність у визначенні напрямів використання. Через низку історично сформованих обставин – природно-географічне положення, чисельність та щільність населення, наявність або відсутність розгалуженої транспортної мережі, розміщення переважно промислових підприємств або підприємств сільського господарства на території громади і т.і., – умови формування місцевих бюджетів виявились вкрай диференційованими. За рівнем забезпеченості доходами загального фонду на одну особу розрив між максимальним та мінімальним показниками станом на кінець першого півріччя 2021 р. перевищив 53 рази, від найбільших 37297,84 грн. у Гірській ОТГ Київської області до 699,98 грн. у Космацькій ОТГ на Івано-Франківщині [2].

Аналіз ситуації із формуванням доходів місцевих бюджетів у регіональному розрізі демонструє, що найбільш фінансово спроможними є територіальні громади Київської області, особливо ті, що розташовані неподалік столиці. Їх благополуччя

традиційно пояснюється концентрацією у Києві фінансових потоків, економічної активності, представництв великих вітчизняних і зарубіжних компаній і відповідно, великої кількості працюючого населення, з доходів якого утримуються податки на користь місцевих бюджетів. Якщо середній показник забезпеченості доходами на одного мешканця по територіальним громадам Київської області становить 6582,08 грн. і є найвищим в Україні, то п'ять територіально наближених до міста громад мають показники доходів від 20 тис. грн. і більше на одну особу [2]. Серед інших громад з відносно високими показниками забезпеченості доходами – більше 10 тис. грн. на особу, переважають громади промислово розвинутих областей – Дніпропетровської, Запорізької, Одеської, Донецької, хоча зустрічаються і поодинокі представники Львівської, Миколаївської, Черкаської областей. Найменш забезпечені доходами громади областей, де переважає сільське господарство, хоча прямої кореляції тут не існує. За показником середньої забезпеченості територіальних громад власними доходами переважно індустріальні області можуть знаходитись у рейтингу поряд з традиційно сільськогосподарськими, або знаходитись навіть нижче по списку (див. табл.1).

Різна спроможність громад щодо формування власних доходів та забезпечення за їх рахунок соціально-економічного розвитку територій і соціального захисту населення обумовлюють необхідність перерозподілу фінансових ресурсів і запровадження механізму вирівнювання на основі використання базових і реверсних дотацій. Ключовим показником тут виступає індекс податкоспроможності громад, який розраховується як коефіцієнт, що визначає рівень податкоспроможності відповідного місцевого бюджету у порівнянні з аналогічним середнім показником по всіх зведених місцевих бюджетах України у розрахунку на одну людину [4]. За цим показником ступінь диференціації територіальних громад є досить значною: від 2 до 4 і більше в громадах Київської, Полтавської, Дніпропетровської, окремих громадах Харківської, Донецької, Запорізької, Кіровоградської областей, до 0,5-0,3 і менше у Чернівецькій, Закарпатській, Івано-Франківській, Волинській і Рівненській областях [3].

Таблиця 1 – Середній рівень доходів загального фонду місцевих бюджетів на одного мешканця по областях України

Область	Середній рівень доходу (без трансфертів), грн.	Індекс доходу відносно середнього по Україні	Частка доходів громад за рахунок трансфертів з державного бюджету (%)
Київська	6582,08	1,938	32,52
Полтавська	5248,75	1,545	31,97
Дніпропетровська	4280,89	1,261	41,18
Кіровоградська	3856,82	1,136	40,68
Сумська	3812,95	1,123	36,38
Одеська	3783,51	1,114	48,82
Чернігівська	3778,97	1,113	38,22
Харківська	3726,57	1,097	38,93
Черкаська	3587,31	1,056	39,70
Миколаївська	3558,51	1,048	47,71
Житомирська	3421,81	1,008	47,55
Запорізька	3415,54	1,006	47,95
Донецька	3173,08	0,934	40,51
Львівська	3123,47	0,920	48,74
Хмельницька	3019,12	0,889	47,57
Вінницька	2927,37	0,862	47,16
Херсонська	2919,30	0,860	49,45
Рівненська	2443,26	0,719	59,77
Волинська	2381,37	0,701	60,97
Тернопільська	2298,36	0,677	55,73
Івано-Франківська	2287,92	0,674	62,82
Луганська	2209,44	0,651	47,82
Закарпатська	2154,67	0,634	63,36
Чернівецька	1672,59	0,492	68,34
по Україні	3396,18	1,000	-

Джерело: розраховано та складено за даними [2] та [3].

Механізм бюджетного вирівнювання передбачає використання двох видів дотацій – базових і реверсних. Місцеві бюджети отримують базову дотацію, якщо показник індексу податкоспроможності менше 0,9 (дотація надається у розмірі 80 відсотків суми, необхідної для досягнення значення індексу 0,9). Для місцевих бюджетів з індексом податкоспроможності від 0,9 до 1,1 вирівнювання не здійснюється (не надається базова і не перераховується реверсна дотація). Із бюджетів громад, в яких індекс податкоспроможності перевищує 1,1, вилучаються кошти до державного бюджету (реверсна дотація) в обсязі 50 відсотків від суми, що перевищує значення індексу податкоспроможності 1,1 [4].

Отже, забезпечуючи певні гарантії базової фінансової спроможності, механізм вирівнювання залишає можливість запровадження заохочувальних та спонукальних стимулів для громад. Надання базової дотації у розмірі меншому, ніж потрібний для досягнення індексу податкоспроможності 0,9, вимагає від керівництва громади активізації діяльності щодо пошуку додаткових джерел наповнення бюджету. Це – сприяння розвитку малого і середнього підприємництва, вдосконалення обліку і використання місцевих, у тому числі рекреаційних ресурсів, комунального майна, наведення порядку у сфері оподаткування різних видів індивідуальної діяльності, дотримання дисципліни сплати податків, запровадження місцевих податків і зборів і т.і. З іншого боку, вилучення лише половини суми, що перевищує бюджет, сформований у громадах з показником податкоспроможності вище 1,1, залишає стимули для ще більшого зростання доходної бази бюджету територіальної громади задля забезпечення поточних і перспективних потреб розвитку. При цьому слід пам'ятати, що задача не тільки оптимального використання, на чому постійно наголошує влада, але і наповнення місцевих бюджетів в умовах децентралізації публічного управління має вирішуватись спільно як керівниками відповідних органів місцевого самоврядування, так і рядовими членами територіальних громад за умови їх активної громадянської позиції і розуміння власної відповідальності за поступовий стійкий розвиток своєї громади.

Список використаних джерел:

1. Моніторинг реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади/ Міністерство розвитку громад та територій України. URL: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/755/07.10.2021.pdf>
2. Основні фінансові показники громад/ Міністерство розвитку громад та територій України. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/13835>
3. Спроможність громад 2021/Портал спроможності територіальних громад. URL: <http://surl.li/rmhg>
4. Фінансова спроможність бюджетів перспективних об'єднаних територіальних громад. Порядок розрахунку. URL:

Савченко Ю.В.

студентка 1-го курсу магістратури, спеціальності 281

Публічне управління та адміністрування

ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима

Гетьмана», м.Київ

ЕЛЕКТРОННА ДЕМОКРАТІЯ ДЛЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Електронна демократія – динамічна сфера, яка перебуває в активному розвитку, та на сьогоднішній час займає одне з ключових місць для нашої країни. Напрямок руху розвитку територіальних громад визначений в бік тотальної діджиталізації. Згідно з цим тенденції розвитку інформаційних технологій, які підвищуватимуть ефективність управлінських процесів, демонструють готовність до нової сторінки розвитку цифрової демократії в Україні.

Зважаючи на вектори розвитку та цілі, які перед собою поставила країна, вкрай важливим є саме активне впровадження е-урядування та електронних послуг, які:

- сприятимуть прозорій та відкритій системі функціонування органів державної влади;
- дозволятимуть підвищувати ефективне надання громадських послуг;
- дозволить розширення можливостей електронних учасей;
- допомагатимуть у сфері фінансової діяльності населеного пункту та підвищать його інвестиційну привабливість;
- сприятимуть брендинговому зростанню громади;
- забезпечуватимуть економію ресурсів як матеріальних, так і людських

[1, с. 1].

Е-демократія – це одночасно і можливості, і виклики. В Україні вже є територіальні громади, які відкрито використовують нові технології і створюють справжнє Smart City, де є можливості для комфортного життя і праці. На

теперішній час утворилася така тенденція, що невеликі сільські ради створюють максимально ефективні інструменти е-демократії. Шляхом моніторингу та аналізу потреб громадян вони формують в зручному для них форматі е-сервіси.

Спільно з місцевими, регіональними владами та Асоціацією міст України (АМУ) реалізується проект «Підсилення демократії та довіри на місцевому рівні в Україні» [2, с. 1], який в період 2018-2021 рік розвиває е-врядування в містах, селищах, селах, враховуючи локальні проблеми та виклики територіальних громад. Однак, реалії сьогодення показують нам що залишився багатий відсоток громад, які досі не запровадили електронне врядування.

Сучасні територіальні громади мають перед собою безліч різних викликів зв'язаних з імплементацією діджиталізації на місцевому рівні. Основними серед них є:

- відсутність єдиної бази для е-сервісів;
- неналежною є взаємодія між державними та територіальними реєстрами;
- відсутність загальних стандартів е-послуг та шаблонів;
- гострим є питання захист персональних даних громадян під час використання е-сервісів.

Крім того, спостерігаються такі тенденції, що більшість територіальних громад не ввели окремий документ який розвиває е-демократію. Вони не мають а ні стратегій, а ні програм. Водночас прослідковуються ухвалені програми, які мають окремі елементи стратегії впровадження е-урядування, але громадськість нічого не знає про ці програми. Причиною цього явища є погане інформування громадян з приводу останніх законодавчих змін, які направлені у бік розширення можливостей для громадян від місцевого самоврядування.

Як і очікувалось, постає наступне питання фінансового та організаційного характеру поширення інформації серед громадян про вже існуючі та нововведенні інструменти е-демократії. З цього постає ряд проблем: фінансова неможливість впровадження нових систем е-демократії; необізнаність у правильному користуванні наявних інструментів е-демократії; неусвідомленість для чого їм е-

сервіси.

Виходом з цього може стати впровадження таких нововведень для територіальних громад як:

- е-документообіг;
- пакет е-сервісів для громадян з боку органів влади;
- е-кабінет мешканця;
- бюджет участі;
- е-петиції [1, с. 3].

Задля активного використання е-сервісів на місцевих рівнях доцільно використовувати такі етапи вирішення цих проблем, а саме: постійно аналізувати кращі практики впровадження е-стратегій на місцевих рівнях; введення освітніх заходів метою яких буде обмін досвідом у впровадженні е-стратегій в територіальних громадах; введення відділу в складі якого будуть ментори та експерти для постійної консультації територіальної громади; ввести постійність зворотнього зв'язку із громадою задля розуміння ефективності впровадження систем е-демократії в територіальних громадах; створити державні програми е-урядування в місцевих громадах та знайти кошти на її реалізацію і імплементацію в повсякденне життя для громадян.

Список використаних джерел:

1. Е-демократія – новий вектор розвитку територіальних громад URL: https://auc.org.ua/sites/default/files/tezy_slobozhan_e-democr.pdf (дата звернення: 05.11.2021).

2. Розпорядження Кабінету Міністрів Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні від 20 вересня 2017 р. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KR170649.html (дата звернення: 05.11.2021).

Проблеми забезпечення ефективності державної влади і публічного управління

Антоненко В.М., доц., к.е.н., доцент кафедри управління і фінансово-економічної безпеки

Сервачук М.О., студентка

ДВНЗ «Донецький національний технічний університет», м. Покровськ

КОРУПЦІЙНИЙ СКЛАДНИК У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕФЕКТИВНОСТІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Сучасне економічне буття пов'язане із сутнісним реформуванням публічного управління в Україні як однієї з вагоміших, найактуальніших на сьогодні, задач, яка давно вже вимагала свого вирішення, але, на жаль, й досі залишається певним довготривалим процесом. Перебудова публічного управління у першу чергу вимагає забезпечення прозорості і усунення будь-яких можливостей для спотворення процедур бюджетного фінансування, що сприяло б ефективному розподілу і використанню бюджетних коштів.

Поняття ефективності публічного управління, з урахуванням процесів децентралізації, варто розглядати з позиції місцевих громад, яким передаються певні повноваження і відповідно – необхідні на це бюджетні кошти. Реформа децентралізації влади, в тому числі і у сфері міжбюджетних відносин (тобто бюджетного розподілу державних коштів між державним і місцевими бюджетами) триває вже кілька років і має певні результати, про які, наприклад, рік тому з певною ейфорією звітував перший заступник Міністра фінансів України Денис Улютин [1]. Так, нарешті в Україні відбувається дійсно прогресивна реформа у сфері публічних фінансів. Але, на нашу думку, це реформування абсолютно (або майже) не враховує корупційних ризиків стосовно конфлікту інтересів владних структур при розподілі бюджетних коштів; причому це відбувалося як на державному рівні, так тепер іще більше – на рівні місцевих органів влади. Варто зазначити, що ці ризики можуть бути більш значними і вагомішими порівняно із дореформним періодом, тому що розпорошеність бюджетних коштів дає змогу більшому контингенту бажаючих скористатися своїми корупційними можливостями і бажаннями на користь власних інтересів, якщо не запровадити

механізм протидії таким процесам. А такого механізму, на жаль, на сьогодні в Україні не існує; ба навіть саме його створення також викликає певний супротив з боку не зацікавлених у його впровадженні суб'єктів. В Аналітичному звіті TransparentCities (організації, яка своєю місією вважає «знизити рівень корупції в Україні шляхом сприяння прозорості, підзвітності та доброчесності публічної влади і громадянського суспільства» та яка створила в Україні проєкт «DOZORRO» і системно впроваджує громадський моніторинг і контроль громад за управлінням належним їм майном) вказується, що: «В Україні відбувається процес децентралізації, і як результат – більше влади та ресурсів іде на місця. При цьому зростає ризик, що разом із владою на місця також опуститься корупція» [2, с. 4]. Погоджуємося із висновком цієї неурядової організації: «Професійна етика та конфлікт інтересів є досить новим поняттям для представників органів місцевого самоврядування. Саме тому в переважній більшості громад (понад 70%) відсутня будь-яка діяльність в цій сфері, а таким чином створені сприятливі умови для здійснення корупційних діянь та реалізації корупційних ризиків» [2, с. 18].

Про існуючі вади в системі публічного управління і адміністрування йдеться також, наприклад, у роботі [3]: «діюча система публічного адміністрування в Україні залишається неефективною, корумпованою та внутрішньо суперечливою, що є суттєвою перешкодою на шляху до позитивних змін у суспільстві та державі»; причому варто зазначити, що автор цієї публікації підтверджує свій висновок кількісними розрахунками відповідних показників.

Отож, на порядок денний у сфері перебудови публічних фінансів, та й в цілому публічного управління, висувається задача пересічення шляхів здійснення владними представниками корупційних процедур.

Запровадження в Україні публічних закупівель через систему «Prozorro» має на меті забезпечення покращення прозорості (не дарма, що і ця платформа має саму таку назву, говорячи про її основоположну мету) у цій сфері. Але знову ж-таки – корупція просто деформувалася під впливом нової реформи публічних закупівель. Налічується досить багато різних шляхів спотворення анонсованої прозорості, ось тільки деякі, найбільш поширені, з них:

- недотримання порядку розгляду замовником тендерних пропозицій;
- невідповідне складання тендерної документа або складання форм документів та оприлюднення інформації про закупівлю з порушенням законодавства;
- укладання договору про закупівлю та внесення до нього подальших, часто необґрунтованих, змін;
- неправомірне застосування переговорної процедури;
- поширення хибної практики, за якої часто у торгах беруть участь близькі, навіть формально пов'язані між собою особи;
- застосування аномально низької ціни тендерної пропозиції, яка автоматично визначається електронною системою торгів, але тільки за наявності не менше двох учасників;
- застосування аномально завищеної ціни без врахування, наприклад, технічних і якісних характеристик пропозицій учасників торгів;
- спотворення тендерної документації при застосуванні різних вимог (витребування) додаткових документів, роз'яснень, додатків тощо, аби перекрити можливість брати участь у тендерних конкурсах чесним гравцям (інколи для цього документообіг може перевищувати 50-100 сторінок!);
- занадто поширена практика нездійснення торгів з причини відсутності відповідних пропозицій, а, отже, – незабезпечення державних організацій необхідними їм товарами, роботами чи послугами.

Все це в цілому негативно відбивається на довірі до системи публічних закупівель серед громад, а також, серед потенційно можливих учасників публічних торгів та в подальшому – виконавців державних замовлень. Існуючі наразі заходи не забезпечують повної прозорості тендерних закупівель, а також не сприяють попередженню виявлення порушень, передусім фінансових. Відсутність належної автоматизації контролю, закритість даних про перебіг і результати перевірок обмежують всеосяжність контролю, зокрема, й для громадських організацій. Тому проблема фінансових порушень при проведенні публічних закупівель в Україні вимагає посилення фінансової відповідальності учасників цих закупівель.

Разом з тим, як зазначається в [4, с.12], є свідчення про наявність корупційних проявів у всіх країнах, як розвинених, так і тих, що розвиваються. Міжнародна організація з вивчення прозорості (Transparency International) кожного року проводить аналіз рівня корупції в різних країнах за показником індексу сприйняття корупції (CPI – Corruption Perception Index) та наводить аналіз корупційних тенденцій [5]. Тож наявний світовий досвід мав би допомогти Україні вийти з хибного корупційного кола в публічних фінансах.

Варіантом запобігання таких корупційних схем у нашій державі може слугувати законодавство Південної Кореї і, відповідно, електронна система публічних закупівель «KONEPS» (Korea Online E-Procurement System), та додатки до даної системи. Закони Республіки Корея про публічні закупівлі вимагають чіткої систематизації усіх вимог стосовно тендерної документації [6], що сприяє усуненню труднощів як у замовників, так і у учасників торгів, та, головне, – забезпечує дієву ефективну процедуру проведення публічних закупівель.

Виходячи з досвіду застосування публічних закупівель у Південній Кореї, необхідно було б: внести поправки до Закону України «Про публічні закупівлі» стосовно зобов'язань замовників, тобто систематизувати потрібні вимоги, які стосуються документації, в окремий додаток; утворити окрему систему на базі платформи «Дія», яка буде доповнювати систему «Prozorro». Така практика, має поліпшити ситуацію щодо корупційних ризиків та зменшити бюрократичне навантаження на юридичних осіб.

Крім того, варто наголосити ще на дієвому механізмі протидії корупції, яким можна вважати спрощення самої системи «Prozorro» із впровадженням захисних можливостей цифровізації, бо саме зменшення впливу суб'єктивних рішень замовників і заміна його на об'єктивність обґрунтування вибору переможців торгів через цифрові технології має забезпечити чесність і прозорість, а, отже, – і усунення корупційних ризиків у цій справі [6; 7].

Пропоновані заходи сприятимуть поступовому вирішенню проблеми корупційності у галузі публічних фінансів. Хоча, зазначимо, що такі процеси будуть досить складними, будуть, безумовно, супроводжуватися неабиякими

зворотнім тиском і супротивом від тих осіб і суб'єктів, чий інтереси можуть при цьому постраждати.

Список використаних джерел:

1. Улютін Д. Бюджетна децентралізація: головні виклики та досягнення. *Економічна правда*. 2020. 24 липня. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/12661>.
2. Як зробити місцеву владу прозорою? Аналітичний звіт. TransparentCities. URL: https://ti-ukraine.org/wp-content/uploads/2017/12/anatitychnyy-zvit_prozorist.pdf.
3. Дума О.І. Ефективність публічного адміністрування в Україні: проблеми та виклики. *Ефективна економіка*. 2017. № 3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5509>.
4. Лівенцев А.В., Войтик О.Є., Мазій Н.Г. Протидія корупції в митних органах у контексті забезпечення ефективності публічного управління. *Ефективність державного управління*. 2021. Вип. 1 (66). Ч. 1. С. 11-20.
5. Corruption perceptions index 2020. In Transparency International – the global coalition against corruption. URL: <https://transparency.org/cpi2020>.
6. Кращі практики впровадження електронного урядування: зарубіжний досвід. URL: https://ktpu.kpi.ua/wp-content/uploads/2016/02/Krashhi-praktiki-vprovadzhennya-elektronnogo-uryaduvannya_zarubizhnij-dosvid.pdf.
7. Бліщук К.М., Домша О.В. Цифрова економіка як складова розвитку системи публічного управління. *Ефективність державного управління*. 2020. Вип. 4 (65). Ч. 2. С. 183-194.

*Зайка В.С., студент 2-го курсу магістратури
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ*

РІВЕНЬ ІНСТИТУЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МАКРОЕКОНОМІЧНОЇ СТАБІЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ: ПРАВИЛА ТА АЛГОРИТМИ

Інституційна підтримка макроекономічної стабільності економіки в країнах світу забезпечується за рахунок поєднання грошово-кредитної та фіскальної політик в особі, як правило, основних регуляторів – Національних банків та Урядів

відповідно. При цьому цілі українських регуляторів не співпадають. Для Національного банку України (далі НБУ) найважливіша ціль – це підтримка купівельної спроможності національної валюти (утримання інфляції); на другому – фінансова стабільність; на третьому – економічне зростання (основна ціль Кабінету Міністрів України (далі КМУ)).

Виходячи з цього та з огляду на теоретичні аспекти викладені в моделі IS-LM-BP, політики регуляторів повинні узгоджуватися в силу постійного перетину, і можливого впливу одна на одну.

З 2019 р. взаємодія між регуляторами була зафіксована у Меморандумі про взаємодію з метою досягнення стійкого економічного зростання та цінової стабільності між КМУ та НБУ. Даний нормативно-правовий акт є рамковим – він встановлює можливість обговорення політик регуляторів та обмін інформацією щодо макропоказників, регульованих тарифів і цін, боргу в рамках Ради з фінансової стабільності. Проте не встановлюється якихось спільних цілей, механізмів моніторингу та звітування за результатами взаємодії.

У дослідженні МВФ було проведено аналіз макроструктурних сфер та інституційної спроможності України. Найбільше відставання нашої держави було у сфері правової системи (низька прозорість державних рішень, слабе державне управління) і фінансової системи (доступ до фінансових послуг, стабільності банківського сектору та фінансових ринків) [1, с. 10]. Низький рівень розвитку фінансового сектору призводить до зниження ефективності трансмісійного механізму впливу на сукупний попит через зміну облікової ставки – основний інструмент НБУ щодо впливу на рівень інфляції (перша ціль НБУ). Регулятор встановив правило таргетування інфляції на рівні 5 ± 1 п.п.

Для підвищення міцності та стійкості фінансового ринку (друга ціль НБУ) проводиться реформа ринку – перехід від секторальної моделі регулювання до інтегральної (ліквідація Нацкомфінпослуг). Було утворено Раду з фінансової стабільності для взаємодії з усіма суб'єктами фінансового ринку щодо виявлення потенційних зовнішніх і внутрішніх загроз, системних ризиків для фінансової системи. Стратегією макропруденційної політики НБУ активно запроваджуються

мікро- та макропруденційні заходи (правила) підвищення міцності фінансової сфери. Таких як стрес тестування, виявлення ризиків, встановлення вимог до кредитування, запровадження буферів консервації капіталу для підвищення ліквідності системи під час кризи (контрциклічні інструменти).

Міцність та стійкість у сфері державних фінансів пов'язані з макрофіскальним плануванням, управлінням державним боргом, встановленням і дотриманням фіскальних правил для його утримання в певних рамках. На початку 2020 р. було створено Агентство з управління державним боргом України, що вже принесло економію державі внаслідок підвищення рівня управління боргом. Також покращено інституційну спроможність Мінфіну щодо прогнозування, оскільки Агентство не тільки прогнозує рівень боргу, а й надає свої макроекономічні прогнози наряду із Міністерством економіки України (далі МЕУ).

МЕУ також проводить оцінку економічної безпеки України, в тому числі макроекономічної, за Методикою [2], в якій встановлюються показники та індикативні значення рівня безпеки. Розрахунок показників проводиться кожні пів року із затримкою в 7-8 місяців. Аналіз показав, що вона слугує більше індикативним ретроспективним інструментом визначення рівня макроекономічної безпеки та ніяким чином формально не вбудована в процес подальшого прийняття рішень за результатами таких розрахунків. Також можна відмітити, що низка показників методики є неактуальними (індекс ПФТС, оскільки біржа не ліквідна; показники, що порівнюють Україну з іншими країнами), встановлені рівні індикаторів по різному тлумачаться регуляторами (індекс інфляції, рівень державного боргу, сальдо платіжного балансу).

Стратегією економічної безпеки України у 2021 р. [3] упорядкувала взаємодію щодо моніторингу економічної безпеки – введення контролю з боку РНБОУ та Президента – запроваджено щорічний звіт щодо рівня економічної безпеки, в тому числі макроекономічної, та дискреційних заходів політики підвищення рівня безпеки. Також формалізовано процес взаємодії КМУ із науковими установами щодо врахування зовнішніх та внутрішніх загроз та викликів.

І хоча така взаємодія є логічною і правильною, вбачається, що можна в подальшому спростити Методику, скоротити строки розрахунку показників макроекономічної безпеки (стандарти статистики надають таку можливість, без зміни строків) до щоквартальної основи. Ввести прозорий процес інтерпретації результатів та розробки дискреційних заходів по факту розрахунку. Формалізації зв'язку між заходами політики та бюджетуванням, оцінки дієвості таких результатів.

Щодо фіскальних правил в Україні, згідно з Конституцією, діє правило збалансованості бюджету, а з Бюджетним кодексом – правила боргу (загальний державний борг не вище 60% номінального ВВП та дефіцит державного бюджету не вище 3% номінального ВВП), які тимчасово не діють із 2021 року.

Згідно з дослідженням, проведеним в ЄС, найбільш ефективними щодо утримання від накопичення боргу були правила витрат. За їхнього використання зростання боргу до ВВП зменшується максимум на 6,4% за рік. На противагу боргові правила приводили до скорочення накопичення боргу приблизно на 2,2% [4, с. 8-9].

Отже, хоча за останні п'ять років було проведено цілу низку позитивних змін в інституційному забезпеченні макроекономічної стабільності України, існує необхідність у подальшому вдосконаленні системи. А саме: нормативно-правової бази щодо державного управління, прозорості, фіскальних і макропруденційних правил з метою зміцнення фінансової системи, ефективного використання монетарної політики. Оскільки фінансовий ринок не має достатньої глибини, зараз і надалі є потреба в акценті на ефективних стимулюючих фіскальних заходах впливу на економіку з урахуванням поточної макроекономічної ситуації. А для цього існує необхідність в удосконаленні методики розрахунку рівня макроекономічної стабільності, формалізації зв'язку між моніторингом макроекономічної ситуації, її оцінкою та потрібними дискреційними заходами у зв'язку із цим, та бюджетним процесом.

Список використаних джерел:

1. Anil Ari, Gabor Pula, Assessing the Macroeconomic Impact of Structural

Reforms in Ukraine. – April 2021. International Monetary Fund. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2021/04/23/Assessing-the-Macroeconomic-Impact-of-Structural-Reforms-in-Ukraine-50345>. (Accessed: 03.12.2021).

2. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України: Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2013 № 1277: за станом на 03.12.2021 р. Офіційна інтернет-сторінка ВРУ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#Text>.

3. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 11 серпня 2021 року «Про Стратегію економічної безпеки України на період до 2025 року»: Указ президента України №347/2021: за станом на 03.12.2021 р. Офіційне інтернет-представництво президента України. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3472021-39613>.

4. Evi Pappa, Fiscal Rules, Policy and Macroeconomic Stabilization in the Euro Area, 2020. European Central Bank. URL: https://www.ecb.europa.eu/pub/conferences/shared/pdf/20201111_ECB_Forum/academic_paper_Pappa.pdf. (Accessed: 03.12.2021).

*Мироненко Є.В., проф., д.т.н.,
декан факультету економіки та менеджменту,
професор кафедри менеджменту
Донбаська державна машинобудівна академія
м.Краматорськ*

ЕФЕКТИВНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ВЛАДИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

В умовах сьогодення, значна увага приділяється такій категорії як ефективність. Це, на наш погляд, перш за все, обумовлено застосуванням раціонального підходу до розгляду доцільності існування сучасного стану об'єкту дослідження та перспектив його подальшого розвитку. Вченими постійно проводиться пошук критеріїв оцінки ефективності в різних галузях та сферах діяльності, розширюються та доповнюються наукові знання стосовно визначення

методів, критеріїв ефективності, інструментів, моделей, механізмів управління ефективністю та інше.

Ефективність в публічному управлінні можна розглядати як рівень досягнення взятих на себе зобов'язань органами виконавчої влади перед суспільством. З огляду на це, сформульовано декілька концепцій, в яких розкрито низку методологічних підходів до оцінці ефективності органів виконавчої влади загалом, а також на рівні окремих територій або секторів. Це і процедурна модель М.Вебера і наукові праці відомих фахівців з державного управління Ф.Фукуяма, П.Еванса, М.Дженсена [1, с. 21]. На сьогоднішній день в Україні є актуальною концепція «good governance». Вона ґрунтується на тлумаченні ефективності виконавчої влади як деякого компромісу між витратами та результатом, а також стану інститутів громадянського суспільства, демократичності та верховенства закону [2, с. 5].

Ефективність виконавчої влади щільно пов'язано з оцінкою якості державного управління, оскільки відображає повноту здійснення функцій державного управління виконавчої влади на усіх її рівнях. Основні компоненти, які складають якісну складову державного управління надано на рис. 1.

Розглядаючи сутність складових представлених на рисунку 1 потрібно зазначити, що якість системи органів державного управління та якість управлінських дій можливо оцінити при сталому розвитку економіки, а якість антикризових управлінських дій – в умовах нестабільного становища суспільства або економіки.

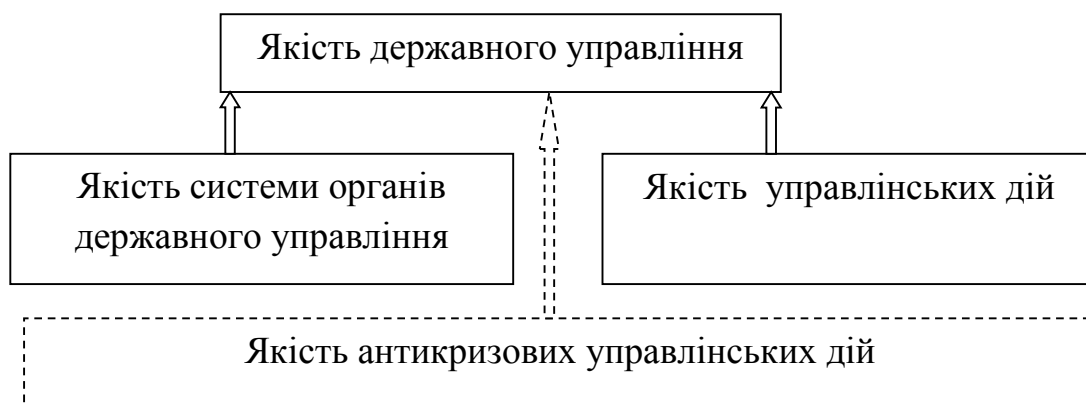

Рисунок 1 – Основні компоненти якісної складової державного управління

Для визначення ефективності державного управління кожна держава застосовує свою модель оцінки, що містить певні методи оцінки, інструменти діагностики, але побудова моделі відбувається з урахуванням або затратного аспекту, або результативного.

Але, багатоаспектність напрямів діяльності органів державної влади та складність визначення критеріїв оцінки їх діяльності обумовили дослідження міжнародних урядових та неурядових організацій з приводу розробки уніфікованих методик виміру якості державного управління. Основними принципами роботи таких організацій стали: незалежність дослідження, можливість дослідження процесів у динаміці, можливість порівняння показників різних країн. Найбільш авторитетні міжнародні індекси якості державного управління складають Світовий банк; Міжнародна неурядова організація Transparency International; Світовий економічний форум та ін.

Підсумком застосування розроблених методик є рейтинги, які відображають стан державного управління в країні.

Доробка та адаптація існуючих моделей, методик, методів та інструментів державного управління в умовах мінливого середовища є актуальним питанням сьогодення та потребує подальшого дослідження.

Список використаних джерел:

1. Сороко В. М. Результативність та ефективність державного управління і місцевого самоврядування : навч. посіб. К. : НАДУ, 2012. – 260 с.
2. Fukuyama F. What Is Governance? CGD Working Paper 314. Washington, DC. 2013. Center for Global Development. Available at: <http://www.cgdev.org/content/publications/detail/1426906> (Дата звернення - 10.11.20210).

*Пархоменко-Куцевіл О.І., д.держ.упр., професор,
завідувач кафедри публічного управління та адміністрування
Університету Григорія Сковороди в Переяславі,
м. Переяслав*

ФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ БЕЗПЕКИ В СИСТЕМІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

На сьогодні питання підвищення прибутковості бюджетів, а саме, зростання податкових надходжень за рахунок вдосконалення оподаткування є актуальними. Це питання аналізують як економісти, так і фахівці з державного управління, соціології, правознавства.

З процесом управління оподаткуванням нерозривно пов'язана податкова безпека, тобто, чим вище рівень ефективності податкового адміністрування, тим нижче у держави загрози зв'язку з недоотриманням фінансових ресурсів.

Податкову безпеку держави прийнято розглядати і оцінювати через призму якості податкового адміністрування, яке є індикатором стану податкової системи, її ефективності. Важливо відзначити, що заходи економічної безпеки країни займають провідне місце в податковому адмініструванні.

Податкова безпека є одним з головних елементів національної та економічної безпеки. Це можна пояснити самою сутністю податків, адже вони - основний спосіб поповнення державного бюджету. Крім того, податки виступають фінансовими засобами для виконання функцій держави.

Сутність концепції податкової безпеки розкривають такі взаємопов'язані елементи: по-перше, питання теорії забезпечення податкової безпеки; по-друге, питання оптимізації податкової політики держави як важливого елементу національної безпеки України; по-третє, питання формування інституційної спроможності органів державної влади та органів місцевого самоврядування; по-четверте, формування дієвої антикорупційної політики як основи податкової безпеки України; по-п'яте, формування ефективної державної кадрової політики в частині професіоналізації кадрів системи податкової безпеки.

Захищеність національних інтересів забезпечується готовністю і здатністю інститутів влади створювати механізми реалізації та захисту національних

інтересів розвитку вітчизняної економіки, підтримки соціально-політичної стабільності суспільства.

Нормативно-правовими засадами формування та розвитку податкової безпеки як частини національної безпеки є: Податковий кодекс України [1], закони України, що регулюють сплату окремих видів податків, підзаконні акти.

Існування безлічі законодавчих актів разом з базовим Податковим кодексом України [1] створює проблеми із застосування таких нормативно-правових норм, ускладнює розуміння сучасної моделі оподаткування в Україні, надає можливості деяким особам (юридичним особам) зловживати становищем та ухилятися від сплати податків, розвивати тіньову економіку. Саме прозора система урегулювання податкової безпеки повинна створити підвалити відповідної захищеності держави від ризиків та небезпек. Крім того, складність нормативно-правового регулювання системи оподаткування дає можливість узаконювати нелегальні доходи та доходи, отримані від корупції.

На нашу думку, на сьогодні виникла об'єктивна потреба у розробці нормативно-правового акту щодо забезпечення податкової безпеки. Це може бути, зокрема Стратегія забезпечення податкової безпеки, на підставі якої передбачити розробку системного єдиного документу у галузі оподаткування, зокрема, Кодексу формування та забезпечення податкової безпеки в Україні.

Наступний елемент податкової безпеки є інституційна спроможність органів державної влади та місцевого самоврядування забезпечувати податкову безпеку держави. Так, відповідно до Закону України «Про Бюро економічної безпеки України» Бюро економічної безпеки України – це центральний орган виконавчої влади, на який покладаються завдання щодо протидії правопорушенням, що посягають на функціонування економіки держави [2]. Саме у складі згаданого бюро слід запровадити діяльність Департаменту із забезпечення податкової безпеки.

Саме такий орган державної влади буде не тільки забезпечувати податкову безпеку України, а й прораховувати ризики та небезпеки для податкової безпеки, аналізувати проекти нормативно-правових документів з точки зору їх відповідності засадами податкової безпеки та надавати відповідне правове обґрунтування.

Ще одним елементом податкової безпеки – це професійні кадри, які працюють в податковій системі. Тому потрібно створити спеціальні освітні програми, спрямовані на підготовку саме кадрів в системі податкової безпеки держави, передбачивши професійне стажування в Україні та за кордоном, постійне підвищення кваліфікації таких кадрів.

Говорячи про податкову безпеку, необхідно розглянути також питання її комплексної діагностики, головною метою якої є визначення рівня податкової безпеки. Водночас, якість здійснення діагностики залежить від правильності методологічних підходів і тактичних прийомів. Діагностика податкової безпеки може мати різні форми: комплексна (аналіз основних податкових показників за всіма видами податків в цілях виявлення податкових загроз); функціональна (аналіз окремого елемента оподаткування і прийняття точкового рішення для підвищення ефективності конкретного напрямку); експрес-діагностика (встановлення причини і термінове рішення податкової проблеми) тощо.

Важливою проблемою щодо забезпечення податкової безпеки є модернізація системи оподаткування. Основний акцент необхідно зробити на впровадженні сучасних технологій, вдосконаленні організаційної структури податкових органів і підвищення кваліфікації співробітників, застосування новітніх алгоритмів і методик податкових перевірок, оптимізації процесу обробки даних, проведення своєчасного податкового аналізу. Все це дозволить підвищити якість управління податковими витратами, крім того сприятиме оперативному виявленню та попередженню порушень пов'язаних зі сплатою податкових платежів.

Крім того, важливим концептуальним елементом податкової безпеки в системі національної безпеки є дієві заходи подолання корупції, мінімізації проявів корупції. Корупція не лише наносить шкоду національній безпеці держави, вона погіршує добробут населення, зменшує привабливість України для іноземних інвесторів, погіршує міжнародний імідж нашої країни. Саме формування податкової безпеки є основою розвитку України та економічного добробуту.

Проведений аналіз дає підстави виокремити наступні концептуальні засади формування та забезпечення податкової безпеки в системі національної безпеки:

- ефективність нормативно-правових засад формування та розвитку податкової безпеки;
- інституційна спроможність органів державної влади та місцевого самоврядування забезпечувати податкову безпеку та спеціально уповноваженого підрозділу для виконання таких функцій;
- професіоналізація та розвиток кадрів, які працюють в податковій системі;
- модернізація системи оподаткування з метою забезпечення податкової безпеки;
- комплексна діагностика, головною метою якої є визначення рівня податкової безпеки;
- формування дієвих заходів подолання корупції, мінімізації проявів корупції.

Список використаних джерел:

1. Податковий кодекс України. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
2. Закону України «Про Бюро економічної безпеки України». URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-20#Text>

*Половін С. М., старший викладач кафедри мовної підготовки
ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»
м. Покровськ*

GOVERNMENT EMPLOYEES AND LEARNING ENGLISH

Knowing English is getting to be a must for government employees in Ukraine. I would like to highlight some excellent web applications which can help Ukrainian government employees to improve their knowledge of English.

Let's get started with app number one. And this one is really rather special. It's incredibly unique. It is something that I think will help almost anyone who is learning a language. Now this app is free and it's called HiNative [1]. It's such an incredible tool for learners of virtually any language.

In my experience, one of the most frustrating parts of learning a new language is the constant stream of doubts and questions going round and round in my own head, especially when you're in an earlier stage, there are just so many questions. And when you get to that more advanced stage, the questions you have are so niche and you need a native speaker or a teacher to answer them. Why is this like that? Why don't you say it like that? Will I sound natural if I say it like this? I needed a teacher or a native speaker around me 24/7 to be able to ask them all of these constant doubts and questions. And obviously for 99.99% of us having a teacher around 24/7 is pretty much impossible unless you're lucky enough to be married to one, I guess. This is especially true if you're learning a really popular language like English, because there are lots of other people in the same situation who also want a lot of attention.

The HiNative app provides the solution here. On their free app, you can ask any question about language and native speakers will answer you. They support questions for over 113 languages. You can sign up and take advantage of this free app on Android, iOS, or on desktop. You enter your own native language and the language that you're learning. You can see right here how many questions have been asked. And they are receiving a lot of answers as well from native speakers. It's so valuable because you're not just learning textbook English, you're learning expressions, phrases, and slang terms that are genuinely used by native speakers every day. You enter your language and the language that you're learning, type in your email, create a username and a password, and you're ready. Now, when you go to ask a question, you choose a question template. You can use all of the templates for free. It is so easy to do, even beginners can ask questions easily using these templates. So I really recommend you do that. One more feature that I really appreciate is that there is no private messaging feature. So this cannot be used as a dating site, which sadly is a big worry for a lot of people who use language exchange services. Users can only communicate with each other through question and answer. So it feels very safe. You can study the languages in comfort and safety. No one's using it for dating. If you'd like to download HiNative and try it for yourself for free, then you can get it on iOS, Android, and desktop.

Next, let's talk about one of my favourite dictionaries. As a teacher and a language

learner, I can promise you this is one of the best of the best. It is Oxford Learner's Dictionary [2]. And the reason I love it so much is because they have the most fantastic IPA transcriptions. Some will offer lots of different accents, but they won't provide the transcription. Oxford Learner's Dictionary provides everything you need. You can listen to the audio and standard American English and standard British English as well as many other accents on some words as well. And the written transcription too. It is beautiful. It's a dictionary that's designed for learners in mind. So the definitions are really clear and understandable. They have the word origin on most words as well, which is really interesting as well as antonyms and synonyms. It's always really good to look at the synonyms so that you can further expand your vocabulary. And something that I think is absolutely fantastic, as a massive advocate for word diaries, you can add words to your own word list. Phrase word list doesn't sound that exciting, but it gets me going. Every time you search a word, you can add it to your word list. It only takes a click. And then at the end of the year, or before an exam, you have a list of everything that you've had to research right there for you with the pronunciation and the definition, and the synonym, and the origin. It's the perfect vocabulary acquisition tool and pronunciation tool as well. It just ticks so many boxes.

There are lots of other dictionaries out there, but this one is my favourite.

Let's move on to website number three, this is called Forvo [3]. It's a pronunciation website and you search for any word in a lot of languages. It's got a lot of languages, but obviously we're focusing on English. You search for any word and you have lots of examples of people from different parts of the world.

So basically you can compare how words are pronounced differently in different countries and in different accents. And you can also contribute audio recordings to your own language as well. This website is really great if you don't want to rely on phonetic transcriptions all the time, you want to hear how a word is actually pronounced, or you want to compare two different countries pronunciations. Whoever came up with that idea is a genius.

Let's move on to number four. It is Quizlet [4], such a good app, perfect for teachers and students. If you want to learn lots and lots of vocabulary, but you don't know where

to start, this is the perfect place for you.

On this app and website, you can create flashcards. Flashcards have been used for years and years, decades, centuries to learn languages. It's a no brainer, it's a perfect tool. But wonderfully, you can also search through other flashcards sets made by other students or other teachers as well. They make them public. You can search for anything. You can search for politics vocabulary. You could search for gardening vocabulary, whatever you like.

If you're studying to be a doctor, you could study medical vocabulary. There is so much there. They also have some games too, which are really fun. I like to gamify the learning process. It's also really nice when you create a set that you're really, really proud of. You can share it with other people. Lots of teachers now use it with their students, leave them public. So you can gain access to a lesson that you maybe wouldn't have access to before.

Moving on to number five, this is different to what I've recommended before. I always used to recommend the BBC Sounds app as a really good place for audios like podcasts and radio shows. But there was one thing that I didn't like about that app. They really didn't prioritise transcripts for their audio shows. That annoys me because it's not good for accessibility. If somebody is hard of hearing and I've got quite a few people in my life that are hard of hearing they cannot access podcasts. And that's so sad because there's so much wonderful information in them. It's also not that great for English learners.

One of the most amazing tools is to listen to something whilst you're reading it because your brain makes connections. It helps you learn the pronunciation. It helps you improve your listening. It helps you expand your vocabulary. It's just so good. Well, Spotify [5] has now overtaken BBC Sounds as my favourite audio app for learning English. They have recently started adding transcripts to their shows. At the moment, it is only the original and exclusive shows. So the ones that are native to them, I guess. There aren't that many available at the moment, but those that are have the transcripts. And it's an amazing learning opportunity. I also heard that they were considering expanding this to the rest of their shows as well. So I really, really hope they do that. If you're looking for a new podcast, make sure it's one of Spotify's original or exclusive

ones. And hopefully you can access their transcripts.

The last app that I have for you is Google Translate. And no, I'm not a teacher recommending that you just translate all of your essays on Google.

The reason I'm recommending Google Translate is because of the amazing Google lens feature [6], where you can use your camera to translate things in real time. And this is perfect if you're out and about, and you want to quickly see something, but you don't have time to type it all up. For example, if I'm in a foreign restaurant and their menu is in Chinese or something, I can just hover it over. This is just a fun one. It's not necessarily an English learning tool, but it's a really useful life tool, I think. And it's something I was just blown away by when I first saw it. I just couldn't believe that we're finally living in the future.

To sum up, making use of these wonderful web applications can make the process of learning English easier and more interesting for government employees who often have to juggle work commitments and family life, thus finding themselves short of time to learn English.

References:

1. An Honest HiNative Review: The Best App for Native Speaker Feedback? Retrieved from: <https://www.fluentu.com/blog/hinative-review/>
2. Oxford Learner's Dictionary Reviews. Retrieved from: <https://www.mouthshut.com/product-reviews/Oxford-Advanced-Learners-Dictionary-reviews-925704377>
3. Forvo mini-review: Audio Pronunciation of Millions of Words. Retrieved from: <https://www.alllanguageresources.com/forvo/>
4. Enhancing Study Skills with "Quizlet". Retrieved from: <https://umaine.edu/studentaccessibility/2017/10/06/1688/>
5. How to use Spotify for language learning. Retrieved from: <https://www.lindsaydoeslanguages.com/how-to-use-spotify-for-language-learning/>
6. Google Lens Review: A New Way to See the World. Retrieved from: <https://www.xrtoday.com/reviews/ar-reviews/google-lens-review-a-new-way-to-see-the-world/>

НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ ДЕРЖАВНИХ УСТАНОВ

На сьогодні в системи державного управління змінюється парадигма управління персоналом з урахуванням саме розвитку людського капіталу, що надає можливість застосовувати інноваційні методи управління персоналом, його формування та оновлення.

Водночас, актуалізація проблеми управління інвестиціями в людський капітал пов'язана з формуванням засад сучасного інформаційного суспільства, з переходом від парадигми управління людськими ресурсами до управління розвитком людського капіталу.

Коротко розглянемо що ж таке людський капітал.

Незважаючи на суттєву трансформацію поняття «людський капітал», він залишається виключно економічною категорією та розглядається економістами в контексті здатності людини до виробництва та споживання. Однак, на нашу думку, розвиток теорії людського капіталу має величезний потенціал лише з вивчення економічних, але соціальних явищ. Так, людський капітал – це основа розвитку сучасного суспільства та основа забезпечення ефективності та результативності діяльності установ, організацій, закладів, у тому числі державних.

У вузькому значенні слова під людським капіталом розуміється ресурс, власником якого є людина, використовуваний отримання доходу. У широкому значенні – це унікальний набір якісних та кількісних характеристик людини у вигляді освіти, здоров'я, соціальних зв'язків, індивідуальні здібностей, рівня культури та здібності до відтворення, використання яких приносить дохід і робить внесок в економіку [1].

Крім того, людський капітал модно розглядати як:

- сформований в результаті інвестицій та накопичений людиною запас здоров'я, знань, навичок, здібностей, мотивацій, які доцільно використовуються у

тій чи іншій сфері суспільного відтворення, сприяють зростанню продуктивності праці та виробництва і тим самим впливають на зростання доходів даної людини [2];

- інтенсивний продуктивний та соціальний фактор, на який не поширюється закон спадаючої віддачі і який здатний накопичуватися за рахунок інвестицій у інтелектуальну власність, інформаційну оснащеність праці та життєдіяльності, виховання, навчання, знання, інноваційний та інституційний потенціали, економічну свободу, підприємницьку спроможність та підприємницький клімат, науку, культуру та мистецтво, безпека та здоров'я населення [3];

- універсальна, самостійна складова "виробничого процесу", що забезпечує додаткову вартість продукту [4];

- важливий ресурс управління соціально-економічним розвитком території [5].

На думку Р. Нуреева, можна виокремити два аспекти у розумінні людського капіталу:

1. Людський капітал як запас, тобто специфічна форма капіталу, втілена в самій людині; це наявний у людини запас здоров'я, знань, навичок, здібностей, мотивацій, які сприяють зростанню продуктивності її праці та приносять їй дохід у формі заробітної плати або ренти, виділяючи в його структурі природні здібності, загальну культуру та спеціальні знання, набуті здібності, навички та досвід, а також уміння застосувати їх у потрібний момент та в потрібному місці.

2. Людський капітал як потік доходів, зумовлених вкладеннями у цей ресурс [6].

Проведений аналіз дає підстави визначити, що людський капітал державних установ – це сукупність професійно важливих вроджених та набутих знань, навичок, вмінь, досвіду, які напряду впливають на ефективність, результативність та якість діяльності конкретного закладу, установи, організації. Водночас, обов'язковою умовою розвитку та удосконалення людського капіталу – це вкладання в цей капітал матеріальних ресурсів.

Виходячи з розглянутих вище трактувань людського капіталу, можна

виділити такі особливості людського капіталу державних установ:

- 1) в сучасних умовах основною цінністю суспільства та головною умовою економічного зростання є людський капітал;
- 2) формування людського капіталу вимагає від самої людини значних витрат;
- 3) людський капітал має властивість накопичуватися;
- 4) людський капітал може фізично зношуватися, економічно змінювати свою вартість та амортизуватися;
- 5) людський капітал невіддільний від свого власника;
- 6) використання людського капіталу та отримання прямих доходів контролюється самою людиною, незалежно від джерел формування;
- 7) для розвитку людського капіталу потрібні матеріальні вкладення.

Список використаних джерел:

1. Григорьев К.Н. Трансформация понятия "человеческий капитал". Социология. 2020. №3. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/transformatsiya-ponyatiya-chelovecheskiy-kapital>
2. Человеческий капитал в транзитивной экономике: формирование, оценка, эффективность использования / А.И. Добрынин, С.А. Дятлов, Е.Д. Цыренова. СПб.: Наука, 1999. 309 с.
3. Корчагин Ю.А. Человеческий капитал и процессы развития на макро- и микроуровнях. Воронеж, ЦИРЭ. 2004. 140 с.
4. Человеческий капитал Красноярского края: Форсайт-исследование – 2030. Аналитический доклад; под ред. В.С. Ефимова. Красноярск: Сибирский федеральный университет, 2010. 126 с.
5. Брик Л.В., Горельцев А.Г. К вопросу о сущности понятия "человеческий капитал". Вестник МГТУ. 2014. №4. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/k-voprosu-o-suschnosti-ponyatiya-chelovecheskiy-kapital>.
6. Нуреев Р.М. Человеческий капитал и его развитие в современной России. Общественные науки и современность. 2009. № 4. С. 5-20.

*Русакова Н.В., студентка кафедри природоохоронної діяльності
науковий керівник: Пархоменко М.М., к.ю.н.,
доцент кафедри історії та права
ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»,
м.Покровськ*

ЕКОЛОГІЧНИЙ АУДИТ В УКРАЇНІ: ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ДЕЯКИХ ПРОБЛЕМ

Планета, екологія, вплив людини на те, що нас оточує, охорона навколишнього середовища все частіше ці теми постають перед нами повсякденно. І незважаючи на те, що ми живемо в 21 столітті, в добу нових технологій, інновацій, можливостей більшість із нас чітко не розуміють, що ж таке екологія і яка роль її у нашому житті, що нас чекає у майбутньому і до чого призведе великий крок прогресу сьогодення. Але спираючись на вплив розвинутих зарубіжних країн ця тема з кожним днем стає більш актуальнішою і набирає обертів. І одною із таких тем є екологічний аудит в Україні. Цій темі присвячено багато наукових робіт знаменитих і досвідчених вчених таких як: В.Семенов, О.Михайлик, Т.Галушкіна, О.Дроздова, Н.Макарова та ін.

Екологія – це наука, яка вивчає відносини всього живого на Землі та навколишнього середовища. На сьогодні проблеми екології та навколишнього середовища є однією із провідних та немаловажливих проблем не лише України, а й усього світу. Згідно з результатами роботи Держекоінспекції та згідно з опитуванням населення найбільш нагальними для українців виявились екологічні проблеми, якими найбільше переймаються є: нестача питної води, забруднення повітря та відходи, зростання кількості побутових та промислових відходів та забруднення атмосферного повітря. Подолання цих проблем є дуже складним і довгим процесом. І однією із причин, в чому полягає складність виявилось недостатня розвинена законодавча база та неефективна робота місцевої влади.

В 2004 році Верховна рада України прийняла Закон «Про екологічний аудит» в якому були викладені положення щодо правових і організаційних засад здійснення екологічного аудиту для підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювань та підвищення екологічної обґрунтованості.

Так що ж таке «екологічний аудит»? Яка його роль в екологічній політиці? Які наслідки несе за собою прийняття Закону України і чи ефективний він? Ці всі питання однозначно цікаві і як на мене дуже актуальні. Щоб зрозуміти поняття «Екологічного аудиту» я вивчала присвячену наукову статтю цій темі. З активним розвитком підприємницької діяльності зростає роль екологічної оцінки та постійний контроль діяльності різних підприємств, які в свою чергу дуже впливають на стан навколишнього середовища і за собою тягне ряд чинників, які загрожують здоров'ю населення. Тому одним із ефективнішого засобу контролю є екологічний аудит. Спираючись на визначення В.Семенова, О.Левандійського, Ю.Шемшученко, можемо зробити висновок, що екологічний аудит – це процес оцінювання відповідності об'єкта аудиту вимогам природоохоронного законодавства. У статті 8 цього закону викладені положення, мета і завдання екологічного аудиту. Метою є забезпечення додержання законодавства про охорону навколишнього середовища в процесі господарської діяльності та іншої діяльності. Але які ж наслідки несе Закон України «Про екологічний аудит»? Так регулювання та контроль діяльності підприємств безпосередньо це позитивний фактор, але в статті 12 цього закону закріплене положення, яке стоїть на заваді досягнути мети.

В Україні існує екологічний аудит у двох формах: добровільний та обов'язковий. Авжеж обов'язковий аудит здійснюється на замовлення заінтересованих органів влади щодо видів та об'єктів діяльності, які мають підвищену екологічну небезпеку, що затверджуються Кабінетом Міністрів України. Але цей перелік достатньо вузький і не може охопити всі підприємства, які загрожують навколишньому середовищу. Достатня кількість підприємств є приватизовані. Так наприклад підприємство гірничобудівельної, металургійної, хімічної промисловості завдають не аби якої шкоди довкіллю, але впровадження нових технологій потребують великих витрат, тому платити штрафи за забруднення є більш вигіднішим ніж дотримуватись всіх норм. Але негативним чинником є те, що екологічний аудит таких підприємств здійснюється лише за згодою керівника підприємства. Що є нераціональним і обмежує чинність законодавства. Адже

навіть, якщо така перевірка все ж таки пройде, висновки будуть лише мати рекомендаційний характер і не є обов'язковим для виконання та обмежує відповідальність. Судячи з цього ефективність цього закону залежить не від інтересів держави. Тому доцільно було б внести зміни до цього закону, що дасть змогу обов'язково проводити екологічні аудити на підприємствах, які загрожують навколишньому середовищу та будуть нести за собою відповідальність відповідно до закону.

Отже, екологічна ситуація в Україні дуже складна та доволі неоднозначна. Як і в інших країнах є свої недоліки і навіть глобальні проблеми. Для подолання цих проблем ми вияснили, що маємо недостатню законодавчу базу і ряд чинників, а саме:

- Неефективну систему державного управління у сфері охорони навколишнього середовища та нераціональне використання природних ресурсів, та проблемі їх регулювання
- Низький рівень розуміння в суспільстві збереження навколишнього довкілля;
- Низька обізнаність населення, щодо охорони довкілля
- Незадовільний рівень дотримання природоохоронного законодавства, а саме незнання прав та обов'язків громадян
- Незадовільний контроль діяльності підприємств, які несуть загрозу довкіллю та населенню в цілому.

Тобто ряд цих факторів сприяє тому, що удосконалення чинного законодавства України у сфері екологія просто необхідно. Екологічний аудит є одним із головних інструментів державної екологічної політики. І головним завданням держави, на мою думку, треба донести до керівників підприємств, що екологічний аудит необхідний для нормального функціонування підприємства та безпеки всього населення. Тому проблеми навколишнього середовища і екології вчасності дуже важливі для кожного з нас, і потребують негайного вирішення. Те, що нас очікує в майбутньому залежить тільки від нас. Тому хочеш щось змінити-почни з себе. Тільки від нас залежить стан нашої планети.

Список використаних джерел:

1. Шевчук В.Я. Екологічне управління: підручник / В.Я. Шевчук, Ю.М. Саталкін, Г.О. Білявський та ін. Київ: Либідь, 2004. С. 432.
2. Петрик О. Екологічний аудит в Україні: проблеми методики та організації. Бухгалтерський облік і аудит. 2004. № 8. С. 51–56.
3. Про екологічний аудит: Закон України від 24.06.2004 № 1862-IV. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2004. № 45. С. 500.
4. Мех Я., Кулик Р. Екологічний аудит: сутність і проблеми становлення. Бухгалтерський облік і аудит. 2010. № 2. С. 45–48.

*Ташилицька Н.М., к.ю.н. провідний юрисконсульт
ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»
м. Покровськ, Україна*

РОЗВИТОК ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Удосконалення державної політики у сфері національної безпеки України є важливим фактором забезпечення територіальної цілісності та недоторканності кордонів України, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях під час дії всесвітньої пандемії та епідемічної ситуації, що склалась в районі проведення Операції об'єднаних сил, ставить у небезпеку боєздатність країни та здійснює згубний вплив на соціальні та економічні інтереси суспільства.

У розвиток теоретичного знання щодо удосконалення державної політики у сфері забезпечення національної безпеки значний внесок зробили багато вітчизняних науковців, однак у зв'язку із сучасною воєнно-політичною обстановкою в Україні, наявністю та зростанням зовнішньої загрози національній безпеці держави, а також розповсюдженням коронавірусної епідемії COVID-19 у світі, дане питання є недостатньо дослідженим та підлягає додатковому науковому опрацюванню.

Необхідність розробки теоретичного підґрунтя щодо удосконалення

ефективності системи забезпечення національної безпеки України в умовах сьогодення виражається, передусім, неспроможністю державно-владного апарату створити безпекове середовище, а також своєчасно виявити і попередити внутрішні та зовнішні загрози, забезпечити належний рівень воєнного потенціалу держави.

Окремим видом загроз національній безпеці держави необхідно розглядати вплив поширення гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2. Глобальна біологічна загроза спричинила світову кризу та відкрила ряд критичних проблем, пов'язаних з соціальним захистом, біологічною безпекою та системою охорони здоров'я, виявила недостатню спроможність України забезпечити національну безпеку.

Назрілі актуальні потреби оборони України щодо зміцнення спроможностей сил оборони, підвищення їх готовності до виконання завдань за призначенням та участі у проведенні спільних бойових дій (операцій) з підрозділами НАТО [1]. Важливим чинником зміцнення національної безпеки України в безпековому сегменті є продуктивна співпраця Міністерства оборони України з міжнародними організаціями на державному рівні, що, як наслідок, зумовлює зростання обороноздатності України та покращення діяльності Збройних Сил України у ситуації, викликаній складною воєнно-політичною, оперативно-стратегічною та економічною ситуацією, яка склалася внаслідок збройного конфлікту в період дії карантину, встановленого з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19.

За сучасних умов збройного конфлікту, воєнно-політичної та епідемічної обстановки в країні, інтереси національної безпеки і оборони України потребують посилення взаємозв'язків з Північноатлантичним альянсом (НАТО).

Співпраця України з НАТО в питаннях безпеки і оборони полягає в створенні надійної системи оборонного планування та здійсненні заходів оборонного огляду в Україні, адаптації законодавчої бази Збройних Сил України до нормативної бази Альянсу та подібні до стандартів НАТО, фаховій та мовній підготовці особового складу [2, с. 72].

В сучасних умовах активізації епідемічного процесу, поряд із складною

воєнно-політичною, оперативно-стратегічною та економічною ситуацією, яка склалася внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України, тісна співпраця з НАТО, підтримка міжнародних ініціатив у сфері біологічної безпеки, які відповідають національним інтересам, дозволить підвищити оперативні (бойові, спеціальні) спроможності сил оборони України, а також ефективність системи медичного забезпечення сил оборони, шляхом отримання безпосередньої іноземної допомоги з питань комплектування сил оборони матеріально-технічним та медичним забезпеченням [3].

Таким чином, опрацювання теоретичних аспектів проблеми державної політики у сфері національної безпеки держави в сучасних умовах, окреслення чинників її забезпечення, дають змогу обґрунтувати шляхи формування ефективної системи забезпечення національної безпеки. Дослідження розвитку державної політики щодо забезпечення національної безпеки України в сучасних умовах, надає змогу сформулювати концептуально важливі положення, про необхідність участі суб'єктів державного управління в міжнародних програмах стосовно забезпечення національної безпеки та оборони України. Ефективного функціонування системи забезпечення національної безпеки можна досягти шляхом удосконалення системи оперативного (бойового) управління, зв'язку, розвідки та спостереження, процедур оборонного планування у достатній та необхідній узгодженості з бюджетним процесом, налагодження механізмів програмного управління оборонними ресурсами, підвищення рівня оперативних запасів матеріально-технічних засобів, запровадження автоматизованої системи управління у сфері матеріально-технічного забезпечення, зміцнення ефективності системи медичного забезпечення сил оборони тощо.

Список використаних джерел:

1. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 20 травня 2016 року «Про Стратегічний оборонний бюлетень України»: Указ Президента від 6 червня 2016 року № 240/2016.

2. Кайгородцев А.Ф. Теоретичні аспекти стратегії національної безпеки: Навч. посіб. Київ: Юмана, 2002. 144 с.

3. Стратегія забезпечення біологічної безпеки та біологічного захисту за принципом «єдине здоров'я» на період до 2025 року, схвалена розпорядженням Кабінету міністрів України від 27 листопада 2019 р. № 1416-р.

*Фоміна О.О., доцент, к.е.н.,
доцент кафедри економіки, обліку і оподаткування
ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»
м. Покровськ*

ТРАНСФОРМАЦІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ: ОЦІНКА TRANSFORMATION BERTELSMANN INDEX

Держава відіграє особливу роль в системі соціально-економічних відносин, оскільки створює нормативно-правове поле взаємодії суб'єктів господарювання, визначає правила поведінки в будь-якій сфері людської діяльності, управляє суспільним розвитком на основі використання системи економічних законів та проваджуючи зважену соціально-економічну політику на цій основі. За своєю суттю держава виконує три основні функції: монопольний виразник і представник економічних інтересів суспільства як цілого; суб'єкт, що забезпечує задоволення економічних потреб суспільства як цілого; захисник суспільних економічних інтересів [1, с. 7]. Ці три функції узагальнюють такі державні «активності» як захист прав власності та правове регулювання економічних відносин; антимонопольна політика і захист конкуренції; забезпечення стабільного функціонування економіки методами монетарної та фіскальної політики; корегування локалізації ресурсів з метою підвищення ефективності їх розподілу; перерозподіл доходів задля соціального захисту населення і зменшення економічної нерівності. Саме через виконання цих функцій держава поєднує загальні і приватні інтереси, які безпосередньо не збігаються і слід залучати цілий механізм щодо розвитку системи соціально-економічних відносин.

Ефективність виконання державою функцій можна оцінити через Індекс трансформації Бертельсмана (Transformation Bertelsmann Index), який визначає ступінь розвитку та управління політичними та економічними процесами у країнах

з перехідною економікою по всьому світу. Досліджуючи та оцінюючи політику реформ в країнах Індекс трансформації Бертельсмана надає інформацію про фактори, які визначають проблеми та перспективи розвитку економічних систем на шляху побудови демократичних суспільних відносин та ринкової економіки. Індекс трансформації зосереджується на тому, наскільки ефективно політики сприяють і керують процесами розвитку та суспільних змін [2]. Методика оцінки індексу трансформації базується на якісному експертному опитуванні, під час якого оцінки респондентів переводяться в числові рейтинги та перевіряються на порівнянність як у межах, так і між країнами і регіонами. Такий метод оцінювання дає можливість врахувати в якісних оцінках експертів фактори політичного та економічного розвитку, які не можуть бути виміряні кількісно, оцінити та порівняти якість державного управління.

Індекс трансформації Бертельсмана визначає ступінь розвитку та управління політичними та економічними процесами у країнах з перехідною економікою по всьому світу та містить аналіз трьох складових суспільного розвитку: політична трансформація та наближення до демократії, економічна трансформація, трансформація державного управління. Щодо нашого дослідження, то інтерес викликає аспект трансформації державного управління, зокрема індекс державного управління в Україні (табл. 1).

Таблиця 1 – Індекс державного управління в Україні

№	Показники індексу державного управління	Роки							
		2006	2008	2010	2012	2014	2016	2018	2020
I	Рівень складності	5,4	5,4	5,4	4,0	4,2	4,1	4,4	4,1
1	Структурні обмеження	7	7	8	5	5	5	5	5
2	Традиції громадянського суспільства	4	4	4	5	5	5	5	5
3	Інтенсивність конфліктів	9	9	9	3	3	3	4	2
4	Валовий національний дохід	7	7	6	6	7	7	8	8
5	Освіта	1	1	1	1	1	1	1	1
6	Державність і верховенство права	4,1	4,1	4,3	4,1	4,1	3,5	3,3	3,5
	Ефективність державного управління	6,15	6,03	5,60	4,92	5,33	5,68	6,00	5,43
II	Здатність влади до управління	6,3	6,0	5,7	4,7	5,7	5,7	6,3	5,3
7	Розстановка пріоритетів	6	5	5	4	5	5	6	5
8	Впровадження	6	6	5	5	6	6	7	5
9	Навчання політики	7	7	7	5	6	6	6	6
III	Ефективність використання ресурсів	6,0	5,3	4,7	4,0	4,0	4,0	4,3	4,3
10	Ефективне використання активів	6	5	4	4	4	4	4	4
11	Узгодження політик	7	6	6	5	5	4	5	5

12	Антикорупційна політика	5	5	4	3	3	4	4	4
IV	Створення консенсусу	5,6	5,8	5,4	5,0	5,0	6,4	6,0	5,3
13	Консенсус щодо цілей	7	7	7	7	7	9	7	5
14	Антидемократичні агенти	7	7	6	5	5	7	7	6
15	Розкол / управління конфліктами	3	4	4	5	5	7	7	6
16	Участь громадянського суспільства	7	7	6	4	4	5	5	5
17	Примирення	4	4	4	4	4	4	4	5
V	Міжнародне співробітництво	6,7	7,0	6,7	6,0	6,7	6,7	7,3	6,7
18	Ефективне використання підтримки	7	7	6	5	6	6	6	5
19	Довіра (міжнародний статус країни)	6	6	6	5	6	6	8	4
20	Регіональне співробітництво	7	8	8	8	8	8	8	7
	Рейтинг індексу державного управління	65	55	66	87	76	63	49	44
	Індекс державного управління	5,52	5,41	5,02	4,26	4,64	4,94	5,25	4,70
	Рейтинг за індексом трансформації Бертельсмана	32	35	37	54	57	52	36	30
	Індекс трансформації Бертельсмана	6,96	6,93	6,55	5,96	5,89	6,05	6,54	6,81

Джерело: [3]

Індекс державного управління (Governance Index) містить п'ять критеріїв, які узагальнюють 20 показників щодо ефективності державного управління в країнах з перехідною економікою, та оцінюється за шкалою від 0 до 10 (чим вищий показник, тим більш продуктивніші зміни відбуваються в державі). Шкала оцінювання наступна: 10.00 - 7.00 – масивні зміни; 6.99 - 5.60 – значні зміни; 5.59 - 4.30 – помірні зміни; 4.29 - 3.00 – незначні зміни; 2.99 - 1.00 – майже без змін. В рейтингу оцінюється 137 країн світу із перехідною економікою. Детальний аналіз показників вказує на проблеми і перспективи розвитку національної економіки та представлено у звітах за відповідний рік [4]. Індекс державного управління надає оцінку якості політичного лідерства, за допомогою якого керують процесами трансформації суспільних відносин. Успішне управління означає, що уряди послідовні у досягненні своїх цілей і розумно й ефективно використовують ресурси своєї країни. Крім того, це означає, що особи, які приймають рішення, культивують як можна ширший консенсус щодо цілей трансформації суспільного розвитку та надійно співпрацюють із зовнішніми партнерами та сусідніми державами. Ефективність управління зважується за рівнем складності, який визначається на основі якісних і кількісних показників, та відображає спостереження щодо якості трансформації кожної країни під впливом структурних обмежень макроекономічної політики, інституційних чинників (зокрема традиції, релігія),

рівня освіти представників влади. Також індекс державного управління враховує складні умови суспільного розвитку, дефіцит та ефективність використання ресурсів. Кожний показник індексу корелює із подіями, що відбуваються в системі державного управління в країні.

Список використаних джерел:

1. Гриценко А.А. Методологія дослідження трансформації економічних функцій держави в умовах глобалізації. Економіка України. 2021. №7. С.5-13. <https://doi.org/10.15407/economyukr.2021.07.005>
2. Methodology. BTI Transformation Index. URL: <https://bti-project.org/en/methodology#Index%20aggregation>
3. Downloads. BTI Transformation Index URL: <https://bti-project.org/en/downloads>
4. Ukraine Country Report 2020. BTI Transformation Index. URL: <https://bti-project.org/en/reports/country-report/UKR#pos16>

*Шаповал І.А., магістрантка групи ФІКм-21а
науковий керівник: Антоненко В.М., доц., к.е.н.,
доцент кафедри управління фінансово-економічної безпеки
ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»
м. Покровськ*

СИСТЕМНИЙ ЗВ'ЯЗОК МІЖ ФІНАНСОВИМ МЕНЕДЖМЕНТОМ ТА ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ

Сучасний розвиток економіки вказує на те, що перспективи, темпи та загальний напрям соціально-економічного прогресу підприємств залежить від стану сформованості фінансової безпеки держави. Успішність підприємств – це головна умова успішної держави. Підґрунтям ефективного розвитку української економіки, бізнесу, виробництва та послуг є забезпечення фінансової безпеки як найважливішої складової фінансового менеджменту країни. Саме фінансова безпека спонукає керівництво на будь-якому рівні управління до підтримки найважливіших фінансових показників, що створює передумови для ефективної

діяльності суб'єкта господарювання та досягнення цілей.

Засновником фінансового менеджменту був Ю. Бригхем, відомий американський фахівець. Його думки щодо управління фінансами були поширені, зокрема представниками англо-американської наукової школи, дослідниками пострадянського простору. У підсумку з'явився фінансовий інжиніринг, коли для розв'язання фінансових проблем бізнесу застосовуються фінансові технології, інструменти, що дають можливість для його розвитку, використовувати наявні фінансові можливості та здійснювати творчий пошук нових підходів до вирішення складних фінансових ситуацій.

За своїм змістом фінансовий менеджмент тісно пов'язаний фінансовою безпекою, оскільки саме від фінансового добробуту бізнесу залежить фінансова безпека держави. Це питання також досліджували вітчизняні та іноземні науковці, проте наукові джерела різняться підходами до визначення категорії фінансова безпека та не мають єдиного підходу до визначення поняття фінансової безпеки держави. Можна погодитися з низкою науковців, які зводять фінансову безпеку до визначеного стану фінансової системи країни, що включає до свого складу проваджувану монетарну і фіскальну політику країни та її наслідки для функціонування банківської системи, підприємницького сектору тощо. Такий стан має характеризуватися збалансованістю та стійкістю до різних внутрішніх та зовнішніх впливів та забезпечувати ефективне функціонування економіки країни та її зростання [1]. Інші науковці дають декілька інше визначення фінансовій безпеці. Вони наголошують на збалансованому і якісному стані фінансово-кредитної сфери її здатності протистояти загрозам та можливості захищати національні інтереси фінансової сфери через своєчасне забезпечення ресурсами всіх суб'єктів господарювання та населення. Вважається, що така збалансована та забезпечена фінансовими ресурсами економічна система є ефективною та сприяє соціально-економічному розвитку [2]. Проте залишається відкритим питання щодо побудови такої фінансово безпечної системи функціонування чи то підприємства, чи то держави, в теорії та практиці господарювання немає єдиної моделі або думки з цього приводу.

В контексті зазначеного, вважаємо за доцільне провести аналогію методів забезпечення фінансової безпеки з функціями фінансового управління (рис. 1).

Рисунок 1. Взаємозв'язок між методами забезпечення фінансової безпеки та основними функціями фінансового управління

Таке порівняння виокремлює те, що у системі фінансової безпеки держави поза увагою залишилась ціла низка відповідних установ та організаційно-управлінських структур, які за своїм функціоналом мають розв'язувати проблеми фінансової безпеки, проте вирисовується концепція їх довготривалого формування

та розвитку. Також до складностей сучасної фінансової безпеки України слід віднести відсутність спеціальної інституції, яка, отримавши інформацію з цього питання від різних міністерств та відомств, змогла б узагальнити це питання та зробити відповідні висновки.

Переміщуючись з рівня забезпечення безпеки держави на рівень бізнесу, то зазначаємо, що існують фінансові ризики функціонування підприємств, відповідно має працювати певний механізм їх уникнення та передбачення. Це націлює підприємства використовувати найновіші технології та інструменти стратегічного управління, підлаштовувати наявний фінансово-економічний механізм до умов, що склалися в фінансово-економічній сфері країни, та досягати фінансово-економічної безпеки підприємства.

Фінансова безпека підприємства – це фінансовий стан, організація та координація всіх етапів управління підприємством та іншої стратегії його розвитку, що сприяє зниженню ризиків фінансових втрат. Фінансова безпека країни – це стан фінансового сектору економіки та його складових, політика та стратегія управління країною, яка націлена на зниження ризиків фінансових втрат країни. Відповідно саме від менеджменту, фінансового інжинірингу залежить розвиток і діяльність суб'єктів господарювання різних рівнів соціально-економічних відносин і їх фінансова безпека.

Список використаних джерел:

1. Папехин Р.С. Индикаторы финансовой безопасности предприятий: Волгоград: Волгоградское научное изд-во. 2007. 16 с.
2. Єрмошенко М.М. Фінансова безпека держави: національні інтереси, реальні загрози, стратегія забезпечення. Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2001. – 309 с.
3. Фінанси : підручник. / за ред. С.І. Юрія, В.М. Федосова. – 2-ге вид. переробл. і доповн. – К.: Знання, 2012. – 687 с.
4. Про затвердження Методики розрахунку рівня економічної безпеки України. [Аналітичний портал: Експерт України]. – URL: <http://www.expert-ua.info/document/archivepa/law5xwqoi/index.htm> (дата звернення 03.12.2021).

Наукове видання

Публічне управління: проведення реформи в Україні

Матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої тижню права в ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»

(Покровськ, 9-10 грудня 2021 р.)

Редагування, коректура та комп'ютерна верстка *В.М. Сурженко*

Формат 60x84/16.
Ум. друк. арк. 6,9.
Тираж 30 прим.

Надруковано: Державний вищий навчальний заклад «Донецький національний технічний університет», пл. Шибанкова, 2, м. Покровськ.